

DÁL PŘECE NEJDEME SAMI

S MARKEM

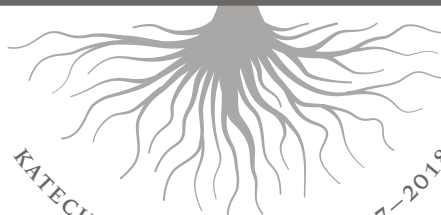
KATECHETICKÁ PŘÍRUČKA 2017–2018

© Jiří Bureš, Jana Hofmanová, Alexandra Jacobea,
Iva Květonová, Ondřej Macek, Marta Sedláčková,
Tomáš Trusina, Radmila Včelná, Martina Zuštinová, 2017

DÁL PŘECE NEJDEME SAMI

S MARKEM

KATECHETICKÁ PŘÍRUČKA 2017–2018

•••••

OBSAH

Úvod	7
1. Čtyři a ne jeden: úvodní bohoslužby <i>Tomáš Trusina</i>	13
Marek a „jeho“ evangelium <i>Tomáš Trusina</i>	19
2. Vstup Ježíše na scénu <i>Tomáš Trusina</i>	22
3. Připravit... Pozor... Start! <i>Alexandra Jacobea</i>	32
4. Perný šabat v Kafarnaum a setkání s malomocným <i>Alexandra Jacobea</i>	43
5. Setkání, které člověka postaví na nohy <i>Martina Zuštinová</i>	56
6. Opravdové odpočínutí <i>Jana Hofmanová</i>	66
7. Utišení bouře <i>Iva Květonová</i>	76
8. Posedlý z Gerasy <i>Iva Květonová</i>	82
9. Jairova dcera <i>Iva Květonová</i>	90

10. Děti, psi a jedna maminka <i>Ondřej Macek</i>	97
11. Zpátky do školy k Ježíšovi <i>Ondřej Macek</i>	105
12. Ježíš na hoře Proměnění <i>Jiří Bureš</i>	114
13. Cestou do Jeruzaléma <i>Radka Včelná</i>	123
14. Vjezd do Jeruzaléma <i>Radka Včelná</i>	132
15. A nakonec přijde Kristus <i>Jiří Bureš</i>	141
16. Největší přikázání a chudá vdova <i>Tomáš Trusina</i>	152
17. Místo pro všechny <i>Marta Sedláčková</i>	163
18. Ježíšův zápas <i>Marta Sedláčková</i>	171
19. Křížová cesta <i>Marta Sedláčková</i>	179
20. Evangelium u nás doma <i>Marta Sedláčková</i>	188
Rejstřík probíraných biblických textů	196

ČTYŘI A NE JEDEŇ

Bylo jednou jedno děvčátko, a to mělo čtyři bratry... tak začíná vyprávění úvodní úlohy letošního cyklu nedělní školy. Možná vás zarazí, že není přesně podle Bible. Je to však vyprávění, které je evangeliím věrnější, než lecjaké „doslovné“ převyprávění. Je věrné v tom, jak respektuje svět biblických svědků a zároveň ten svět otevírá všem, kdo do něj původně nepatřili. Pročtete si ho, pusťte si ho na tělo, dejte se inspirovat jeho vykladačskou poetikou. O to líp se vám pak příběhy o Ježíši budou vykládat podle jednotlivých evangelistů, tak, jak to sledují přípravy pro nedělní školu v letech 2017/18 a 2018/19.

Jak jsme zvyklí vnímat „Ježíše evangelií“?

Jako vypravěči a předavatelé evangelijských příběhů se nejprve ptejme sami sebe: Jak jsme zvyklí vnímat Ježíšovu postavu v souvislosti s jeho jednotlivými činy, slovy a příběhy? Jsou to slova a události, které prostě evangelisté převzali a s mírnými úpravami, které byly nutné pro pochopení, předali svým čtenářům? Anebo jsou jednotlivá evangelia svébytnými, samostatně promyšlenými díly, při jejichž tvorbě hrály důležitou roli otázky, konflikty a krize, které jednotlivá společenství kolem evangelistů prožívala? Souvisí tedy Ježíšova slova, činy a příběhy právě s přítomnou situací adresátů jednotlivých evangelií?

To by pak znamenalo, že Ježíš jako hlavní postava evangelia je postavou, jejíž nejdůležitější kontext neleží v minulosti, ale v přítomnosti. Jednoduše řečeno – každý evangelista píše pro svůj sbor, a to zásadně ovlivňuje způsob jeho mluvení o Ježíši.

Co z toho plyne – pro naše výklady pro vás i pro vaše vykládání dětem?

Učitelem je biblický text

Východiskem je biblický text „tak jak je“, jako zapsaný text, nikoli naše (ať už akademické nebo fundamentalistické) rekonstrukce či představy na základě archeologických vykopávek. *Toto podání je pro víru směřodaté.* Všimáme si, co text právě v této podobě chce říci.

Nebereme ovšem biblický text jako „dějepis“, ale jako svědectví víry, které chce vzbudit víru v Ježíše a Boží království a předat ji dalším a oslovit je. Přitom sledujeme způsob, jakým se v textu pracuje s kontextem i s opakujícími se motivy.

Držíme se zásady, že *učitelem je (biblický) text*. Postaru se tomu říkalo vykládat Písmo Písmem. Proto tu důležitou úlohu hraje „postava vypravěče“, tzn. Marka, Matouše, Lukáše, Jana. *Proč své evangelium uspořádali a sepsali, tak jak je napsali?* Jakou podobu víry za jejich svědectvím smíme vidět/slyšet? To není jen otázka vykladačská, ale i katechetická. Vypíchnout „autory“ umožňuje lépe (zejména starším) dětem, aby se s textem a jeho problémy potkaly. A jestliže pak ve světě takto otevřeného textu současný posluchač či čtenář potká sílu a směr biblického poselství, nejde o žádný laciný výprodej biblického poselství.

Co při tomto čtení a předávání vynikne (jaksi mimoděk, nenásilně)?

Nemusíme harmonizovat různé varianty téhož příběhu a různé vykladačské linie. Spíš můžeme hledat odpovědi na otázky jako např. proč Lukáš vykládá při narození Páně o pastýřích, kdežto Matouš o mudrcích? Proč někomu stačí jeden mladík v bílém u prázdného hrobu, kdežto jiný tam potřebuje dva anděly a ještě zemětřesení?

Odpověď nespočívá v tom, že jednotlivé scény smícháme dohromady nebo „zprůměrujeme“, ale že si všimneme, jakou vykladačskou linii tady ten který vypravěč záměrně sleduje. (Tuhle práci se samozřejmě pokoušíme udělat pro vás, teď jde jen o to, abyste se její výsledky nebáli s chutí užívat.)

Respektovat autoritu Zákona a proroků

Při výkladu novozákonních oddílů si poměrně důsledně snažíme všimnout návazností na starozákonní příběhy, motivy a souvislosti. Evangelisté totiž „při psaní“ evangelií neměli před sebou jen tradice o Ježíši, ale zrovna tak „Zákon a Proroky“ jakožto svatá písma první církve. Autory evangelií netrápila starost, aby příběh zapsali „tak jak doopravdy byl“. Důležitější pro ně bylo odpovědět na otázku, jak jejich svědectví o Ježíši respektuje autoritu starozákonních svědků. Vztah Nového a Starého zákona není totiž jednosměrný, ve smyslu „předpověď – naplnění“. Často to bývá právě naopak – Ježíšův příběh je potřeba číst „podle Písem“, tedy ve světle souvislostí a poměrně promyšleně vybíraných důrazů Starého zákona. Jinými slovy,

Nový zákon odkazuje často „zpátky“ do Starého. Když církev zapomíná, že pro novozákonní svědky má Starý zákon autoritu Písma, nerozumí pak ani „svému“ Novému zákonu.

Obrazně řečeno, stává se jí to, co milovníku baletu, který nic neví o fotbale, který však uslyšel, že v Madridu hraje „Bílý balet“, a fotbalové utkání Realu Madrid interpretuje jako svéráznou inscenaci Labutího jezera. Nový zákon se – z hlediska jeho vlastních autorů – hraje na „starozákonním hřišti“: jeho slova, důrazy, myšlenkové struktury jsou pro apoštoly a evangelisty, jejich posluchače a často i jejich odpůrce (!) tou rozhodující normou a autoritou. Pěkně je to vidět např. na užití údaje „třetího dne“. Kdo ze Starého zákona neví, že to je „Hospodinův den obratu, kdy se teprve ukáže“, zůstane u něj jako u prostého časového údaje, kterým prostě není.

Katechetické čtení

Příběh evangelia dostává svou rozhodující podobu v prostředí církve. Je tu sbor toho kterého evangelisty, třeba už ve druhé či třetí generaci. Evangelista ho na jeho stále delší cestu uprostřed nových a nečekaných problémů katecheticky vybavuje stále delší evangelijní tradicí, zpracovanou na základě nových a nových zkušeností.

Tak například příběh o strachu učedníků v bouři odráží strach církve uprostřed pronásledování. Stále důležitější roli hrají podobenství inspirující, co všechno užitečného můžeme dělat, než se pán/Pán vrátí – s tím, co nám tu zanechal.

A především – *evangelium smíme přijímat a předávat jako příběh otevřený „kupředu“*. Nemusíme se k němu a do něj vracet, ale ono skrze své autory přichází k nám. Jen mu právě takto naslouchejme.

Uspořádání přípravky

Je v podstatě totožné jako v minulých letech.

Vzhledem k velkému důrazu na jednotlivá evangelia a jejich autory doporučujeme, abyste nepodcenili první hodinu nebo společnou bohoslužbu. Máte společně s farářem/farářkou možnost uvést celý sbor do tématu. „Na scénu“ můžete také přivést všechny čtyři postavičky evangelistů, které vás budou provázet celý tento rok a část roku příštího a pomohou vám rozlišit, který z evangelistů je autorem právě vyprávěného příběhu. První pololetí tohoto školního roku to bude postava evangelisty Marka.

Ztvárnit evangelisty můžete různým způsobem:

- mohou to být obrázky z flanelografu nebo vlastní tvorba,
- biblické postavičky nebo loutky,
- můžete mít pro každého evangelistu roucho jiné barvy, které oblékne vždy učitel či další pomocník,
- můžete vyzdobit stůl Páně nebo určené místo v kostele symbolem evangelisty nebo určenou barvou.

Okénko do bohoslužeb je formulováno dvojím způsobem – jednak jako rozhovor s evangelistou. Často obsahuje právě výše zmíněný kontext, na který evangelista způsobem svého vyprávění reaguje. Za Markem přicházejí děti nebo dospělí s otázkami, Marek sám uvažuje nad určitými situacemi, slyší zprávy, rozmýšlí se, jak má psát... Pokud byste váhali, zda kontext vzniku zařazovat přímo v nedělní škole, zvláště pokud máte hodně malé děti, je bohoslužba vhodným místem pro tento rozhovor. Je ho možno ztvárnit jako skutečný rozhovor (třeba právě k tomu budou ochotni konfirmandi nebo mládež), nebo ho přečíst jako kraťoučký příběh.

Přestože považujeme za důležité kontext vzniku evangelia vnímat, zařadili jsme i druhou možnost motivace či rozhovoru s dětmi v bohoslužbách, která je nezávislá.

Rituál: Již delší dobu se snažíme zařadit prvky, které budou jednotlivá setkání spojovat. Využijte navržené nebo si vymyslete svoje. Letos máte od nás k dispozici návrh společné recitace pro celé pololetí, dále písně, které propojují vždy dvě až pět setkání podle tématu. V některých hodinách najdete i další varianty. Pokud rádi pracujete se symboly, můžete využít velkou svíci, kterou budete zapalovat, když bude příběh vyprávět o Ježíši, atd.

Znázornění: Plakát s Markem si můžete stáhnout z katechetického webu.⁺ Vytiskněte, slepte. V jednotlivých setkáních můžete políčka dokreslovat ilustrací vyprávěného příběhu, případně zapsáním verše k zapamatování apod. Na obrázku stojí Marek u prázdného hrobu, tzn. zná evangelium o Ježíšově vzkříšení, zná tradici jeho výroků (proto jsou v plakátu již nějaká slova), ale potřebuje svému sboru vyprávět celý, „plnokrevný“ příběh. Stejně tak můžete s dětmi vyrábět jejich vlastní svitky, viz úloha *Vstup Ježíše na scénu*.

⁺ http://katecheze.evangelnet.cz/static/dwn/dpns3_plakat-marek.pdf

Přejeme vám i sobě, abyste při letošní práci s dětmi nad evangelijními příběhy potkali i vy sami něco z toho, čím končí úvodní příběh. Sestra, oslovená příběhy v podání čtyř jednotlivých bratrů uzavře: „Nejlepší bylo, že jste mi tenkrát dali mého bratra.“

Za katechetickou skupinu Marta Sedláčková a Tomáš Trusina

CÍL

- Děti vstoupí do světa evangelií.
- Děti si uvědomí, že příběhy evangelií směřují k nám a jsou tu pro nás.
- Děti potkají rozmanitost, a přece jednotu evangelijských podání o Ježíši.

Na úvod letošního cyklu nabízíme předlohu pro rodinné bohoslužby. Nejprve vyprávění o evangelistech podle Alexe van Ligtena, dále stručný komentář k možnostem provedení a na závěr možnosti bohoslužebného pořadu. Pokud budete vyprávět v nedělní škole, ponechejte určité vyprávění, případnou dramaturgii apod. uzpůsobte podle možností své skupiny a spolupracovníků. K dramaturgii můžete využít mládež.

.....

EVANGELISTÉ

Bylo jednou jedno děvčátko, a to mělo čtyři bratry. Vlastně tu býval ještě jeden, před jejím narozením, nejstarší ze všech. Jeho fotka byla na prádělníku. Všichni ho měli moc rádi a pořád o něm vyprávěli: veselé, krásné příběhy o nejstarším bratru, který už nebyl mezi nimi.

Když se přiblížily její dvanácté narozeniny, zeptal se jí někdo, co by chtěla za dárek.

„Já bych si nejvíc přála,“ ona na to, „takové povídání o mém velkém bráchovi. Něco o tom, jaký vlastně byl.“

Když šla potom večer spát, začali se bratři mezi sebou dohadovat: „Jak na to?“

„Můžete to napsat společně, jako jedno velké povídání,“ řekla jim maminka. „Dát všechny svoje vzpomínky dohromady. Anebo každý sám za sebe, to by bylo takové osobnější.“

„No ale, to by pak bylo čtyřikrát to samé?“ ptali se.

„To asi ne,“ povídá tatínek, „něco sice bude stejné, ale nakonec každý z vás určitě napíše docela vlastní příběh.“

A tak se dohodli, že nejdřív si každý sám jenom poznamená všechno, co si pamatuje, a potom si svoje zápisky navzájem porovnají. A pak se uvidí, co z toho bude: jestli to bude jeden velký příběh o jejich velkém bratrovi.

Jenže – když po jednom týdnu dali poznámky dohromady, hned viděli, že takhle to nepůjde. Jejich vzpomínky byly docela osobní: každý z nich přece prožil se svým nejstarším bratrem něco, co ostatním nic neříkalo. Kromě toho měli různou povahu, a to bylo pochopitelně znát i na tom, co o něm vyprávěli. Tak třeba Jan, ten nejmladší, byl vážný, klidný chlapec, tak trochu filosof. Zato Marek, ten pořád někam spěchal. U stolu nikdy v klidu neposeděl a s domácím úkolem byl vždycky hotov jedna dvě. Matouš, ten držel celou rodinu pohromadě. Úplně nejraději sedával u dědečka a babičky a mohl by je poslouchat celé hodiny, když se pustili do vyprávění o starých časech. A Lukáš, toho zase nejvíc zajímalo, co se děje venku kolem nich.

Rozhodli se tedy, že každý svůj příběh napíše zvlášť.

Kdo byl první hotov? Samozřejmě Marek! Stačilo mu na to jen pár dní. Ostatní se s tím, chudáci, pořád ještě mořili. Však to taky nebylo jen tak, popsat všechno úplně přesně. Vždyť se z toho muselo poznat, jaký byl jejich bratr.

„Můžeme si to přečíst?“ prosili Matouš a Lukáš.

„To se ví,“ povídá Marek. „Ale dělejte, já to ještě musím pěkně krasopisně přepsat.“

Matouš a Lukáš četli a moc se jim to líbilo. Hezky to Marek vystihl, jak to bylo s jejich bratrem, a poslední dny jeho života – na tom si dal záležet. Všechno tam bylo, i to trápení a bolest, kterou prožíval.

„No ale, není tam toho moc o tom, jak se pěkně choval k ostatním lidem,“ všiml si Lukáš, „ani o tom, jak byl malý.“

„Opravdu,“ přidal se Matouš, „a já zase napíšu víc o tom, odkud byl, jaká byla naše rodina.“

„A co ty, jak jsi vlastně daleko?“ zeptali se Jana, který jim zrovna nakoukl přes rameno.

„Já o tom ještě přemýšlím,“ odpověděl. „Vždyť jsem byl tenkrát ještě malý. Nepamatuju si toho tolik jako vy, musím na to jít nějak jinak. Budu vyprávět, co pro mě znamenal, jak ovlivnil můj život.“

Ráno, když byly narozeniny, dostala sestřička tři balíčky.

„Nejdřív můj, nejdřív rozbal ten můj!“ křičel Marek.

Ale muselo to jít po pořádku, od nejstaršího. Matoušovo povídání vypadalo moc hezky, všichni se divili, jak se mu to povedlo.

„Měla by sis to jednou v klidu přečíst,“ povídá Matouš sestřičce. „Teprve když jsem to začal psát, tak jsem si uvědomil, že náš bratr opravdu patří do rodiny. Moc se podobal tátovi a mámě a my se mu taky podobáme. A když posloucháš babičku a dědečka, je to skoro jako bys slyšela mluvit jeho!“

„A teď já,“ na to Marek. „Tady, podívej. Pro mě taky hodně znamenal, byl jako takový vzor. A ten poslední týden, na to nikdy nezapomenu.“

Když rozbaloval svůj balíček, vypadl mu z něho jeden list papíru.

„Počkej,“ povídá Marek, „to k tomu taky patří. Dopsal jsem to tam, když jsem si přečetl, co napsali Matouš a Lukáš.“

Lukáš ke svému povídání přidal ještě krátký vzkaz: „Všechno jsem si to ještě jednou po pořádku srovnal, a vyptával jsem se spousty lidí, a napsal jsem všechno úplně přesně, jak to šlo za sebou. Tohle je jenom první díl. Můžeš si v něm přečíst o tom, jak byl dobrý ke všem lidem – hlavně k těm, co na tom byli špatně anebo se o ně nikdo nestaral. A teď už pracuju na druhém dílu. Tam bude o všem, co s námi bylo dál, když odešel. To ještě napíšu. Všechno nejlepší!“

A co Jan? Ten dal své sestře k narozeninám tři malé obálky. Byly v nich básně, napsané na krásném, slavnostním papíru.

„Světlo. Život. Láska. To byl náš bratr,“ napsal k tomu. „Tady je něco z toho, co mě napadlo, když jsem o něm přemýšlel. Dodělám to později. Potřebuju na to víc času.“

A po mnoha letech, když už byli všichni dospělí a měli vlastní děti, se ty čtyři příběhy pořád ještě četly. Každý měl jednu kopii a postupně přicházeli na to, že to pro ně znamená stále víc a víc – nejen jejich vlastní příběh, ale i příběhy těch ostatních.

Jednou se sešli u své sestry, aby si popovídali, a tu se jí zeptali, který ze čtyř příběhů se jí nejvíc líbí. Ona na to, že si nemůže vybrat. Že prý jsou všechny stejně hezké.

„No ale, co kdyby sis opravdu musela vybrat jenom jeden?“ nedali si říct.

„No tak pověz, který dárek byl na tvých dvanáctých narozeninách nejlepší?“

A tak dlouho si ji dobírali a doráželi na ni, až se na ně všechny v kruhu podívala a odpověděla: „Nejlepší bylo, že jste mi tenkrát dali mého Bratra.“

PRO UČITELE

Tak. Tohle je trochu zajímavější nežli suchý výčet toho, co máte vědět (a co už asi beztak víte) o čtyřech evangeliích:

- že *Matouš se ve svém evangeliu soustředí na to, že Ježíš je Mesiáš Izraele;*
- že *pro Marka je charakteristický důraz na Ježíše jako trpícího syna člověka;*
- že *Lukáš vidí v Ježíšovi hlavně toho, kdo zachraňuje lidi na dně;*
- a že *Jan nejvíce vyzdvihuje Ježíše jako Božího syna.*

V našem vyprávění se dále skrývá několik poznatků z „úvodu do Nového zákona“, totiž:

- že *Markovo evangelium bylo sepsáno jako první;*
- že *Matouš a Lukáš četli (zčásti) Markovo evangelium;*
- že *Janovo evangelium bylo sepsáno jako poslední;*
- že *Lukáš napsal své evangelium jako první díl, a Skutky apoštolů jako druhý díl;*
- a že *závěr Markova evangelia (v některých biblích v závorkách) je převzat z jiných evangelií.*

Důležitým východiskem příběhu je i to, že evangelia byla napsána kvůli církvi, aby jí sloužila. Nejsou to referáty o tom, „jak to doopravdy bylo“, ale osobní vyjádření toho, „jaký byl“.

Z vyprávění o evangelistech bychom měli poznat ještě jednu věc — stejně jako z vyprávění evangelistů — že totiž vyprávěný příběh může být pravdivější a důvěryhodnější nežli sebedoslovnější zpráva o jakékoli události.

Ovšem, každý příběh má taky své hranice. Když umístíme vyprávění o evangelistech a o církvi (jejich sestře) do kontextu rodiny a z Ježíše uděláme velkého bratra, který umřel, podaří se nám sice názorně vysvětlit leccos o tom, jak evangelia vznikala, ale nedostaneme se k tomu nejdůležitějšímu: ke zkušenosti víry, že příběh o Ježíšovi není příběhem o drahém zesnulém, ale „vyprávěním o živém“ (tak se jmenuje jedna kniha E. Schillebeeckxe).

To je to, co v evangeliu slyšíme. To, co nám všichni čtyři evangelisté vypravují, není „něco“ o Ježíši, ale ani „všechno“. Zato nám dali jeho samotného.

Poslední slovo má sestra čtyř bratrů, a ta právem říká: evangelisté nám darovali našeho Bratra.

Zdroj: Alex van Ligten, Wegwijzer door de Bijbel

Možnosti zpracování

Text můžete buď *vyprávět* (pokud možno co nejsoustředěněji, postavy můžete případně ilustrovat pomocí *flanelografu*), anebo ho můžete *zdramatizovat* – např. ho dětem předčítají učitelé nš (třeba plus farář či další presbyteri nebo někdo z rodičů).

Potřebujete obsadit role: *Vypravěč, Matouš, Marek, Lukáš, Jan, Tatínek, Maminka, Sestra*. Například farář je Vypravěč, učitelé nš jako tradenti pro děti – Evangelisté, presbyteri (nebo zástupci rodičů) Tatínek a Maminka, konfirmandka z posledního ročníku Sestra. Celé shromáždění si tak může uvědomit a spoluprožít, že jako sbor máme dohromady odpovědnost za předávání poselství evangelia.

Zvláště pokud první hodinu nemáte jako bohoslužby, bude se jako okénko do bohoslužeb hodit plakát, na kterém jsou některé Ježíšovy výroky.¹ Na plakátu stojí postava (může to být Marek), která zná některé Ježíšovy výroky a zvěst o zmrtvýchvstání (prázdný hrob). Může uvažovat nad tím, zda by to všechno lidé pochopili, když by neznali celý příběh o Ježíši. Marek se rozhodne, že Ježíšův příběh zapíše. Během dalších nedělí, když budete vyprávět příběhy, můžete je s dětmi do jednotlivých políček dokreslovat. Pokud byste např. nějaký příběh museli vynechat, klidně ho tam dokreslete také. Mozaika Ježíšova života se začne skládat.

Pokud budete s dětmi vyrábět svitky (viz úloha *Vstup Ježíše na scénu*), můžete vždy nějaké dítě pověřit, aby dnes malovalo do velkého společného plakátu nebo můžete do plakátu vlepovat stejné obrázky jako děti do svých svitků.

---

1 http://katecheze.evangnet.cz/static/dwn/dpns3_plakat-marek.pdf

BOHOSLUŽEBNÝ POŘAD

Čtení: Žalm 78,1-8

Text: 1. Janova 1,1-3 nebo 1K 15,1-5

Text k zapamatování

Upravený text z 1K 15,1nn můžete použít i jako rituál v dalších hodinách nš: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Písně

Vzdejte Pánu slávu, čest – Žalm 136 (EZ 136 [S menšími dětmi možno zpívat střídavě – první půli sloky „předzpěvák“ a děti např. za pomoci Orffových nástrojů refrén „Milost jeho předrahá...“. Vyberte z žalmu cca 6 slok včetně příběhu vysvobození z Egypta.]);
Pane, dnešek je den chvály (EZ 442, sv 246); Ježíši, Pane nejvyšší (EZ 236);
Bůh je můj hrad (EZ 451); V tobě je radost (sv 363, EZ 649); Tvoje,
Pane Kriste dobrota (sv 346); Všechny děti v celém světě (BTS 6)

Marek jako autor: Novozákonní a starověké autorství vůbec má opačnou povahu než dnes. Není projevem touhy po originalitě, ale snahy přiřadit se k všeobecně uznávané autoritě. Jan Marek je postava ze Skutků apoštolských (12,25), známá v prvokřesťanské církvi. Neznámý křesťanský autor ze 70. let n. l., píšící zřejmě v Římě, zaštilil své dílo jeho autoritou.

Katecheticky můžeme mluvit o Markovi. Důležitá není historicita postavy, ale to, co o něm lze vyčíst ze samotného způsobu, jak o Ježíši vypráví (viz odst. katechetický záměr příběhu níže a vykladačské důrazy.) Odsud lze věrohodně dofabulovat i „katechetické předscény“, z nichž vyplyne, proč a jak Marek své evangelium vypráví. V podání pro nejmladší věk to najdeme tvořivě v knížce *Tím vše začíná*¹ (nebo pro starší, aplikováno na Lk a Mt v knize *Král na oslu*²).

Pojem evangelium (doslova „dobrá/skvělá zpráva“) byl v antickém světě užíván např. jako zpráva pro obyvatele, že se císař rozhodl navštívit jejich město. Směrodatnou starozákonní předlohu najdeme např. u Iz 52,7 (*Jak líbezná je, když po horách jdou nohy toho, jenž poselství nese a ohlašuje pokoj, jenž nese dobré poselství a ohlašuje spásu*), kde je takto označeno poselství o Hospodinově rozhodnutí, že záchranu a obnovu jeho lidu už nejde odkládat a bude se navíc týkat i pohanů (srvn. Mk 1,14n). V apoštolské církvi se užívalo jako označení dobré zprávy o tom, že záchrana a obnova se udála v oběti za hříchy a ve vzkříšení Ježíše Krista (viz 1K 15,1nn).

Když tohoto pojmu užije evangelista, nese v sobě již výše zmíněné významy a zároveň se vytvářejí předpoklady k dalšímu významu – dobrá zpráva na sebe bere podobu „literární formy“ vykladačského a svědeckého příběhu o Ježíši Kristu.

---

1 VRIES, Tinie de: *Tím vše začíná*. Amsterdam:

Nederlandsche Zondagsschool Vereeniging, 1989

2 LINDEN, Nico ter: *Král na oslu*. Benešov: Eman, 2011

Příběh (narace) znamená rozvinutí evangelia o Ježíši v čase. Situace církve nazrála k tomu, že nestačí jen vyznávat „Ježíš je Pán, Kristus, Syn Boží“ nebo při bohoslužbách volat „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně“. Je třeba o Ježíši začít vyprávět příběh, který zabírá delší časový úsek, protože i s cestou toho lidu, který mezitím tady okolo evangelia vyrostl, to vypadá na dlouho.

Evangelium jako příběh není Ježíšovou „biografií“, ale interpretací smyslu jeho poselství a díla pro Marka a jeho sbor. Marek zkomponoval a převyprávěl tradici o Ježíši s ohledem na své vlastní posluchače a jejich problémy. Přebírá jednotlivé dochované příběhy o Ježíši, přidává další a přepracovává je s ohledem na situaci a míru znalostí svých posluchačů. Ani on ani nikdo z nich se osobně s Ježíšem nesetkal, ale příliš je to netrápí, protože se z evangelia dozvídají, kým se Ježíš může stát pro nás nyní.

Měřítkem pravdivosti a věrohodnosti jednotlivých dílků i celého příběhu není „jak to bylo“ v našem slova smyslu, ale zdali odpovídají apoštolské tradici (1K 15,1nn) a především „Písmu“, totiž Tóře a prorokům. Proto se „hlas proroků“ ozývá hned na počátku (Mk 1,2n). Starý zákon je koneckonců autoritativním půdorysem nejen pokud jde o věrohodnost evangelistova poselství, ale inspiruje i svou formou: základní starozákonní spásné události, povolání Abrahama, Izáka a Jákoba i vyvedení z otroctví v Egyptě (ale koneckonců i svědectví předních proroků) jsou podány jako příběh.

Číst evangelium jako příběh znamená zároveň vidět jeho katechetický záměr: Tím, jak autor jednotlivé historiky zpracovává, řadí za sebe, propojuje – vede posluchače po cestě následování Ježíše, orientuje je i nás v tom, kým je Ježíš sám (v jeho příběhu) – a tak se stává směrodatným příběhem i pro jejich a náš vlastní život. Vyučuje v tom, kým je pro nás Ježíš a po jaké cestě ho následujeme.

Těžištěm je příběh Ježíše, jeho poselství a jeho následovníků. Protože se však Tóra po dočtení začíná číst znovu od začátku, musí i evangelista na závěr evangelijního příběhu (Mk 16,8) odkázat na začátek svého evangelia, tedy do Galileje. Podruhé čteme ovšem Markův příběh s vědomím, že Ježíš byl vzkříšen – a můžeme v jeho slovech a činech rozpoznat i svědectví o působení Vzkříšeného uprostřed církve. To, co známe od Lukáše jako lineární „seriál o dvou sériích“ (Lukáš a Skutky), „zašrouboval“ Marek do jednoho příběhu, který je potřeba číst dvakrát. Nejprve jako příběh „pozemského“ Ježíše z Nazareta, podruhé jako příběh vzkříšeného Pána.

Ježíš je vlastní jméno, které ukládá svým nositelům krásný, přímo „boží“ program: Záchranu, Vysvobození.

Kristus: Je doslova Pomazaný, Mesiáš. I když v církvi zdomácnělo jako druhé vlastní jméno, Marek dobře ví, že jde o titul pro toho, kdo je vyvolen k poslání zastat se v konkrétním útlaku Hospodinova lidu a přinést mu vysvobození. Útlak a tíseň přitom nemusí působit jen mocní nepřátelé, ale i panovačnost, rezignace a zpohanštění samotného Božího lidu. V evangeliu se jako utlačovatelé a okupanti budou projevovat zlé síly, vyloučenost ze společenství a samospravedlivé zákonictví.

Syn Boží: Marek vypráví příběh Ježíše jako příběh „syna“. Proto budou mít zvláštní význam (jako páteř příběhu) všechny příběhy, kde je o synovství řeč: křest, vyznání víry (i z úst protivníků), proměnění na hoře, výslech u velekněze, ukřižování.

Zvláštním způsobem tu koresponduje scéna z úvodu a závěru evangelia. Ježíš se poprvé objeví na scéně při křtu, kdy se „roztrhnou nebesa“ a „z nebe“ se ozve vyhlášení „*To je můj milovaný syn, toho jsem vyvolil*“ (1,10-11). A když se dovypovídá scéna Ježíšova ukřižování a smrti, „roztrhne se“ chrámová opona, oddělující nepřístupnou Boží a lidskou sféru – a „ze země“, zpod kříže, od pohana se ozve vyznání „*Jistě člověk tento Syn Boží byl*“ (15,39). Tak se sklene oblouk vyprávění a svědectví o Ježíšově synovství, a my jako čtenáři a posluchači už můžeme rozumět, kudy se cesta jeho synovství ubírala.

Když na téma synovství promlouvá v evangeliu sám Ježíš, užívá přitom označení „Syn člověka“. Pojem je to dvojznačný, znamená jednak prosté „člověk“ (ve smyslu Ježíš z Nazareta v Galileji, Mk 1,9). Ve starozákonní knize Daniel je tak ovšem označena přicházející rozhodující postava, poslaná k soudu a záchraně, v novozákonní době dobře známá. V jakém smyslu je a naopak není „člověk Ježíš“ i „Synem člověka“ a „Synem Božím“, popř. Mesiášem odkrývají postupně jednotlivé kroky evangelijního příběhu.

Obsah evangelia je ve zkratce označen jako království Boží (viz Mk 1,15). V tuto chvíli jen zdůrazněme, že jde o dynamický děj, v němž uprostřed našich životů přichází nečekaně ke slovu vysvobození, odpuštění, náprava a obnova lidství i stvoření z moci Boží. A Ježíš je tou postavou, kolem níž se tyto události dějí a vstupují do lidských životů a dnů.

Marek tu rozehrává základní starozákonní důrazy: Když se v příběhu Izraele něco začíná, zazní na začátku hlas, pozvání, oslovení, které vyvolá pozornost, a také tu hraje roli poušť jako místo cesty k nové budoucnosti.

Takový hlas se stal skutečností, když Jan zvěstoval a křtil na poušti. Křtitel byl ve své době daleko známější postava než Ježíš. Evangelista, jako vyznavač Kristův, ho zařazuje jako „pouhý prolog“ k vystoupení Ježíše. Důležitá je jeho zvěst. Volá k pokání a zvěstuje odpuštění. Pokání znamená zastavit se a změnit směr cesty tam, kam ukazuje hlas. Odpuštění symbolizované křtem (doslova umytím) ujišťuje: To, co člověk rozpoznal jako zlé směřování, zbloudění, provinění, bylo „umyto“.

Reakce na Janovo zvěstování: nastane exodus z Judska a Jeruzaléma. Křest v Jordánu (v podobě jeho přechodu) upomíná na vstup do zaslíbené země. Jan procházející Jordánem spojuje Tóru a Proroky. Připomíná Eliáš, který si v závěru svého příběhu při nanebevzetí na poušti mohl „podat ruku s Mojžíšem“ (srov. Mk 9,4).

Ovšem ve chvíli, kdy by mělo zaznít nějaké „krédo“ – kdo to je Jan Křtitel, proč a jak mu věřit –, zazní z jeho úst „nejsem to já, ale až ten po mně.“ Pohyb a očekávání, jež vzbudil, je přesměrováno na následující scénu, kdy se zjeví Ježíš z Nazareta.

Ježíšův křest (viz také předchozí heslo „Syn Boží“) je vyprávění podle osnovy Iz 63,20 (protržená nebesa); Žalmu 2 (Ty jsi můj Syn), Iz 61,1 (spočínul Duch) a popř. Gn 8,11 (holubice jako znamení nového života). Je to inscenace „slov Písem“, která ve svém celku představuje pozvání sledovat od této chvíle Ježíše z Nazareta jako služebníka Boží věci, na nějž vsadila sama nebesa, tedy jako Syna nebeského Otce. Chybí jakákoli zmínka o reakci okolostojících, scéna je tedy napsána pouze pro nás, jako posluchače evangelia.

2.1.2 Úskalí

Svět pozdní antiky si synovství boží představoval třeba tak, že „syn bohů“ je „kříženec nebeských a pozemských bytostí“, jedinec nadaný nadpřirozenými schopnostmi či ochranou (a chodí mezi námi jak ve skafandru). Svět těchto představ křesťanství svým vlivem často jen lehce „přetřelo“. Ve sz ovšem synovství znamená poslání Božího lidu či jeho představitelů zápasit v tomto světě o Hospodinovu věc a ztělesňovat uprostřed pohanů, oč

našemu Bohu jde (srov. Ex 4,22n, Ž 2 aj.) V čem to posláni spočívá, o tom bude Ježíšův příběh.

V době, kdy jsou děti zaplaveny postavami z počítačových her a fantasy literatury, je potřeba odlišit Ježíše od postav, nadaných magickými schopnostmi. K tomu chce sloužit níže uvedená aktivita.

Nebeské vyhlášení „To je můj milovaný syn, toho jsem vyvolil“ je určené především nám, čtenářům. S dětmi se dá příběh „rozplétat“ a pátrat, „odkud to Marek opsal“ – neboť podle toho teprve poznáme, co ta scéna znamená.

2.1.3 Odkazy

VRIES, Tinie de: *Tím vše začíná*. Amsterdam:

Nederlandsche Zondagsschool Vereeniging, 1989

POKORNÝ, Petr: *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií

AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016

LINDEN, Nico ter: *Povídá se... podle Marka a podle Matouše*.

Benešov: Eman, 2009

•••••

2.2 PRO DĚTI

2.2.1 Předškoláci

Setkání s Markem

Začněte otázkami: Slyšeli jste slovo Ježíš? Co podle vás znamená? Kdo to je? Pamatujete si nějaký jeho příběh?

Bude užitečné mít v zásobě různé obrázky – aby si děti mohly vybrat obrázek ke svému nápadu (např. Vánoce, kříž, Ježíš a děti aj.). Je dobře, pokud ve skupině budou i děti, které o Ježíši nenapadne nic. (Můžete to tak i povědět.)

Zeptejte se dětí, co by o Ježíši pověděly dětem, které o něm nic neví (buď zde přítomným, nebo jiným – kamarádům z hřiště, školky...). Klidně nechejte vyústit rozhovor do hádky nebo chaosu. Pak jim zdůrazněte, že tohle je těžké i pro nás dospělé, ale přítom je to důležité.

Pak ukažte postavičku Marka (měla by vás pak provázet celou dobu) – vlastní výtvar, z flanelografu, reprodukcí – pokud možno dětem blízkou.

Marek nám bude teď o Ježíši vyprávět. Pěkně popořádku, a to, co je pro nás důležité.

Pokud skupina dál poslouchá, přidejte stručnou verzi úvodu o Janu Křtiteli a křtu – viz oddíl pro starší školní děti.

2.2.2 Smíšená skupina

Připravte si obrázky, fota apod. různých lidí v privilegovaném postavení (bohatý člověk, majitel vily, politik známý z televize, postavička z oblíbeného dětského pořadu, lékař, aj. a k nim přidejte obrázek „obyčejného“ člověka (klidně nějakého nenápadného dítěte). Vybírejte postavy blízké dětem různých věkových kategorií.

Rozmístěte je buď na nástěнку nebo na podlahu doprostřed kroužku dětí a ptejte se jich (otázky jsou spíš „okruhy“, konkretizujte je dle situace vaší skupiny):

- *Koho asi lidé nejvíc obdivují?*
- *Od koho toho nejvíc čekají?*
- *Který z těchto lidí má větší možnosti?*
- *Který z těchto lidí má v něčem lehčí život než ostatní?*

Poté, co rozhovor proběhne, můžete ukázat postavičku Ježíše a zeptat se dětí ke komu by přiřadily Ježíše? (A proč?) Nechte proběhnout rozhovor.

Můžete uzavřít: Když začíná Marek vyprávět o Ježíši, zajímá ho právě tohle:

- *Má Ježíš nějaký zvláštní úkol?*
- *Má to lehčí než ostatní?*
- *Má na ty svoje úkoly nějaké ulehčující prostředky?*

Ježíši se v Markově příběhu i mezi křesťany říká „Syn Boží“, a my si často představujeme, že jako Boží Syn měl sice zvláštní úkoly, ale taky to měl lehčí. Z tohoto omylu nás chce evangelista hned na začátku vyvést.

Pokračujte zkráceným vyprávěním pro mladší školní děti.

Pomůcky: Postavička Marka (kopie z flanelografu aj., kterou si děti mohou samy vybarvit); fotografie, obrázky ilustrující Ježíšovy příběhy; foto, obrázky k aktivitě pro smíšenou skupinu.

2.2.3 Mladší školní děti

Motivační rozhovor – Markův úkol

Vztahuje se k postavě Marka, a představuje ji dětem jako závazného svědka o Ježíši. (Varianta: využít aktivity *Nadpřirozené schopnosti Božího Syna?* z 2.2.5.)

Ve velikém starobylém Římě, hlavním městě obrovské říše, se v jednom domě scházela skupina křesťanů. Zpívali písně, v kterých vítali Ježíše a radovali se z toho, že jednou přijde. Vyznávali – Ježíš, to je náš Pán, Syn Boží. Byla to však pro ně těžká doba. Na křesťany se ostatní lidi dívali podezíravě. Někdejší přátelé a známí, s kterými dřív chodili do židovské synagogy, na ně byli našťvaní, že nedodržují pravidla Mojžíšova zákona. Ale největší starosti jim dělalo něco jiného: Mezi římskými křesťany už nebyl nikdo, kdo by přímo pamatoval Ježíše a dokázal o tom zajímavě vyprávět dětem, které nikdy nebyly v Palestině.

A tak se rodiče obrátili na Marka: „Marku, ty jsi dobrý vypravěč. Když nám při večeři čteš z bible o prorocích, dokážeš o nich krásně vyprávět. Víš co? Nachystáš si také vyprávění o Ježíši. Pěkně na pokračování budeš našim dětem a nám vyprávět o Ježíši.“

„Dobrá,“ souhlasil Marek. „Nebude to lehká práce. Musím se vyptat těch, kdo si pamatují na Ježíše. A taky hodně přemýšlet, co důležitého nám o něm říkají příběhy proroků a Davida.“

Za nějaký čas přišel Marek s papírem stočeným do svitku. Na ten se tehdy psalo. (Můžete dětem rozdat jejich svitky – viz *Pomůcky.*)

Čím začít?

Všichni byli napjati – a Marek začal:

„Víte, nejtěžší pro mne byla otázka – Čím mám začít? A pak jsem si říkal: Začnu tak, aby to připomínalo začátek naší bible. „Na počátku“. Počátek. Ale čeho? A tu jsem si vzpomněl, že apoštol Pavel v jednom z dopisů, co si čteme, říká poselství o Ježíšovi: „Skvělá zpráva!“ Evangelium!

No, a protože my tady kolem stolu společně s radostí zpíváme – Ježíš je Mesiáš, Syn Boží – rovnou jsem to tam napsal: „Počátek evangelia, skvělého příběhu Ježíše Krista, Syna Božího.“

A pak už Marek pokračoval:

Jan Křtitel

Známým kazatelem a prorokem Ježíšovy doby byl Jan Křtitel. Kázal u řeky Jordánu a chodilo tam za ním mnoho lidí ze slavného města Jeruzaléma. Někteří chodili za Janem raději než do chrámu. Jan totiž vyprávěl o Bohu živě a naléhavě.

Tak jako proroci, kteří říkali „Hlas z nebe nás volá na cestu!“

Lidé ho poslouchali a překvapeně si říkali: „Náš Bůh se na nás nevykašlal, není někde daleko pryč.“

Jan také na lidi naléhal: „Přiznejte si, že jste úplně zapomněli Pánu Bohu věřit, a proto jste tak smutní. Nebojte se to přiznat, vždyť Pán Bůh chystá nové vysvobození i nápravu zlého. Klidně si přiznejte, jak málo jste ho brali vážně...“

Mnoho lidí Janovo kázání vzalo vážně a říkali: „Opravdu, nijak zvlášť jsme Pán Boha nebrali vážně. Ale teď se už těšíme na to, co přijde.“

A takové Jan křtil. Prošel s nimi Jordán – z jedné strany na druhou.

„Vaši špínu vzal s sebou Jordán, jste čisti,“ říkal jim Jan.

A oni si přitom mohli vzpomenout: Takhle kdysi naši otcové přicházeli do zaslíbené země... a před sebou měli krásnou svobodnou zemi – za sebou smutek a špínu egyptského otroctví – a svou nevěru na poušti.

A Jan je napínal ještě víc, když jim říkal: „Já vás křtím vodou, ale přichází jeden takový... A čím ten vás pokřtí, to bude teprve síla!“

Přichází Ježíš

Jednoho dne se mezi posluchači objevil Ježíš. Hned bylo vidět, že nepochází z Jeruzaléma. Byl to obyčejný člověk z městečka Nazaret v Galileji. Poslouchal Janovo kázání a pak přišel za Janem a poprosil ho, aby ho také pokřtil.

Všimněte si: Na začátku pro sebe nechtěl žádnou výjimku. Nechtěl se nad ostatní povyšovat. Připojil se bok boku k lidem, kteří potřebují od Boha odpuštění, naději a novou šanci.

A tak se i Ježíš vydal s Janem napříč vodami Jordánu. Když měl křest za sebou – stala se zvláštní věc. Neviděl ji Jan Křtitel, neviděli ji ostatní lidé – jen Ježíš. A kdo ještě? MY – co si ten příběh vyprávíme. Nejprve se roztrhla napůl nebesa. Podle proroka Izaiáše je to znamení, které říká – Bůh není lidem vzdálen – Bůh je s lidmi! Potom na Ježíše sestoupil Boží Duch, a jeho let připomínal let jednoho ptáka. Jakého myslíte?

Holubice – protože holubice v biblických příbězích ohlašuje nový začátek. (Znáte to – a zpíváte: Když Duch Boží zavěje, vstane z mrtvých naděje)

A nakonec se ozval kus krásné starobylé slavnostní písně z naší bible. A v té písni se zpívá: To je můj milovaný Syn, toho jsem si vybral.

Co nám řekl počátek

Ted' – uzavřel Marek – tedy víte o Ježíšovi hodně důležitých věcí: Ježíš se nechce nad ostatní povyšovat. Ale kde bude tenhle člověk blízko lidem, tam jim bude blízko i Pán Bůh. S Ježíšem je Boží duch a Ježíš plní úkol Božího Syna.

Jak to bude dělat, na to se můžete těšit už přístě.

Pomůcky: Obrázek starověkého Říma; mapa Středozemního moře, na níž půjde ukázat vzdálenost Říma a Palestiny. Nachystejte dětem „svitky“: cca 15 cm vysoký pruh papíru, dlouhý tak, aby se na obě strany vešly markovské příběhy. Jednotlivé úlohy mohou děti kreslit do okýnek (šířka cca 12 cm) a tak si postupně vyrábět vlastní „svitek s evangeliem“. Pokud děti raději vystřihují a vymalovávají, než samy kreslí, můžete jim ke každé úloze nakopírovat obrázky, které si vybarví a nalepí: k dnešní úloze např. proroka s vousy v plášti (klidně podle postavičky, kterou jste v ně ilustrovali Eliáše), holubici, tekoucí vodu.

2.2.4 Starší školní děti

Aktivita: „hledáme Markovu inspiraci“

Přečtěte si oddíl Mk 1,1-11, na kartičky či šipky vytiskněte níže uvedené verše (můžete přidat další dle vlastního uvážení). Nechejte je na jedné hromadě, a děti ať z nich vyberou a za sebe seřadí ty, které Markovi zněly v hlavě, když psal dnešní příběh.

Mohou být na kartonu ve tvaru šipky, ukážou pak i směr. Důležitý je rozhovor dětí o tom, proč se ta která výpověď hodí či nehodí. Jako „správné“ nemusí být ohodnoceny jen výpovědi objevující se v textu, ale i ty, které ukazují stejným směrem.

Holubice k němu přilétla, a hle, měla v zobáčku čerstvý olivový lístek.

Hlas volajícího: „Připravte na poušti cestu Hospodinu!“

Všechno, co bylo v městě, vyhubili ostřím meče jako klaté, muže i ženy, mladíky i starce, též skot a brav i osly.

Přednesu Hospodinovo rozhodnutí. On mi řekl: „Ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil.“

Duch Panovníka Hospodina je nade mnou. Hospodin mě pomazal k tomu, abych nesl radostnou zvěst pokorným, poslal mě obvázat rány zkroušených srdcem, vyhlásit zajatcům svobodu a vězňům propuštění.

Jen se rozpomeň, kdo z nevinných kdy zhynul? Kde upadli přímí do záhuby? Pokud jsem já viděl, jen ti, kdo se obírají ničemnostmi, ti, kdo rozsívají trápení, je také sklídí.

Rozhněván jsem rozdupal národy, opojil jsem je svým rozhořčením; jejich mízu jsem nechal stékat k zemi.

Nemát v síle koně zalíbení, aniž se kochá v lejtkách muže udatného. Líbost má Hospodin v těch, kteříž doufají v milosrdenství jeho.

Hle, Hospodin dává slyšet až do dálav země výzvu: „Vyřídte dceři sijónské: Hle, přichází tvá spása!“

Bůh mi dá, že spatřím pád těch, kdo proti mně sočí. Skoncuji v rozhořčení, skoncuji s nimi!

Jakože živ je Hospodin, který mě pevně posadil na trůn mého otce Davida a který mi podle svého slova vybudoval dům, ještě dnes Adónijáš zemře!

Nalezl jsem Davida, svého služebníka, pomazal jsem ho svým olejem svatým. Nepřítel ho nepřekvapí a bídák ho nepokoří.

Pomůcky: Karton, tiskárna (verše můžete naformátovat/zkopírovat z online verze této úlohy na <http://katecheze.evangnet.cz/katechetické-přípravy/vstup-jezise-na-scenu-dpns3>).

2.2.5 Přesah

Aktivita: Nadpřirozené schopnosti Božího Syna?

Nachystejte si obrázky postav, obdařených „magickými schopnostmi“ — z počítačových her, fantasy literatury apod. Popř. můžete požádat dopředu děti, ať si nějaké obrázky postav přinesou samy.

Ptejte se jich, které postavy patří mezi jejich oblíbené, které vlastnosti a schopnosti se dětem líbí.

- *Jaký mají vztah ke slabším?*
- *K utlačovaným?*
- *K těm, kdo žádnými „nadpřirozenými vlastnostmi“ neoplývají?*
- *K nepřítelům?*
- *Kterou postavu by děti přirovnaly k Ježíši?*

Můžete postavy případně seřadit podle „blízkosti Ježíši“.

Na závěr děti upozorněte: když Marek začíná vyprávět příběh o Ježíši, neříká vůbec, že by byl obdařen nějakými nadpřirozenými magickými schopnostmi.

Říká, že přišel Ježíš z Nazareta v Galileji, a to je označení docela obyčejného člověka. A když Ježíš podstoupil křest od Jana, postavil se po bok těm, kdo potřebují „omýt“ ze špíny svých vin a pozvat k novému očekávání. Teprve poté zazněl „hlas Otce“, prohlášení za „syna“ a spočinul na něm Duch.

.....

2.3 LITURGIE

2.3.1 Písně

V tobě je radost (EZ 649, HA 141);

Ve jméno Krista doufáme (EZ 244, sloky 1-2,10-11)

2.3.2 Biblický text k zapamatování

Z nebe se ozval hlas: „Ty jsi můj milovaný Syn, tebe jsem si vyvolil.“ (Mk 1,11)

2.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písňe *Vlak Boží* (sv 355, první sloka a refrén), nebo *Pokání číňte, blízko je království* (sv 259).

2.3.4 Okénko do bohoslužeb

- Můžete v zestručněné podobě užít motivačního vstupu pro mladší školní věk (s Markem), lze sehrát jako rozhovor s farářem v roli evangelisty apod.
- Nebo můžete dětem ukázat svitek, ptát se nač je, trochu jim něco prozradit a pak jim je rozdat – s tím, že obsahem jim je pomůže zaplnit Marek.

2.3.5 Modlitba

Milý Pane Ježíši, s vděčností si připomínáme tvou cestu Syna Božího. Děkujeme, že tím příběhem oslovuješ i nás. Chceme dál poslouchat, kudy tvá cesta povede. Díky, že nás k tomu zveš, že s námi i mnoha dalšími počítáš. Ať nám to přináší radost, naději, přátelství a novou sílu. Amen.

TÉMA

Začátky Ježíšovy cesty: pokušení – kázání – povolání prvních učedníků

CÍL

- Předškoláci uslyší o rybářích jako o „záchranářích“. Sami si zkusí být rybáři.
- Mladší školáci se zamyslí nad tím, co je pro ně podstatné a co znamená jít v Ježíšových stopách.
- Starší školáci se společně zamyslí nad motivy vyprávění s pomocí obrazů. Pokusí se propojit všechny tři epizody.

.....
3.1 PRO DĚTI

Biblický text: Mk 1,12-20

3.1.1 Výkladové poznámky

K Markovi jako takovému viz předchozí úloha.

Pokušení na poušti

- Celý mikro příběh poměrně temný – silný kontrast k předchozímu slavnostnímu okamžiku křtu. Ježíš je sám, ďábel a jeho čeládka se šikují, kolem se plíží divá zvíř. Zřejmě to má vyvolat otázky, pochybnosti a zároveň na ně odpovídá – cesta přimknutí se k Bohu není triumfální vítězství nad nástrahami, pokušením, problémy (skoro by se dalo říct, že naopak!), ve chvíli, kdy je Ježíš přijat, je ihned veden na poušť.
- *Poušť*: prostor napětí, nejistoty – schází tu orientační body, člověk je v ohrožení, tím je jakoby obnažený, ukazuje se, jak na tom je v momentu krize.

- Zároveň ji lze vnímat i pozitivně – krize odhaluje vztah člověka k Bohu a člověk se dostává hlouběji než v situaci, kdy může spoléhat na své síly.
- *Čtyřicet*: připomíná jiné příběhy – Mojžíš setrvávající 40 dnů sám na hoře, Izrael putující 40 let pouští (vystavený pokušení odpadnout od víry v Boha), Eliáš 40 dnů a nocí hledající Věčného.
  - *Pokoušení*: patří k povolání. Marek nepopisuje, jak, čím satan Ježíše pokoušel (na rozdíl od Lk, Mt). Ten, kdo viděl otevřená nebesa, to má ustát i před branami pekla.
  - *Satan*: vystupuje v knize Jób, ještě jako Hospodinův služebník, který zkouší lidi. V NZ se „ďábel“ (řecky *diabolos*, doslova „pomlouváč“) stává zosobněním zla (hříchu, přerůstajícího z osobní viny v nadosobní moc).
  - *Dravá zvěř/andělé*: dva chóry, divoká zvířata lze číst jako hrozbu nebo také jako podobenství pro to, co chce Ježíše roztrhat, zničit, zároveň jsou nevyřčeným potvrzením toho, že Ježíš v pokušení obstál – zvířata mu neublížila, andělé ho neopustili, satanskou moc pokušení Ježíš přemáhá Boží mocí. Pokušitele, zvěř a anděly lze ale také chápat jako vzpomínku na vyprávění o hříchu prvních lidí – Marek představuje Ježíše jako pravého člověka, který nezradil své lidství založené na vztahu k Bohu. Přítomnost divokých zvířat je připomínkou Izajášem ohlašovaného smíření mezi člověkem a přírodou (Iz 11,6nn: „Vlk bude pobývat s beránkem... Kojenec si bude hrát nad děrou zmije...“).

Kázání evangelia

- *Jan*: ustupuje ze scény, pozornost bude nadále soustředěna na Ježíše, ten zároveň opakuje leccos z Janovy zvěsti (když Jan už mluvit nemůže). Janovo vydání jako by připravovalo čtenáře, posluchače na fakt, že i Ježíš bude vydán.
- *Galilea*: nejde o „pupek světa“, náboženské nebo politické centrum. Naopak, je to trochu pochybná oblast, z hlediska pravověří na hraně. Církev se přece jen mnohokrát vydala cestou k moci, k výsluní. Zde Ježíš ukazuje, že cesta evangelia vede na hranu, do pochybností, mimo zájem mocných, slavných – tam vede evangelium i nás.
- *Boží evangelium*: Ježíš nekáže sám sebe, není žádný samozvanec, jde mu o Boží věc, Boží království. Zároveň je kázání evangelia moment, kdy Ježíš u Marka poprvé promlouvá. K Janově zvěsti o nutnosti obratu přidává výzvu k důvěrnému spolehnutí na Boha (zřejmě má o Bohu jinou představu než Jan).

- *Obrat/pokání*: jde jednak o obrat pozornosti k Ježíšově zvěsti, jednak o z něj vycházející obrat v životním nastavení člověka.
- *Království Boží*: podle Ježíše se přiblížilo – jakoby z druhé strany, opačným směrem, než se pohybují čtenáři, posluchači. Přichází zepředu, z budoucnosti, ještě není plně na světě, ale do světa vstupuje.
- *Evangelium*: původně to byla politická zpráva, u Marka se zpráva o přicházejícím Božím království týká celého světa, celého společenství (a má tudíž i politický rozměr), přesto ji člověk musí přijmout jako jednotlivec. Evangelium je to, co Ježíš říká a zvěstuje svým jednáním, tedy zpráva o tom, že se Bůh ujímá své vlády. Překvapivá podoba Boží vlády je vysvětlena, přiblížena celým Markovým vyprávěním.

Povolání učedníků

- *Moře/jezero*: na vodě je člověk vzdálen od Boha, hlubina je živel člověku nebezpečný, navíc tu žijí nečistí živočichové, zdroj kultického znečištění. Břeh moře je tedy symbolem pro hranici života a smrti, všedního a tajemného (nebezpečného), je to prostor, kde se vede skutečný zápas.
- *Rybáři*: učedníci, kteří páchnou, žádná elita. Šimon Petr a Jan jsou z chudších poměrů – nemají loď, loví do veliké sítě, kterou vrhají do mělké vody. Jakub a Jan movitější, spolupracovníci v rodinné „firmě“ (na lodi spolu s otcem a dalšími pomocníky). Oslovení rybářů působí jako náhodný výběr, povolání rybáře ale dostane symbolický rámeček – „rybář lidí“. Obraz v sobě zároveň nese rozměr soudu (vylovování všech ryb, tak už u proroků – Jr, Ez). Ježíšův záměr často chápeme misijně – rybář lidí má získávat další pro jeho věc (pozor! nemá „chytat dušičky“, ani lidi zaplétat do sítí), důležitý rozměr je také záchrana tonoucích – rybáři lidí jako pobřežní hlídka, plavčíci, kteří napřahují ruku k záchraně, nabízejí pomoc těm, kdo se topí ve vlnách. Silně působí i přesmyčka původního názvu jejich profese – mají vlastně zůstat tím, čím jsou, rybáři, budou i nadále potřebovat trpělivost, odvahu, bdělost, znalost lovišť...
- *Okamžité rozhodnutí*: připomíná náhlý odchod Eliši za prorokem Elijášem nebo povolání Abrahama. Učedníci se podobně jako on rozcházejí se svou prací i se svým rodinným zázemím – tedy s tím, k čemu je člověk jinak připoután, od čeho odvozuje své jistoty. Je dobré si uvědomit, jak stručně Marek píše, o průběhu setkání či eventuálním procesu rozhodování ani slovo, pro Marka jsou postavy rybářů tak trochu způsob, jak vyzvat čtenáře a posluchače k následování.

- Zásadní zpráva celého příběhu je, že Ježíš na své cestě nechce jít sám, povolává jednotlivce. Může vyvolávat pochybnost – copak na to Boží syn nestačí sám? Když Ježíš povolává člověka, dává najevo, že Boží království se nechce obejít bez lidí (bez nás).

3.1.2 Úskalí

- *Markovo hutné vyprávění*: Obsahem textu jsou vlastně tři různé epizody! Propojit je navzájem lze například obrazem atleta ve startovním bloku (viz název hodiny a *Okénko do bohoslužeb*) nebo jako triptych, pomocí obrazů. S nejmenšími i s mladšími školáky doporučuji soustředit se jen na příběh povolání učedníků.
- *Vrstevnatost příběhu o pokušení*: Je dobře vybrat jednu linku, tu pak dětem vyprávět.
- *Nejednoduché termíny evangelium, Boží království*: Asi se nevyhnete vysvětlování, je dobře si oba termíny pro sebe předem promyslet.
- *Povolání učedníků*: Tradiční název perikopy, ovšem nejde o povolání dvanácti, zde se o nich jako o učednících ani nemluví!
- *Rozchod s rodinou*: Pro děti to může představovat nejen těžko přijatelné, ale i bolestivé téma. Zejména s menšími zdůrazněte opouštění věcí nebo jistot.
- *Rybaření*: Zdejší děti znají spíš lov na udici, lze to ale dobře využít naopak pro zdůraznění způsobu práce prvních učedníků.

3.1.3 Odkazy

POKORNÝ, Petr: *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií

AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016
LINDEN, Nico ter: *Povídá se... podle Marka a podle Matouše*.

Benešov: Eman, 2009

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete v on-line verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evanganet.cz/katechetické-přípravy/připravít-pozor-start-dpns3>.

3.2 PRO DĚTI

3.2.1 Předškoláci

Znáte hru Rybičky, rybičky, rybáři jedou? Pojdte si ji zahrát... *(Zahrajte si s dětmi klasickou hru, poté se posaďte a navažte vyprávěním.)*

Proč se vlastně rybáři při té hře drží za ruce? *(Nechejte dětem prostor pro jejich odpovědi.)* Tvoří spolu rybářskou síť, do které se ryby loví. Ve skutečnosti může vypadat třeba takhle. *(Rozprostřít mezi dětmi síť, každé dítě ji oběma rukama chytí.)* Tak a teď jsou z vás rybáři! Lovíte do své sítě ryby. *(Vhodit do sítě několik rybek z tvrdého papíru /lepenky.)*

Použijte postavičku Marka (viz minulá lekce) – Marek nám dnes bude vyprávět příběh o rybářích.

Byli dva bratři, kteří se živili jako rybáři, jmenovali se Šimon Petr a Ondřej. Lovili u jezera velikého jako moře, v Galileji. Neměli ani loď, takže síť museli vždycky do vody donést. Ulovené ryby jedli i prodávali, byla to jejich jediná obživa. Jednou šel kolem Ježíš.

Když bratry uviděl, zastavil se a zavolal na ně: „Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí.“

„Marku, co to znamená být rybářem lidí? To je měli bratři lovit?“

„Ale kdepak, spíš zachraňovat, jako když rybáři zachrání někoho, kdo se ve vodě topí...“

Šimon a Ondřej nechali všechno ležet a šli za Ježíšem. *(Můžete dětem říct, ať síť pustí a společně obejít místnost nebo alespoň síť dokola.)*

O něco dál rybařili další dva bratři, Jakub a Jan, ti měli loď, byli na ní se svým tátou Zebedeem a s dalšími pomocníky, opravovali síť. Ježíš na ně zavolal jako na Šimona a Ondřeje. I Jakub a Jan všeho nechali a přidali se k nim. *(Znovu pustit síť, obejít místnost nebo kolo.)*

Šimon, Ondřej, Jakub a Jan už teď nebyli obyčejní rybáři, kteří loví ryby. Ježíš je dal dohromady. Jako když se při hře chytí rybáři za ruce. Už nejsou sami, už jsou spolu, je z nich síť. A tahle síť má zachytit toho, kdo se cítí na všechno sám, komu je smutno, kdo se bojí...

My můžeme být také taková síť. *(Zahrajte si s dětmi hru „Uzel“: Všichni se postavte do kruhu, natáhněte ruce před sebe, zavřete oči. Pomalu postupujte k sobě a chytněte ruku někoho jiného – každou rukou jinou ruku. Ten, kdo nemůže*

najít ruku, ji dá nahoru nad uzel rukou a najde přebývající ruku. Když se všichni drží, otevřete oči a pokuste se uzel rozplést, aniž byste se pustili. Pokud jsou děti malé, učitel/ka může po celou dobu mít oči otevřené a pomoci dětem.)

Pomůcky: Kus sítě, papírové rybky, postavička Marka.

3.2.2 Mladší školní děti

(Podle možností vaší skupiny zařadte či vynechejte odstavce I. a II.)

Pamatujete si ještě na Marka? Na jednoho z římských křesťanů, kterého ti ostatní poprosili, aby jim vyprávěl o Ježíši? Marek ve svém vyprávění vážil každé slovo. A tak museli mít všichni, kdo ho poslouchali, nastražené uši.

„Dnes vám chci povědět, jak Ježíš – Boží Syn s plněním svého úkolu začínal.“

I. Ježíš v poušti

Ježíš byl pokřtěn. Sestoupil na něj Boží Duch a uslyšel Boží hlas. Slavnostní okamžik. S Ježíšem je Bůh. Jenže pak ho hned ten Boží Duch zavede do pouště, do pustiny, kde se člověk ztrácí, kde není co jíst a pít, kde na člověka všechno padá a kolem krouží všelijaká havěť. I ďábel. Cože?! Co to má znamenat, copak si ďábel může dovolovat na Božího Syna?! Může. Být Bohu milý, být Bohu blízko, žít s Bohem a doufat v něj, to ještě neznamená vítězství nad všemi problémy a nástrahami.

Ani Boží Syn se nevyhne pokušení... Ale obstojí! Andělé tu jsou, protože Ježíš se nevzdává Bohu ani Bůh jemu. I dravá zvířata se skloní před Boží mocí a Ježíšovi neublíží. Docela tak, jak o tom kdysi mluvil prorok Izajáš. Vlk s beránkem si bude hrát...

II. Ježíš káže

Čtyřicet dnů na poušti. Je to dlouhá doba, ale nakonec se Ježíš z pustiny vydává zase zpět mezi lidi. Kam půjde? Do Jeruzaléma? Nebo do jiného velkého města, třeba až do Říma? Někam, kde ho uslyší mnoho lidí a kde se rozhoduje o běhu světa?

Kdepak, Ježíš si to namíří hezky na okraj. Do Galileje. Pche, Galilea, to nestojí za řeč! Tam se snad ani pořádně nevěří. Zvláštní cestu si volí ten Boží Syn...

A zvláštní věci i říká – opakuje to, co říkal Jan Křtitel: „Čiňte pokání.“ Změňte svůj život. Obratťe se od sebe k Pánu Bohu. Jan ale dodával – nechte se umýt ze své špíny, nechte se očistit od svých vin.“ Ježíš místo toho dodává: „Spolehněte se na Boha, on se ujímá své vlády nad světem, věřte tēhle skvělé zprávě!“

III. Nechte VŠEHO a pojdte za mnou

Na své cestě Galileou zašel Ježíš k moři. Jestli celý tenhle kraj nestojí za moc, pak břeh moře ještě za mň. A ti, kdo se na něm pohybují, rybáři? To už je vůbec čeládka, nad kterou se ohrnuje nos. Vždyť kdo ví, co všechno jim při práci přišlo pod ruku! Ježíšovi to ale nevaďí. Naopak. Na břehu uvidí dva chudé rybáře, Šimona Petra a Ondřeje.

„Nechte všeho a pojdte za mnou, udělám z vás rybáře lidí.“

Rybáři lidí? Co to znamená? Stejně jako s evangeliem, s Božím královstvím, s úkolem Božího Syna – i tady se pravý smysl těch slov teprve ukáže.

Šimon a Ondřej všeho nechali a šli. Za Ježíšem, v jeho stopách. Doslova i obrazně. O něco dál rybaři bratři Jakub a Jan, pracují se svým otcem Zebedeem a s dalšími pomocníky.

A zase Ježíš volá: „Nechte všeho a pojdte za mnou, udělám z vás rybáře lidí.“ A zase se Jakub a Jan zvednou od spravovaných sítí a jdou za Ježíšem.

Nechali za sebou práci, zdroj obživy, všechno, co znali, dokonce i všechny, co znali, všechny jistoty. Aby šli za Ježíšem, aby šli v jeho stopách. Takhle Ježíš začal lidi zvat a volat na svou cestu.

Aktivita: „to důležité“

Napište (nebo namalujte) každý sám za sebe čtyři věci/zvířata/osoby, které byste si vzali s sebou, kdybyste museli odejít/utéct z domova. Seberte všechny kartičky dohromady, zamíchejte je a vyložte na stůl prázdnou stranou (rubem) vzhůru. Pokuste se zahrát si pexeso – lze najít dvojice stejných slov? Pokud se to nedaří, kartičky jen otočte, aby se daly přečíst. Tohle všechno považujeme za to důležité ve svém životě. Povídejte si s dětmi o tom, proč to či ono napsaly. (Chybí něco podstatného?)

Učedníci to všechno opustili. My naštěstí nemusíme na cestě za Ježíšem všechno opustit. Pořád máme domovy, hračky, věci i lidi, které máme rádi. Ale jít v Ježíšových stopách znamená občas něco nechat za sebou. Napadá vás něco takového? (Napište nápady dětí na šlápoty a vytvořte z nich na zemi cestu „za Ježíšem“ – snažte se vyvarovat odmítání dětských nápadů,

pokuste se je doplnit, pokud neodpovídají otázce, s mladší skupinou jeden nápad „vykopněte“ sami – např. hraní na počítači v neděli ráno.)

Pomůcky: Postavička Marka, papírové kartičky (čtyři na osobu), psací potřeby, papírové obrysy šlápot.

3.2.3 Starší školní děti

Víte, co je to triptych? (*Nechte prostor pro nápady, odpovědi dětí.*)

Je to umělecké dílo, které tvoří tři části. (*Rozložte na stole všechny tři obrázky, rubovou stranou vzhůru.*) Každá je tak trochu samostatná, ale zároveň k sobě patří, souvisejí spolu. Dnešní Markovo vyprávění je vlastně takový triptych. Tři krátké příběhy, které spolu souvisejí.

(Obratťte první obrázek, Ježíš na poušti.)

Kdo je ten muž? Kde je? Proč je sám?

(Poproste někoho z dětí, aby přečetl Mk 1,12-13.)

Jaké barvy by se k obrázku hodily? Proč? (*V případě, že použijete černo-bílý.*) Zkuste si s dětmi připomenout další příběhy, kde figuruje číslovka 40 – má to s Ježíšem nějakou spojitost? Co je pro vás pokušení? Čím mohl ďábel pokoušet Ježíše?

(Obratťte druhý obrázek, Ježíš a Jan Křtitel.)

A kdo jsou tihle dva?

(Poproste druhého čtenáře, aby přečetl Mk 1,14-15.)

Co kázal Jan Křtitel? (*Čtenář najde a přečte Mk 1,4.*)

Co kázal Ježíš?

V čem se to shoduje? V čem se naopak lišili? (*Na velký papír nadepište vedle sebe tři sloupce: Bůh pro Jana Křtitele / Bůh pro Ježíše / Bůh pro nás.*) Zkuste s dětmi napsat charakteristiky, které by Bohu přiřadili oba bibličtí svědkové, naposledy se zamyslete nad tím, jak by o Bohu mluvila vaše skupina. Zkuste v. 4 zformulovat s vašim poselstvím na závěr.

(Obratťte třetí obrázek, povolání rybářů.)

Znáte příběh, který vypráví tenhle obraz? Kdo jsou všichni ti muži na obrázku a o co jde?

(Poproste třetího čtenáře, aby přečetl Mk 1,16-20, srovnejte, v čem se Markem zapsaný příběh shoduje i liší s tím, co zaznělo.)

Co učedníci opustili? Co pro sebe nově získali? Opouštíme kvůli víře něco my? Měli bychom? Co můžeme získat?

Na závěr položte obrázky k sobě a zkuste hledat to, co tři příběhy propojuje dohromady – např. ve všech figuruje Ježíš, ve všech je pohyb, všechny se odehrávají „na okraji“ (viz výkladové poznámky k prostředím), všechny jsou z počátků Ježíšovy činnosti, atd.

Pomůcky: Bible, velký papír, fixy, obrázky (odkazy najdete u online verze úlohy, viz 3.1.3).

3.2.4 Přesah

Marek píše téměř telegrafickou zprávu. Chce však říct všechno podstatné. Zkuste s dětmi na závěr hodiny jeho vyprávění přepsat – co vypíchnou a proč? Co naopak vynechají? Jako zadání se hodí buď podmínka, že za každé slovo se platí spousta peněz (jako v případě telegramu) nebo 140 znaků na celou zprávu (omezení délky příspěvků na sociální síti Twitter). Vyberte to zadání, které bude vaší skupině bližší. Rozhovor pak může pokračovat nejen prostým přečtením zpráv, ale také jejich srovnáním – co je to podstatné pro většinu z nás?

•••••

3.3 LITURGIE

3.3.1 Písně

Pokoušení: *Srdce čisté* (sv 349); *Bojujte, bojujte dál* (sv 17)

Kázání: *Pokání činite!* (sv 259); *Před tvou tvář, Pane* (sv 276)

Povolání: *To já, ó Pane můj* (sv 331, sv 333); *Dnes tebe volá Pán* (sv 52); *Nás zavolal jsi, Pane* (EZ 680, BTS 47); *Bůh je náš Pán a Král* (EZ 607, BTS 2); *Nám pomoz, Pane milý* (EZ 631, BTS 36)

3.3.2 Biblický text k zapamatování

Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí. (Mk 1,17)

3.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Doplňování plakátu.

Zpěv písně *Vlak Boží* (sv 355, první sloka a refrén), nebo *V království Božím místa dost* (sv 359).

3.3.4 Okénko do bohoslužeb

Rybáři (rozhovor)

Už jste někdy lovili ryby? Jak se to dělá? (Děti pravděpodobně přijdou s variantou udice, dejte jim prostor.)

Lovit se dá taky do sítě. (Děti by měly dostat kus sítě nebo síťované tkaniny s sebou do nedělní školy, učitel ji pak může dál využít.)

Dnes si budete v neděle povídat o rybářích, kteří neměli lovit ani na udici, ani do sítě. Zní to jako hádanka, tak ať vám neunikne rozuzlení!

Závodník na startu (rozhovor)

Viděli jste někdy závody ve sprintu? Třeba na 100 m? Jak závodníci startují? (*Nechte shromáždění odpovídat, případně zavolejte dopředu dobrovolníka, aby to názorně předvedl.*)

Sprinteři se nerozběhnou jen tak ze stoje. Mají speciální zarážky – bloky, aby se mohli hned na startu pořádně opřít. Připraví se, zvednou se – pozor! – pak zazní výstřel z pistole, START! Jde to rychle za sebou, několik okamžiků soustředění. Když evangelista Marek vypráví o Ježíšovi, taky to jde všechno ráz naráz. Připravit, pozor, a už příběh běží. Dnešní vyprávění bude právě o těch začátcích, na startu.

Performance

Začnete otázkou: „Umíte být trpěliví?“

Poté pomalu nahlas napočítejte do čtyřiceti. (Počítat by mohlo i celé shromáždění, ale zvolna – můžete udávat tempo klepáním, shromáždění pak odpočítává údery.)

„To to trvalo, vidíte? Kdybyste o tom ale někomu vyprávěli, možná by se to vešlo jen do jedné věty: dnes jsme v kostele počítali do čtyřiceti. Evangelista Marek svoje vyprávění taky zkrátí na pár vět. A přitom někdy mluví o dlouhém čase! Takových čtyřicet dnů na poušti, to je nějaká doba! I o ní dnes děti uslyší...“

3.3.5 Modlitba

Pane Ježíši Kriste, ty nás voláš a zveš na cestu ve tvých stopách. A my po ní chceme jít. Prosíme, pomoz nám nechat za sebou všechno to, co nás brzdí a co nám brání. Amen.

.....

**PERNÝ ŠABAT V KAFARNAUM
A SETKÁNÍ S MALOMOCNÝM**

TÉMA

Ježíšovo kázání potvrzené jeho činy – uzdravováním.
Ježíšův vlastní duchovní život.

CÍL

- Předškoláci uslyší, že Ježíš uměl uzdravit nemocné lidi.
- Mladší školáci uslyší, že Ježíš pomáhal nemocným a posedlým, čelil zneužití svého jména.
- Starší školáci uslyší, že Ježíšova blízkost a pomoc nemocným má své pokračování v církvi. Zamyslí se nad Ježíšovým duchovním životem a jeho zdroji.

.....

4.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 1,21-45

4.1.1 Výkladové poznámky

Celý úsek textu je dlouhý a dosti obsažný. S ohledem na to, že se má probrat celý při jednom setkání, doporučuji číst text jako jeden celek (přesto, že literárně jím není). Marek znovu píše v přítomném čase (preaesens historicus), což je způsob jak čtenáře či posluchače pozvat ke spoluprožívání vyprávění.

Prostředí

- *Kafarnaum*: Velká vesnice (městečko) na severním břehu Galilejského moře, Ježíš sem přicházel častěji.

- *Synagoga*: Budova nebo jen místnost, kde se židé shromažďovali k bohoslužbám (obětní místo uznávali programově jen jedno – jeruzalémský Chrám). Ježíš chodil do synagogy běžně, u Marka k ní (k tomuto prostředí víry) má mnohem blíž než k Chrámu (jakkoliv i prostředím Chrámu bude později v kontaktu). Tímto důrazem dává Marek najevo také Ježíšovu blízkost kázání, slovu oproti oběti. V příběhu synagoga figuruje jako zvláštní (uzavřený) prostor oddělený pro setkání s Bohem.
- *Dům Šimona a Ondřeje*: Možná základna pro Ježíšův pobyt v Kafarnaum. Znovu uzavřený prostor, oproti synagoze se však Ježíšovo učení/působení posouvá z prostoru odděleného pro Boha do prostoru obyčejného, všedního života. Království Boží tedy vstupuje do světa jako celku (není rezervováno pro „kostely“ či „církve“).
- *Pustina*: Ne nutně poušť (jako v příběhu o pokušení), spíše jde o ústraní, kde si Ježíš přeje mít prostor pro sebe. Po uzdravení malomocného také trochu útočiště před davy lidí, které Ježíše vyhledávaly.

Lidé

- *Shromáždění v synagoze*: Nico Ter Linden píše, že se jedná o „samé dobré známé“ – lze si představit náboženskou komunitu, která má svůj zaběhnutý způsob života i slavení, do toho najednou vstupuje Ježíš jako nová a neznámá tvář. Lidé na něj reagují dvakrát úžasem: poprvé je to překvapení nad novým učením, podruhé Marek používá sloveso, které vyjadřuje úžas nad něčím sporným a nečekaným.
- *Posedlý*: Člověk ovládaný čímsi/kýmsi zlým. Projevuje se, ale ve skutečnosti z něj mluví někdo jiný. Cesta k jeho uzdravení vede přes vnitřní konflikt (v. 26: lomcování, veliký křik), ve kterém se právě musí oddělit ona „posedlost“ od člověka samotného. Téma vnitřní rozpolcenosti svádí k používání moderního názvosloví duševních onemocnění (např. schizofrenie), tím se ale příběh neúměrně redukuje a zužuje. O posedlém asi lze mluvit jako o „obecním bláznovi“ – děti neřeší diagnózu takového člověka, ale uvědomují si, že se v čemsi liší od většiny lidí.
- *Nečistý duch*: Představa nečistých duchů byla v židovství odvozená zřejmě z pověsti o padlých andělech viz Gn 6,1-4 a 1 Hen 6-11 (Henoch – apokryfní kniha), v Ježíšově době se tak pojmenovávaly démonské síly. Jako první vycítí, oč s Ježíšem jde a reaguje na něj: jeho slova jsou pokusem oddělit Ježíše od světa nečistých duchů (co je ti do nás?!), další výrok je útok – snaha Ježíše pojmenovat a skrze znalost jména jej manipulovat, ovládnout

(viz stará představa židů i okolních národů, že znalost jména umožňuje magickou manipulaci s jeho nositelem). Jedná se o agresivní obranu pole působnosti zlých duchů a mocností. Slova nečistého ducha (jakkoliv jsou fakticky pravdivá) tak nejsou přiznáním se k Ježíši, ale rouháním. Svatý Boží je označení charismatika jednajícího v Božím jménu.

- *Petrova tchyně*: Velmi zvláštní postava v celém příběhu. Z jejího vztahu k Šimonovi vyplývá, že byl ženatý, o jeho ženě však nepadne ani slovo! Tchyně má horečku (řecky ještě expresivněji, doslova je v plamenech, je šířená žářem). Horečka pro židy byla závažným, nečistým onemocněním. Stejně jako u posedlého a malomocného nevíme, co bylo příčinou. Nico Ter Linden konstruuje zajímavý příběh: tchyně byla nemocná z rozčilení, rozkatila se na Šimona, protože místo péče o rodinu (její dceru) odešel za Ježíšem. Fakt, že Ježíše a jeho druhy obsluhovala lze interpretovat jako doklad úplného uzdravení (člověk znovu schopen práce, služby). V poušti Ježíše obsluhovali andělé, v Kafarnaum tato žena, lze tedy pracovat i s myšlenkou, že ona je dalším z Ježíšových andělů, kteří jsou mu ku pomoci.
- *Celé město*: Zřetelná nadsázka. Jde o to, že k Ježíšovi se velmi brzo srocují davy lidí. Výraz jde pojmut i obrazně: Ježíšovo poselství je určeno širšímu okruhu lidí než jen těm, kdo se s ním setkali osobně. Přicházejí zejména po západu slunce, když skončí šabat a mohou se pohybovat bez omezení. Už v tomto příběhu zástup/dav vystupuje lehce negativně, chtějí si Ježíše přivlastnit, čímž ho trochu svazují, proto bude muset pryč. Jejich chápání totiž neodpovídá tomu, co Ježíš chce a má v úmyslu.
- *Učedníci*: Stíhají Ježíše v jeho samotě, na jeho odchod reagují vlastně výčitkou. Jako by to chtěli Ježíšovi zorganizovat (neduh postihující leckdy i církev). Ježíšova cesta povede reálně i přeneseně i na osamělá místa, učedníci to ale dost dlouho nepochopí.
- *Malomocný*: Vyobcován mimo společenství – představuje nejen nebezpečí nákazy, ale také kultického znečištění. Malomocenství nebyla běžná nemoc, představuje zvláštní motiv v celé Bibli. Jednalo se ne o jednu konkrétní diagnózu, ale o souhrnné označení pro nejrůznější kožní nemoci. Pokleknutí je nejuctivější pozdrav, vyjadřuje se jím závislost na tom, kdo stojí – nemocný vnímá Ježíše jako svou poslední naději. Jeho zvláštní prosba „Chceš-li...“ připomíná prosbu „buď vůle tvá“ z modlitby Páně, nemocný se pokorně odevzdává Ježíšovi. Muž po uzdravení musí ke knězi, ten ho podle Zákona prohlédne a případně prohlásí za zdraveného (čímž ukončí

jeho vyhnanství). Lze si všimnout, že do pustiny pak odchází Ježíš, jako by si s malomocným pomyslně vyměnili role.

Ježíš

- *Učí v synagoze*: Ale z jeho učení neuslyšíme ani slovo! Musíme si všimnout věcí kolem, např. reakcí lidí, posedlého... Učení znamenalo v židovském prostředí především výklad Zákona. Ježíš navzdory tomu, že v synagogách vystupoval (kázal/učil), nebyl učitel v pravém smyslu slova – neměl svého učitele, na kterého by se odvolával, neargumentoval jen Písmem, ale odvolával se také na autoritu vlastního poslání – autoritu přicházejícího Božího království.
- *Uzdravuje*: Uzdravení v synagoze není doplňující epizoda, ale klíč k pochopení Ježíšova učení – z reakce posedlého lze pozorovat, co Ježíšovo učení působí (výzva směřující k osvobození člověka vyvolává strach a agresi démonických sil). Důležitý rys Ježíšova jednání je, že se nenechává o pomoc prosit. Nezachovává si odstup – ani kvůli nákaze, ani kvůli kultické čistotě, přichází k nemocným na dosah a také se jich dotýká. Když pozvedá Šimonovu tchyni, neslyšíme žádnou speciální uzdravující formuli – uzdravení není magie ani trik, ale otázka investice sebe sama, ochoty být druhému oporou. Při uzdravení malomocného Ježíš jedná jako druhý Mojžíš (uzdravil svou přímluvou malomocnou Mirjam) a jako druhý Eliáš (uzdravil Naamana Syrského). Očištění pro muže znamená také návrat do občanské i náboženské společnosti, je tedy víc než jen fyzické uzdravení. Jakkoliv četnost uzdravených v celém textu vyvolává dojem, že právě toto je jeho úkol, v rozhovoru s učedníky dává Ježíš jasně najevo, že nepřišel, aby se postaral o všechny nemocné. Přišel kázat a uzdravování je otázkou osobních setkání, soucitu s nemocnými v jejich konkrétních situacích. Neuzdravuje tedy rutinně, svou roli hraje slitování se nad jednotlivým člověkem.
- *Modlí se*: Důležitý motiv! Ježíš odchází, aby byl sám před Bohem – jednak zdravý psychohygienický návyk, především ale ukázka Ježíšovy osobní zbožnosti, modlitebního života. Ježíš takto do ústraní k modlitbě odchází opakovaně (naposledy pak v Getsemane), čerpá síly pro svoje působení mezi lidmi. Samota tu není opuštěností, je třeba umět víru prožívat i sám za sebe, neutíkat se do společenství před neschopností osobní modlitby.
- *Zakazuje o sobě mluvit*: Jedná se o Markův redakční záměr – autor nechce, abychom hned od začátku věděli (nebo si mysleli, že víme!), kým Ježíš je. Bude se to postupně ukazovat v celém evangeliu, proto také Marek celý

příběh vypráví. Zároveň to nemají říct postavy příběhu, tím nás Marek pobízí, abychom to jako čtenáři a posluchači příběhu vyznali sami za sebe. Pokud chceme Ježíšovy zákazy vysvětlit dětem, lze také říci, že Ježíš (ani Marek) nechce, aby víra v něj byla založena na zázracích.

4.1.2 Úskalí

- *Opět obsahová hutnost textu:* Celý oddíl zahrnuje několik příběhů, pro menší děti je nutné vybírat.
- *Posedlost, malomocenství:* Jedná se o nemoci, které pro děti nejsou běžné, zahrnující v tehdejší době celou řadu diagnóz – při vysvětlování je třeba nezejednodušit je příliš.

Téma nemoci jako trestu za hřích či nemoci vlastní vinou zapříčiněné. Z evangelíí víme, že Ježíš zkratkovitě označování nemocných za hříšníky odmítal (např. J 9, uzdravení slepého). Zároveň v určitých oblastech je nějaká souvislost mezi zdravím a tím, jak žijeme (např. stravovací návyky a cévní onemocnění). Pro děti mi přijde důležitější odhalit, proč lidé příčiny nemoci vymýšlí – mají strach, nahodilost nemoci je pro ně nesnesitelná, proto je jednodušší si nemoc zdůvodnit a nemocného vidět jako viníka (s ujišťující myšlenkou „to mně se nemůže stát, já žiju přece jinak!“).

4.1.3 Odkazy

POKORNÝ, Petr: *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016
LINDEN, Nico ter: *Povídá se... podle Marka a podle Matouše*.
Benešov: Eman, 2009

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangnet.cz/katechetické-přípravy/perny-sabat-v-kafarnaum-dpns3>.

4.2 PRO DĚTI

4.2.1 Předškoláci

Úkol 1: Mít kontrolu nad svým tělem

Nechte děti dělat úkoly, při kterých není snadné mít nad sebou kontrolu, např. stát na jedné noze (vyšší obtížnost: se zavřenýma očima), udělat holubičku, svíčku, cvičení na rytmiku, kdy ruce/nohy dělají jinou věc...

Není to tak snadné, že? Člověk snadno ztratí rovnováhu nebo se mu zamotají ruce a nohy – přestane ovládat svoje tělo. Podobné to je, když je člověk nemocný. Když nastydne, má rýmu, tak kašle a smrká a nemůže s tím jen tak přestat (i kdyby chtěl!), může si leda tak vzít kapesník a nosit ho s sebou a dávat si ruku před pusou, aby nenakazil ostatní. Tělo si zkrátka někdy dělá, co chce.

Úkol 2: Teď/stop

Zadejte dětem činnost, kterou mají dělat, jakmile řeknete „teď“ (např. skákání žabáků, běhání kolem místnosti, kreslení, hraní na rytmické nástroje...). Jakmile řeknete „stop“, musí děti s činností přestat a změnit polohu (sednout si) nebo zůstat nehybné, jako sochy. Zkuste chytáky (dlouhá doba na činnost, velmi krátká, jiné slovo než „stop“...) a roli „startovače“ svěřte na jedno kolo také každému z dětí (pokud nemáte vysloveně obří skupinu).

Teď to bylo s tím přestáváním jinak. Stačilo říct „stop“ a všichni se zastavili. Kdyby se takhle dalo poručit nemoci! „Stop“ a člověk by byl zdravý...

Marek nám dnes bude vyprávět příběh o tom, že Ježíš to právě takhle dovedl.

Jednou přišel s přáteli do jednoho města. Byla sobota, a tak šli do kostela na bohoslužbu, všechno jako obvykle, Ježíš měl číst z Bible a najednou na něj z prostřední řady někdo huláká: „Co je ti do nás?! Přišel jsi nás zahubit?“ Lidé se ošívali, to zas ten bláznivý pán, to je ostuda, zrovna když je u nás host!

Ale Ježíš se neurazil. A nejenom, že se neurazil, poznal, že ten pán má nemocnou duši, jako by ji ani neovládal sám, ale jako by mu poroučel nějaký

zlý duch. „Zmlkni a padej z toho člověka pryč!“ zvolal Ježíš. S pánem to otrásl, jak se ten zloduch rozčílil, že jemu někdo poroučí, ale najednou byl pryč. Takovou moc Ježíš měl. Muž se po dlouhé době usmál. A všichni kolem jen zírali...

Po bohoslužbách šel Ježíš s ostatními na návštěvu k mamince manželky svého přítele Petra. Říkejme jí třeba Judit. Byla by je ráda pohostila, ale byla nemocná. Měla vysokou horečku a jen ležela v posteli, celá rozpálená a bolavá. Ježíš šel hned za ní, vzal ji za ruku a druhou ji podepřel, aby se mohla posadit a najednou, co to?! Horečka byla pryč. Jako by jí Ježíš dodal síly svým zájmem a svou pomocí. Judit s radostí vstala a šla pro ně připravit jídlo, jak si přála.

To už se rozkřiklo po celém městečku a za Ježíšem začali proudit davy lidí – toho něco bolelo, ten nemohl na nohy... Ježíš jakoby každé nemoci dovedl říct „stop“ a zahnat ji.

Jenže chtěl lidem taky vyprávět o Pánu Bohu, a tak se z města vydali dál. Po cestě potkali muže, který měl nemocnou kůži. Vypadalo to dost ošklivě a nikdo se na něj nechtěl ani podívat, natož si s ním sednout třeba ke stolu. A tak bydlel sám, kus za městem a bylo mu dost smutno. Když uviděl Ježíše, klekl si a řekl: „Jestli chceš, právě ty mi můžeš pomoci.“ Ježíš se na něj podíval, bylo mu ho líto. „Chci, buď od své nemoci svobodný.“ Když něco chce Ježíš, znamená to, že to tak chce i Pán Bůh. To je veliká věc, na tu si jen tak nějaká nemoc nepřijde. Muž byl najednou zdravý a mohl se vrátit mezi lidi. Hurá! Za chvíli se o tom povídalo všude kolem, i když to Ježíš zrovna nechtěl.

Ježíš chodil a povídal lidem o Bohu, o tom, že je má rád. Na svých cestách taky pomohl mnoha lidem od jejich trápení, takhle jim ukazoval, že to s tou Boží láskou myslí opravdu vážně.

Pomůcky: Pomůcky na činnosti z aktivity *Ted/stop* dle vašeho výběru (např. pastelky, papíry, hudební nástroje).

4.2.2 Mladší školní děti

Motivace: Ruce

Podívejte se pořádně na svoje ruce? Co je na nich vidět? (Dejte prostor nalakovaným nehtům, prstýnkům, tetovačkám... Nehodnoťte! Spíš se děti zeptejte, co to znamená, že mají na rukou právě tohle. Můžete taky mluvit o jizvách, zraněních...)

Helemese, na rukou je toho vidět docela dost. Třeba to, že je člověk vdáný nebo ženatý, to když nosí prstýnek na tomhle prstu. Nebo jakou práci člověk dělá – kdo pracuje rukama, venku, s náradím, bude mít možná na dlaních mozoly nebo bude mít ruce drsnější. Kdo hraje na kytaru, bude mít ztvrdlá bříška prstů na levé ruce. Naopak třeba lékařka nebo pan číšník budou mít krásné čisté ruce i nehty – žádným špinavcům bychom se nesvěřili!

Jaké činnosti se dělají rukama? Nač máme ruce? (Vyjmenujte společně co nejvíc věcí, můžete u toho stát v kruhu a házet si míček nebo plyšáka. Každý, ke kterému přiletí, řekne jednu činnost.) Rukama se dá házet, chytat, obejmout, pohladit, stisknout... Nebo taky praštit, štípnout, vytrhnout něco druhému...

Dnes nám bude Marek vyprávět příběh, ve kterém budou hodně potřeba ruce. Zkuste ukazovat, k čemu. (V místech, kde je znak (•), vyprávění na moment zastavte a dejte dětem čas pro předvedení činnosti.)

Ježíš se svými přáteli (zopakujte společně jména) přišel do Kafarnaum. To bylo městečko na břehu Galilejského jezera. Byla sobota a v sobotu chodí židé na bohoslužby. Ježíš vzal za kliku u dveří (•) a vešli do synagogy. Posadili se mezi domácí. Ježíš měl číst z Bible, rozvinul svitek (•), našel prstem správné místo (•) a četl. A pak kázal.

Všichni napjatě poslouchali, když tu najednou se ozval jeden muž: „Co je ti do nás, ty Ježíši z Nazaretu? Přišel jsi nás zahubit?! Já vím, kdo jsi!“ Ach jo, říkali si místní, už zase blázní, to je ostuda... A rozpačitě se drbali na hlavě (•) a zakrývali si oči (•). Ježíš ale poznal, že to není žádné bláznění. Z toho člověka mluvil někdo jiný, někdo zlý, kdo chtěl Ježíšovi poroučet, zrovna jako poroučel tomu chudákovi. Tak to ne! „Zmlkni a padej z toho člověka pryč!“ Ježíš se nebál. Muž se celý otřásl a vykřikl, to jak zlý duch našťavaně utíkal před Boží mocí, která z Ježíše čišela. Muž vydechl a usmál se. A všichni jen koukali.

Po bohoslužbách šel Ježíš s ostatními na návštěvu k mamince ženy svého přítele Petra. Říkejme jí třeba Judit. Byla by je ráda pohostila (•), ale byla nemocná. Měla vysokou horečku a jen ležela v posteli, celá rozpálená a bolavá. Ježíš šel hned za ní, vzal ji za ruku (•) a druhou ji podepřel (•), aby se mohla posadit a najednou! co to? Horečka byla pryč. Jako by jí Ježíš dodal síly svým zájmem a svou pomocí. Judit s radostí vstala a šla pro ně připravit jídlo (•), jak si přála.

To už se rozkřiklo po celém městečku a za Ježíšem začali proudit davy lidí – toho něco bolelo, ten nemohl na nohy, někoho museli přinést... (•) Ježíš dovedl poručit každé nemoci, dovedl zahnat každého zlého ducha. A tak měl co dělat pozdě do noci.

Ráno, ještě za tmy, odešel z města. Chtěl být sám. Potřeboval být sám. Úplně sám? Ale ne, Ježíš se chtěl modlit (•), chtěl si povídat s Bohem. Na to je někdy dobře být sám, nestačí jen modlit se v kostele s ostatními. Ježíš to dobře věděl. Jeho přátelé byli ale zaskočení, kam to jen šel? Vydali se ho hledat a stopovali ho jako indiáni až tam, kde seděl. Petr to řekl za všechny: „Kde jsi? Všichni tě hledají...“ Byla to vlastně trochu výčitka. Ježíš si povzdechl. „Já tu ale přece nejsem jen proto, abych uzdravoval. Musím kázat, vyprávět lidem o Pánu Bohu. Pojdme jinam...“ (•)

Tak šli. I když tomu, co Ježíš říkal, možná úplně nerozuměli. Za nějakou chvíli uviděli osamocенého člověka. Z dálky poznali, že je těžce nemocný, takový člověk to musel dávat najevo, aby ostatní nenakazil. Všichni se mu vyhýbali, takže byl úplně sám. Sám na trápení, sám na bolest. Ježíš šel rovnou k němu. Když už byl docela blízko, nemocný padnul na kolena a zvolal: „Jestli chceš, můžeš mi pomoci.“ Jako by říkal: je to na tobě, já ti věřím a jsem ti vydaný. Ježíš se na něj s láskou podíval, dotkl se ho (•) a řekl: „Chci, buď čistý.“ Znamenalo to: buď čistý od své zákeřné nemoci, buď čistý před Bohem, buď čistý i před lidmi, vrať se do života. Nemoc byla ta tam. „Ale ne abys o tom někomu říkal! Udělej, co se má a nikde to nevykládej!“ Jenže když člověk zažije takhle skvělou věc, těžko o ní vydrží mlčet. A tak o Ježíšovi za chvíli věděli všude v okolí. Teď to byl zase on, kdo se držel stranou od lidí. Ale lidi za ním přicházeli i tak. Poslechnout si ho i pro pomoc.

Modlitba s ukazováním

Pane a Bože, dal jsi nám krásné ruce,
se kterýma se toho dá tolik dělat, ale...

příliš často je používáme, abychom shrábli, co chceme
příliš často je zatínáme v pěst, abychom mohli uhodit
příliš často je máme jen k tomu,
abychom sami sebe poplácali po ramenou
příliš často je schováváme za zády,
abychom se mohli tvářit, že nevíme, jak pomoci.

Přicházíme za tebou s prázdnýma rukama a s prosbou o odpuštění.
Prosíme, odpusť nám všechno špatné, co jsme svýma rukama udělali.
Uč nás, jak je používat lépe...

nauč nás otvírat ruce a podělit se s ostatními
nauč nás druhé pohladit a obejmout, když je jim smutno
dej nám sílu podat si ruku s těmi, které nemáme zrovna rádi
ukaž nám, jak spojit naše ruce dohromady a připojit se k tvému dílu.

Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista, jehož láskyplné ruce si připomínáme.
Amen

Pomůcky: Postavička Marka.

4.2.3 Starší školní děti

Úvod – rozhovor nad obrázkem

Jak vypadá člověk napravo? Podali byste mu ruku? Proč ano, proč ne? Vedle koho byste nechtěli sedět v autobuse nebo ve vlaku? Proč? Nejčastější důvody odtazitosti jsou strach, stud, znechucení. Jak se asi ten člověk cítí? Měli jste někdy pocit, že se od vás ostatní odtahují? Proč? A jak vám bylo?

Ježíš se hodně pohyboval na okraji společnosti, byl blízko i těm, kterým jiní být blízko nechtěli. Dnes se dozvíme o tom, jak se potkával s lidmi, kteří byli nějak nemocní. Druzí jim třeba nechtěli být blízko, aby se nenakazili nebo protože se chovali nějak divně.

Rozdělte děti do tří skupinek (v případě malé skupiny stačí po dvojicích). Každé skupince dejte k dispozici Bibli, pokud to děti samy neumějí, pomozte jim najít příslušný oddíl. Skupinky budou číst každá samostatně jeden z úseků

Mk 1,21-28 / Mk 1,29-34 / Mk 1,40-45. Na tabuli napište otázky, na které budou hledat odpovědi všechny skupinky.

Komu Ježíš pomohl a proč?

Jak se choval k nemocným nebo postiženým?

Dějte dětem přiměřený čas na práci (podle své vlastní zkušenosti s nimi), poté postupně vyzvěte skupinky, aby svůj text přečetly ostatním a následně aby zodpověděly otázky. Pokuste se pak společně hledat spojitosti mezi jednotlivými situacemi a Ježíšovým chováním v nich.

Ježíš tedy často pomáhal nějak znevýhodněným lidem. Víte, že to církev zkouší taky? Napadlo by vás, jak? Nejsnazší bude začít u nás ve sboru – všimli jste si, jestli si tu lidé navzájem pomáhají?

Nejprve dejte prostor dětem s jejich nápady, poté připojte to, co jim možná uniklo (odbor křesťanské služby, dovoz na bohoslužby či cokoliv dalšího, co funguje právě ve vašem sboru). Po rozhovoru o sboru navažte otázkami o Diakonii, Charitě nebo dalších církevních organizacích, které ve vašem okolí pracují. Pokud je to možné, přineste s sebou jejich propagační materiály.

Všimli jste si, že jsme pár veršů přeskočili?

(Přečtěte nahlas Mk 1,35-19.)

Co to Ježíš dělá a proč?

Je rozdíl, když se modlím sám a s někým?

Modlíte se sami?

Pokud děti řeknou, že ano, pokračujte otázkami, kdy, jak, za koho, zkuste jim rozšířit obzor.

Pokud řeknou, že ne, pokuste se je pozvat k modlitbě a zároveň jim dát alespoň pár tipů, např. modlitbu Páně nebo určitý počet díky a proseb (pro začátek stačí tři) na závěr dne.

Pomůcky: Obrázek s malomocným (najdete v online verzi úlohy – viz 4.1.3), Bible (pro dvojice/skupinky), papíry, psací potřeby, propagační materiály Diakonie a dalších církevních organizací.

4.2.4 Přesah

Dobíjení baterek (aktivita)

Každému účastníkovi (i sobě!) připravte papír formátu A4 (raději tvrdší) s nakresleným obrysem tužkové baterie. Papíry si přilepte na záda (např. papírovou malířskou páskou). Poté si navzájem do baterek i kolem pište/kreslete něco povzbudivého. Ve skupině, která se dobře zná, to mohou být i velmi osobní vzkazy. Pro jistotu sledujte, co dětem na zádech vzniká, případně výstřelky řešte.

•••••

4.3 LITURGIE

4.3.1 Písně

Přímluva (sv 21); *Prosba* (*Dej mi, Pane, víru*) (sv 44); *Pane, dnešek je den chvály* (EZ 442, BTS 3); *Chvála* (sv 86); *Chvalte Pána* (sv 89)

4.3.2 Biblický text k zapamatování

Ježíš se slitoval, vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: „Chci, buď čist.“ (Mk 1,41)

4.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Doplňování plakátu.

Zpěv písně *V království Božím místa dost* (sv 359).

4.3.4 Okénko do bohoslužeb

Dobrovolníci / hračka na baterky

Vyberte dobrovolníky (třeba jedno dítě, jednoho dospělého), které nechte minutu intenzivně provádět nějakou činnost (dřepovat, poskakovat na jedné noze...) Uf, to by stačilo, že? Člověk vydrží nějakou dobu, ale pak si musí odpočinout. Načerpat síly. Jako když je do auta po určitém počtu ujetých kilometrů potřeba dolít benzín. Nebo když musíte připojit mobil k nabíječce, aby se dobila baterka. Bez toho to nebude fungovat. Ne pořád. Dnes uslyšíte Markův příběh o tom, že Ježíš dovedl pořádně zabrat. Ale i on potřeboval někdy dobít baterky.

Dálkové ovládání

Víte, co je tohle? Jasně, že víte, je to dálkové ovládání! Dá se s tím zapnout a vypnout třeba televize. Nebo rádio. Kdo má v ruce ovladač, má nad televizí moc. Cvak, je zapnutá, cvak, je vypnutá. Znáte ještě něco na dálkové ovládání? (Dejte prostor nápadům: autíčka, vrtulníky, okenní rolety, garážová vrata, drony...) Tomu všemu člověk může poručit, když má ovladač. Dnes uslyšíte příběh o tom, že Ježíš dovedl poručit ještě onačejším věcem. A bez ovladače!

4.3.5 Modlitba

Pane Ježíši Kriste, slyšíme o tobě, že jsi člověku blízko, i když je nemocný nebo když je sám. Děkujeme, že ty nemáš strach, ty si lidi neošklivíš, ty se nestydíš přijít. Prosíme, uč nás, jak to můžeme zkoušet také my. Amen.

TÉMA

Ježíš přišel uzdravit nemocné a zachránit hříšníky

CÍL

- Děti se dozví, že s Ježíšem se nás dotýká moc, která pomáhá.
- Od Ježíše se dozvídáme a na vlastní kůži zakoušíme, že nám Bůh odpouští. To nás uzdravuje na duši a na duchu a někdy dokonce i na těle.
- Děti by měly prožít, že je dobré mít kamarády, kteří nám pomáhají dostat se blízko životu, tomu, co je důležité, k Pánu Ježíši.
- Děti by měly být povzbuzeny k tomu, pomáhat druhým.

.....

5.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 2,1-12; Mk 3,17

5.1.1 Výkladové poznámky

- *Čas:* Počátek Ježíšovy činnosti, po povolání učedníků.
- *Místo:* *Kafarnaum* (hebrejsky *Kafar Nahum*) znamená vesnice útěchy, potěšení. Byla zde pohraniční stanice Římanů na břehu Genezaretského jezera. Za času Ježíše to bylo největší městečko v oblasti. Pochází odsud apoštol Petr. Ježíš sem přichází často, Matouš 9,1 mluví o Kafarnaum jako o Ježíšově městě.
- *Dům:* Palestinské domy měly plochou střechu, na kterou vedly schody zvenčí. Tvořily ji trámy propletené proutím a zamazané hlínou. Bylo možné zde vyhrabat díru a tou spustit nosítka dolů před Ježíše. Vyprávění chce

zdůraznit, že tam, kde jde o lidské utrpení, a navíc tam, kde jde o setkání s Ježíšem, ustupuje všechno ostatní stranou. Před Ježíšem leží nemocný člověk. Ježíš reaguje na jednání jeho přátel jako na viditelný projev víry.

- *Víra* znamená v řečtině důvěru i uznání. V Novém zákoně přejímá i význam hebrejského slova *emunah* spolehlivost, věrnost. Víra se tedy vztahuje k tomu, co je pevné, jisté, zakotvené a spolehlivé. Není zde řečeno, čemu přátelé nemocného věřili, nebo v co přesně doufali. Takové užití pojmu víra, bez uvedení toho, k čemu se víra vztahuje, znamenalo patrně osobní důvěru k Ježíšovi. Evangelista však zřejmě myslel i obecněji na životní postoj, který vzdoruje osudovosti. Tento postoj vychází z naděje zakotvené v Bohu, který vše může změnit a znovu otevřít, nic není navždy dané nebo uzavřené. Takový postoj může vést k rozhodnému jednání. Na obecně lidské rovině je analogií víry otevřený, ne-osudový životní postoj. Není vyloučeno, že Ježíš tuto otevřenost někdy přijal jako víru.
- *Ježíšova reakce* je překvapující. Místo konkrétní pomoci říká nemocnému: „Synu (doslova: „dítě“), odpouštějí se ti hříchy.“
- *Odpouštějí se* znamená, že odpouští Bůh sám. (Židé nevyslovovali Boží jméno.) Zde tedy mluví Ježíš jako přímý zástupce Boha, a to je na tehdejší poměry neobvyklé.
- *Lidské reakce na Ježíšova slova*: Čtenář je překvapen, že Ježíš odpouští hříchy, místo aby nemocnému pomohl. Zákoníci si myslí, že se Ježíš rouhá. Nemocný mohl být zklamán.
- *Odpouštění*: Podle komentáře navazoval ve starším písemném záznamu na pátý verš jedenáctý takto: *Když Ježíš viděl jejich víru – řekl ochrnutému: „Pravím ti, vstaň...“*. Do tohoto příběhu vložil evangelista Ježíšovo slovo o odpouštění hříchů, jehož je celé vyprávění výkladem. Ukazuje tak, že osvobození od nemoci je jen druhotným projevem moci, která překonává odcizení a vinu.
- *Syn člověka*: Tímto označením se představuje Ježíš jako skutečný člověk, který plní Boží vůli. Jeho zvěstováním je Boží odpouštění. Tak to Ježíš učil i své žáky v modlitbě Páně: „Jako i my jsme odpustili těm, kteří se provinili proti nám.“ (Mt 6,12)

5.1.2 Úskalí

Spojení nemoci a hříchu. Když Ježíš uzdraví chromého tím, že mu odpustí jeho hříchy, mohlo by se zdát, že je nemoc jako taková následkem hříchu. Že si za svou nemoc může člověk sám a zavinil ji jeho hřích. Ježíš však např. při

uzdravení slepého (Jan 9,1-41) říká učedníkům, že za nemoc slepého nemo- hou ani jeho rodiče ani on sám. Zde v příběhu uzdravení chromého snad můžeme chromost, nepohyblivost přirovnat k duchovnímu stavu člověka, kterého odpuštění osvobodí natolik, že to má i fyzické důsledky.

Ježíš je v Kafarnaum (na nějaký čas) doma, lidé ho tu znají. Vyhledávají jeho blízkost, protože chápou, vnímají, že je v Ježíši uzdravující moc. To se netýká jen uzdravování tělesného.

5.1.3 Odkazy

POKORNÝ, Petr: *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií
AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016
VELTEN, Dieter (Hrsg.): *Der Bibel auf der Spur, Band 2*. Born-Verlag, 1998

Další odkazy, především na ilustrace a obrázky–omalovánky najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangelnet.cz/katechetické-přípravy/setkání-které-postaví-člověka-na-nohy-dpns3>.

•••••

5.2 PRO DĚTI

5.2.1 Předškoláci

Úvod

Děti vypočítají nemoci, které znají. Jsou nemoci, které jsou vidět navenek a jiné, které vidět nejsou. Doktoři mohou zjistit, jakou nemoc člověk má a jaký lék proti nemoci pomáhá. Jsou ale také nemoci, které vyléčit nejde.

Kdo z vás zná někoho, kdo nemůže chodit a sedí na vozíku? Proč někdo sedí na vozíčku? Co nemůže dělat? (*Nechat vyjmenovat děti každodenní věci.*) Co potřebuje člověk, který je odkázán na vozík? Ne lítost, ale soucit a praktickou pomoc. Mnoho věcí také dělat může. Vyjmenovat, co všechno může dělat. Může to být náš kamarád?

Vyprávění: Příběh vyprávět v přítomném čase (vyprávění dole pro mladší školní děti).

Prohloubení: Proč se radoval člověk, kterého přinesli k Ježíši?

Protože se k Ježíši dostal, protože mu pomohli jeho kamarádi, protože na něj Pán Ježíš měl čas a věnoval se mu, protože je teď zdravý (atd.).

Co teď určitě udělá, když má takovou radost? Bude to vyprávět druhým? Možná se zkusí rozběhnout, proběhnout se, vyzkouší, jestli ho unesou nohy...

Štafeta (hra)

Vzmemme deku, jedno dítě si na ni lehne, čtyři větší děti ho nesou k určenému cíli. Zde ho vyloží a vrátí se pro další. Tuto hru můžete hrát i venku. Dvě děti si podají ruce, udělají stoličku. Třetí se na jejich ruce posadí a nechá se nést na předem určené místo. Pak je na řadě další trojice.

Práce s biblickým veršem

- Žalm 103,2-3 „Dobrořeč, má duše, Hospodinu, nezapomínej na žádné jeho dobrodiní! On ti odpouští všechny nepravosti, ze všech nemocí tě uzdravuje.“: naučíme se písničku, např. *Chval, má duše, Hospodina* (EZ 146).
- *Nebo „Já jsem tvůj Pán, tvůj lékař.“ („Já jsem Hospodin, já tě uzdravuji.“ – Ex 15,26):* Obstaráme si stetoskop a ptáme se dětí, u koho takový nástroj viděly. U pana doktora. A co s ním pan doktor dělal? Poslouchal, co se děje v těle? Pan doktor tak může poznat, jestli je v našem těle všechno v pořádku, nebo se v něm schovává nemoc, kterou je třeba vyléčit. Tak jako dokáže pan doktor rozpoznat, jestli jsme nemocní, tak to dokáže poznat Pán Ježíš, nemusí ani používat stetoskop. On nevidí jen naše nemoci, ale ví i o tom, co máme na srdci. Zná a chápe naše myšlenky, i takové, když se na někoho zlobíme nebo mu chceme ublížit. Takové myšlenky a pocity nás trápí a Pán Ježíš nám může místo nich vrátit pokoj a radost. Může tyto nemoci, neduhy naší duše uzdravit. I nám říká, podobně jako chromému muži: Jsou ti odpuštěny tvé hříchy, vstaň a jdi.

Pomůcky: Deky, stetoskop.

Vizualizace

Celý příběh můžeme vyprávět s pomocí skládacího metru. Je třeba si to dobře předem nacvičit (náskres najdete u online verze úlohy – viz 5.1.3).

DŮM: (*Ze skládacího metru vytvarujeme čtverec.*) V Izraeli má většina domů plochou střechu.

DVEŘE: Když člověk prošel dveřmi, viděl muže, jak leží na své matraci. (*Vytvarujeme dveře.*)

MUŽ: Ležel, byl ochrnutý. (*Vytvarujeme ležícího muže.*)

OKNO: Jedním malým okénkem se mohl dívat ven. (*Vytvarujeme okénko.*)

NOHY JEHO PŘÁTEL: Najednou vidí oknem nohy svých kamarádů. Jakmile viděl, že k němu jdou, zaradoval se. (*Z metru uděláme „nohy“.*)

POSTEL: Jeho čtyři kamarádi popadli každý jeden roh jeho matrace... (*Vytvarujeme postel.*)

SCHODY: Jeden z nich objevil schody vedoucí na střechu domu... (*Vytvarujeme schodiště.*)

DÍRA: Do střechy udělali díru... (*Vytvarujeme díru.*)

POSTEL: Svého chromého kamaráda spustili dolů k Ježíši... (*Opět vytvarujeme postel.*)

MUŽ: Chromý muž spatřil Ježíše. Co viděl Ježíš? (*Opět vytvarujeme ležícího muže.*)

UZDRAVENÝ MUŽ: Vstaň, vezmi své lůžko, svou matraci a jdi, chod! (*Z metru uděláme „chodícího muže“.*)

Sklapnout pravítko, schovat v podpaží a zpívat Pánu...

5.2.2 Mladší školní děti

Pomůcky: Krabice od bot, provázky, kousky látky, tvrdý papír, pastelky, nůžky, čistítka na dýmku nebo jiný materiál na postavičky nebo již hotové panáčky, postavičky.

Úvod

1. S dětmi postavíme z krabice od bot orientální dům (vzorový nákres najdete u online verze úlohy – viz 5.1.3).

Okna a dveře namalují děti. Z pevného papíru poskládají schody a ty nalepí na bok domu. Vedou na střechu. Z párátek, dřevěk od nanuku, zbytků látky nebo papíru vytvoříme nosítka, která se vejdou do díry na střeše, kterou vyřízneme (vystříháme do víka krabice – střechy domu). Na čtyři rohy lehátka přivážeme provázky (přízi). Na lehátko položíme chromého. Z čistítek dýmky se dají rychle a snadno vymodelovat figurky.

2. Do dveří vtrhne druhý učitel nedělní (spolupracovník) a zavolá: „Viděl jsem ho, už je zase tady!“

Učitel nedělní se zeptá: „Kdo? Koho jsi viděl?“

„Ježíše! Pojďme za ním!“

Hlavní část – Vyprávění

„Ježíš je zase tady! Už jste to slyšeli? Zase sem přišel! Pojďte, půjdeme za ním a poslechneme si, o čem bude mluvit dneska. Vždycky mě zajímá, o čem mluví! Vždycky mi to pomůže.“

„Jo, a hlavně jsem zvědavá, jestli neudělá nějaký zázrak!“

Takhle si povídají lidé v Kafarnaum, v městečku v Galileji, severní části Izraele. A všichni lidé nechávají stát práci a sbíhají se k domu, kde Ježíš bydlí u přátel. Všichni chtějí slyšet, co jim Ježíš řekne o Pánu Bohu. Všichni se chtějí dostat dovnitř, nemohou se tam však vejít, a tak někteří stojí na prahu na špičkách, jiní se dívají okny. Ani na dvoře a na ulici není volného místečka.

V Kafarnaum bydlí také těžce nemocný muž. Nemůže jít s ostatními, je ochrnutý. Je tak těžce postižený, že nemůže ani chodit, ani se posadit, může jen ležet. Nemůže opustit svou postel (tedy pokud můžeme matraci, na které leží, nazvat postelí).

Tento chromý muž má přátele. Ti si o něj dělají velké starosti a rádi by mu pomohli. Ale jak by mohli? I oni se dnes dozvěděli o tom, že přišel Ježíš. Slyšeli o něm už mnoho lidí vyprávět. O tom, jaké Ježíš dělá zázraky. Mnoha lidem už prý pomohl. Nemocné uzdravil, slepým vrátil zrak. Ježíš je poslední záchrana pro jejich přátele. A tak ti čtyři kamarádi položí svého přítele na nosítka a nesou ho městem k domu, kde bydlí Ježíš. Jenže když jsou na dohled domu, zhrozí se. Tolik lidí! Takové davy! Všichni se strkají, všichni chtějí co nejbliž k domu, nikdo nechce ustoupit a uvolnit své místo.

Mají se obrátit a vrátit se zase zpět? Je všechno marné? „Ne,“ protestuje jeden z nich. „Nějak ho dovnitř dostat musíme.“

„Já bych měl nápad!“ řekne druhý. „Vydeme na střechu, tam uděláme díru a spustíme ho na nosítkách dovnitř.“ (Všechny domy v Kafarnaum mají ploché střechy, na které vedou schody.)

Kamarádi vynesou opatrně lehátko s chromým na střechu. Pak jeden odběhne a donese sekeru a provazy. Všichni se dají co nejrychleji do díla. Mají štěstí. Přesně pod nimi stojí Ježíš a mluví k lidem. Muži pokračují, až je díra tak velká, že jí projde lehátko s chromým. Přiváží provazy k lehátku

a spustí svého kamaráda dolů střechem přímo k Ježíši. Dole je najednou naprosté ticho. Všichni se zvědavě dívají na to, co se to děje. „Kdo to jen je?“ Ptají se. „Co tu chce?“ Jen Ježíš se dívá na chromého s porozuměním. Ježíš ví, jak muž před ním trpí svou nemocí. Jaké to je být neustále odkázaný na něčí pomoc.

Ježíš ale vidí ještě hlouběji, do srdce člověka. A tak ví, co tento muž nejvíc potřebuje. Potřebuje se dozvědět, že mu Pán Bůh odpouští jeho hříchy. Když se to dozví, bude moci žít úplně nově, zase ucítí naději a jeho život bude mít smysl.

A tak Ježíš promluví: „Synu, jsou ti odpuštěny hříchy.“

Chromý muž na Ježíše jen vyvalí oči. Co se to děje? Chtěl by zase chodit a Ježíš tu mluví o hříchu. Když se ale zamyslí, musí uznat, že ve svém srdci již ztratil naději, že by ho měl Pán Bůh rád. Jistě je jeho nemoc Božím trestem. Kdyby ho měl Pán Bůh rád, jistě by dávno vyslyšel jeho modlitby a uzdravil ho. Co že mu to řekl Ježíš? Že mu Bůh odpouští jeho hříchy? No to je skvělé! To znamená, že si může oddechnout. I kdyby se neuzdravil, přece ho má Pán Bůh rád, a to je hlavní.

Lidé kolem se ale začnou zlobit. „Co to Ježíš říká? Jak si může dovolit odpouštět hříchy? Vždyť to může jen Pán Bůh sám!“

A tak Ježíš znovu pohlédne na ležícího muže a řekne mu: Pravím ti, vstaň, vezmi své lože a chod.“

Muž se znovu zaraduje. Nejen, že ho má Pán Bůh rád, ale dokonce je zdravý! Zkusí se na svém lůžku posadit a ono to jde. „Hurá!“ Nejraději by si zavýskl. A tak pomalu vstane, sbalí svou matraci a jde davem lidí ven. Ti mu teď ustupují z cesty a diví se tomu, co se to před jejich zraky stalo.

Rozhovor s dětmi: Jak to bylo dál? (Co udělal muž po tom, co byl uzdraven a mohl chodit?)

5.2.3 Starší školní děti

Úvod

Byli jste někdy odkázáni na pomoc druhých lidí? Kdo se o vás stará, když jste nemocní? Starali jste se naopak vy o někoho, kdo byl nemocný?

Stalo se vám, že jste nemohli chodit? Byl někdo dlouho doma třeba se zlomenou nohou? Jaké to bylo?

Rozhovor o nemocech a uzdravení. Může mít nemoc smysl? Jaký? (Vážíme si pak víc toho, když jsme zdraví, zjistíme, že se o nás v nemoci má kdo postarat, při nemoci nebo po ní si většinou odpočineme – nechodíme do školy. Uvědomíme si, že nám chybí kamarádi a pak jsme za ně radši...)

Vyprávění příběhu

Rozhovor: Zaměření na verš 17 z následující kapitoly: „Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní. Nepřišel jsem pozvat spravedlivé, ale hříšníky.“

Co Ježíš touto větou myslel? Jak se nás tato věta týká? Kdo z nás je spravedlivý? Kdo z nás je bez hříchu? Znamená to, že se nás týká to, co Ježíš dělá. Přišel, aby uzdravil/uzdravoval i nás.

Dovedete si představit sebe na místě chromého muže?

Co pro své uzdravení musel udělat? Musel připustit, aby ho přátelé táhli přes celé město. Byl vystaven zrakům lidí na ulici, všichni ho viděli v jeho bezmoci. To mu nemuselo být příjemné, ale možná už na něco podobného byl zvyklý nebo byl apatický a už mu to bylo jedno.

Jak na něj asi setkání s Ježíšem zapůsobilo? Jak by zapůsobilo na nás?

Je zajímavé, že po svém uzdravení zkrátka odchází. Ježíši ani neděkuje.

Co se pro něj po uzdravení změnilo? Mohl jít, kam chtěl, začít pracovat, začít normálně žít, znamenalo to velké osvobození.

Dalo by se odpuštění hříchů přirovnat k znovu nabyté svobodě?

5.2.4 Přesah

Zázraky

Dnes se slovem zázrak myslí neobvyklý jev, který překračuje přírodní zákony. Zázraky, které dělá Ježíš, jsou však chápány jako znamení, která odkazují k Bohu. Většinou u lidí budily údiv nebo strach, bázeň. Strach ale působila i nemoc samotná, protože byla v antice chápána jako zásah vyšší síly, trest Boží. Lidé pak byli často izolováni a tím mohli trpět víc než vlastní nemocí. S dětmi se můžeme zamyslet nad nemocí ještě z tohoto pohledu – izolovanost člověka. Exkurz do práce Diakonie a integrace nemocných a postižených lidí. Jak bychom mohli přispět k propojenosti světa zdravých a nemocných, postižených lidí my? Vzor čtyři muži, kteří vzali svého nemocného přítele k lékaři lidí, Ježíši.

5.3 LITURGIE

5.3.1 Písně

Dnes jdu k tobě, Pane můj (sv 51); *Hosana* (sv 74); *Chvála* (sv 86); *Kdo chce dál* (sv 146); *Pane, dnešek je den chvály* (sv 246); *Vzdejme Pánu díky* (sv 319); *Ó Otče milý, přicházíš k nám* (EZ 612); *Modré nebe, slunce zář* (EZ 618); *Důvěřuj se v Pána* (EZ 623); *Má duše Boha velebí* (EZ 627); *Tvá, Pane, láska* (EZ 635)

5.3.2 Biblický text k zapamatování

Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní. Nepřišel jsem pozvat spravedlivé, ale hříšníky. (Mk 2,17)

Dobrořeč, má duše, Hospodinu, nezapomínej na žádné jeho dobrodiní! On ti odpouští všechny nepravosti, ze všech nemocí tě uzdravuje. (Ž 103,2-3)

5.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *V království Božím místa dost* (sv 359).

5.3.4 Okénko do bohoslužeb

Pozvání do neděľky

Pokud má učitel neděľky sílu, přijde s dítětem na zádech dopředu a zve děti: Děti víte, kdo potřebuje lékaře, doktora? Ten, kdo je nemocný. A kdyby dnes tady někdo nemohl třeba chodit, nechali bychom ho tu? Nebo bychom ho vzali s sebou do neděľky? Vezmeme ho s sebou! Protože není dobré, když je někdo sám. O tom si dnes budeme povídat.

Po nedělce, pokud se děti vracejí

Při ohláškách děti ukáží dům, který vyrobily, obrázky, které vymalovaly a učitel nebo dítě řekne, o čem byla nedělka: Dnes jsme se dozvěděli, že Pán Ježíš přišel na tento svět, aby nám pomáhal a uzdravoval nás. Lidem říkal Pán Ježíš, že jim Pán Bůh odpouští, a toho, kdo to slyšel a uvěřil tomu, toho to povzbudilo, dá se říct, že ho to uzdravilo a znovu postavilo na nohy.

Slyšeli jsme také o tom, jak je důležité mít přátele, kteří jednoho nenechají na holičkách, ale pomohou mu dostat se k Pánu Ježíši.

Okénko do bohoslužeb s Markem

Apoštol Marek seděl za svým stolem a přemýšlel. Kolem sebe rozložené svitky, na které zapisoval vzpomínky učedníků na Pána Ježíše. Před chvílí vyslechl zarmouceného chlapce, kterého trápil pocit, že není pro Pána Boha dost dobrý. Chlapec věděl, že často neposlouchá maminku a pere se se sourozenci. Nedokáže být jen hodný a rozumný, a to ho mrzelo. Báł se, že se na něj pro jeho špatné chování Pán Bůh zlobí, a celý z toho chřádl. Apoštol Marek chlapci rozuměl. Ani on sám se nechová vždy naprosto vzorně. To snad nikdo z lidí. Ale to neznamená, že by nás Pán Bůh neměl rád nebo nás dokonce zavrhl. Pán Bůh nás má rád a umí odpouštět. Nyní Marek přemýšlel, který příběh z Ježíšova života by mohl chlapci vyprávět, aby ho povzbudil. A tu si vzpomněl na jeden den v Kafarnaum. Tam Ježíš postavil na nohy zarmouceného člověka právě tím, že mu zvěstoval Boží lásku a odpuštění. Přesně to potřebuje chlapec slyšet. A tak se Marek dal do vyprávění a my v nedělce tento příběh uslyšíme a budeme si o něm povídat.

5.3.5 Modlitba

Dobrotivý Bože, děkujeme ti za to, že nám odpouštíš, že i nás uzdravuješ. Prosíme, otevři nám oči, abychom viděli, když někdo kolem nás potřebuje pomoc. Nauč nás pomáhat si navzájem. Dej, abychom nacházeli v životě dobré kamarády. Dej nám vytrvalost, abychom se nevzdávali, když přijdou těžkosti. Díky za to, že nás vedeš životem a stavíš nás vždy znovu na nohy. Amen.

6

.....

OPRAVDOVÉ ODPOČINUTÍ

TÉMA

Opravdové odpočínutí, pokoj království Božího, je blízko tam, kde láska uzdravuje.

CÍLE

- Děti uslyší příběh o Ježíšově uzdravení v sobotu jako dobrou zprávu.
- Děti zažijí, jak je dobré mít zdravé a svobodné ruce, a spojí si to s Ježíšovým působením.
- Děti si všimnou souvislosti mezi dnem odpočinku a stvořením. Rozpoznají, které jednání v den odpočinku je v souladu s Božím záměrem, a pokusí se samy formulovat, jestli a jak to naplnil Ježíš.

.....

6.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 3,1-6 (Mk 2,23-28)

6.1.1 Poznámky k biblickému textu

- Tématem jsou Ježíšovy konfrontace s farizeji ohledně toho, co je možné vykonávat v sobotu; *slavení dne odpočinku* je důležitou součástí židovské víry a určitým znakem identity lidu Božího – je to přímo jedno z Božích přikázání (desatero Ex 20,10 a Dt 5,12); Boží lid vyznává a slaví, že člověk ve světě není jen díky tomu, že se pachtí, ale především díky Božímu stvořitelenskému a záchrannému jednání (argumentem pro slavení soboty v desateru je v jedné verzi završené stvoření, v druhé vysvobození z Egypta); zachovávaní dne odpočínutí je tak spojeno přímo vyznavačsky s úctou vůči Hospodinu (a naopak porušení je neúcta, neposlušnost, odpadnutí

od Hospodina); Ježíšovy konfrontace s farizeji tedy nejsou banální šarvátky ohledně dobových zvyklostí, evangelisté jim věnují mnoho pozornosti, protože se v nich jedná o Ježíšovo pochopení víry, věrnosti Hospodinu, o důležité „přeinterpretování“ Zákona.

- *Farizeové*: V Markově evangeliu se objevují převážně v příbězích o Ježíšově působení v Galileji; jejich zájmem byl důkladný výklad Mojžíšova Zákona a jeho zachovávání, ale také předávání ústní Tóry (tradice otců), v tomto směru měli dobrou pověst (také apoštol Pavel k nim patřil); často asi oponenti saduceů (tj. chrámové elity); teologicky a sociálně jim byl Ježíš patrně velmi blízko; v průběhu dějin asi od 2. stol. př. n. l. měli na dění a politiku tu větší, tu menší vliv, po zničení chrámu v r. 70 n. l. se však stali nejdůležitějšími nositeli židovské tradice (na ně navazuje rabínský judaismus).
- *Herodiáni*: Buď různí Herodovi političtí přívrženci, nebo lidé pocházející ze stejného klanu. Vystupují v evangeliích v páru s farizeji – ne že by se měli tak rádi, ale společný nepřítel spojuje a farizeové se mohli ve vyhrocených situacích na herodiány obracet, protože ti měli reálně asi větší moc (měli konexe).
- *Uzdravení ruky* je tu považováno především za práci, tak jako dnes lékařský zákrok; odumřelá ruka je dosl. „uschlá“ (stejný výraz je použit u uschlého fíkovníku v Mk 11,20).

6.1.2 Úskalí

Naši pozornost přitahuje samotný „zázrak“ uzdravení, evangelijní vyprávění je však především o sobotě, o odlišném nastavení farizeů (kteří číhají, chtějí obžalovat, mlčí, plánují vraždu) a jiném nastavení Ježíšově (který si všímá nemocného, uzdravuje, zlobí ho tvrdost lidského srdce). Evangelista tím vším hlavně ukazuje: Kdo ve skutečnosti naplňuje Boží Zákon o dni odpočinku? Na tuto evangelistovu pointu bychom neměli zapomenout.

Se slavením soboty většinou nemáme zkušenost. Určitým ekvivalentem pro nás je neděle, ale její základy, pojetí i slavení se od soboty liší, proto není nejšťastnější to dětem rovnou lehce přirovnat (zaměnit). Bude dobré hovořit převážně o „dni odpočinku“ nebo „sedmém dni“, to je celkem srozumitelné, může to být svým způsobem vztaženo na obě tradice a terminologicky to odpovídá i jiným místům v Bibli.

Přísný důraz na slavení dne odpočinku je pro nás dnes už většinou cizí. Když je třeba, i mnozí křesťané jdou v neděli k lékaři, nakoupit, nebo na trénink... Ježíšovo porušení se tedy dětem může zdát jako banální přestupek

a farizeové jako nepochopitelní hnidopiši. Můžeme si pomoci přirovnáním, které nějak nastíní Ježíšovu troufalost a pohoršení kolem (např. : Jako kdyby v úterý přišel do školy, zrušil vyučování, a byla by místo toho jen bohoslužba a „nedělka.“)

6.1.3 Odkazy

- POKORNÝ, Petr: *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016
- REJCHRT, Luděk: *Na úpatí hory*. Praha: Kalich, 1984 (s. 53-59)
- HÁJEK, Viktor—HÁJEK, Miloslav: *Biblická dějeprava*. Praha: Kalich, 1990 (s. 118)
- FEINBERGOVÁ VAMOSHOVÁ, Miriam: *Každodenní život v Ježíšově době*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009 (s. 54-56)
- DUBOVSKÝ, Peter (ed.): *Komentáře k Novému zákonu. 1. svazek, Marek*. Trnava: Dobrá kniha, 2013

Biblické odkazy: Gn 2,3; Ex 20,10 a Dt 5,12; Mk 16 (Mt 28); J 5

Odkazy na starší přípravy a další pracovní materiály najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangnet.cz/katecheticke-pripravy/opravdove-odpocinuti-dpns3>.

•••••

6.2 PRO DĚTI

6.2.1 Pro předškolní a mladší školní děti

Pomůcky: Šátek nebo provázek; obrázková bible nebo obrázek Ježíše v synagoze; případně obrázky různých situací, kde člověk potřebuje dvě ruce.

Rozhovor s předváděním

Už jste si někdy pozorně prohlédli své ruce? Dlaně, prsty... umíte je sevřít v pěst? A co roztáhnout prsty co nejvíce od sebe? Co všechno s nimi svedete? (*Zkuste si položit ruce před sebe na zem, opřít se o ně, opřít se jen o jednu, pak*

jen o špičky prstů... zkuste, kam až dosáhnete, zkuste se opřít dlaněmi o sebe s někým dalším, zatleskat, uchopit něco jen dvěma prsty.)

Ale ruce nejsou jen dlaně a prsty. Umíme také někoho pochovat, obejmout, unést velký balík, šplhat, pověsit se na strom... *(co jde, můžete vyzkoušet).*

Už jste někdy měli ruku v sádře? Co všechno člověk nemůže, kdyby mu chyběla jedna ruka? *(Zkuste dvojitým svázat ruce k sobě a dejte jim jednoduché úkoly: odsunout židli, přinést zpěvníky, uklidit hračky, about se... Můžete si i dopředu připravit obrázky různých situací a zaměstnání, které by se jednou rukou špatně dělaly a nechat děti, aby potíže popsaly: hraní na hudební nástroj, lékař, řidič...)*

Také Ježíš a jeho učedníci se jednou setkali s člověkem, který měl nemocnou ruku – jako by byla suchá, nic s ní nemohl dělat. Co myslíte, že Ježíš udělal?

(Možná to děti napadne hned, to je ale právě příležitost upozornit na zádrhel.)

Ježíš by ho rád uzdravil... Ale byl v tom háček. Ten den byl den odpočinku. Sobotní den, který lidé slavili odpočíváním, jak je to Bůh učil v desateru. Bylo hodně lidí, kterým na tom opravdu velmi záleželo, a dbali na to, aby někdo tenhle sváteční odpočinek neporušil, pak by to podle nich nebyl svátek, pak by se prý Bůh zlobil. Těmhle lidem, kteří tak velmi dbali na Boží nařízení, se říkalo farizeové. A farizeové pozorně sledovali Ježíše, copak s tím nemocným člověkem udělá...

(Použijte obrázek synagogy, třeba z obrázkové bible, aby si děti představily situaci.)

Co myslíte, že Ježíš udělal?

Opravdu toho člověka uzdravil i přes ty sváteční zákazy! Vždyť ten člověk přece žádný odpočinek a radost neměl! To byla pořádná námaha a životní těžkost, když se musel každý den trápit. Ježíš chtěl, aby i tenhle člověk měl odpočinek a sváteční den, aby měl radost a byl volný. Takhle to chodí, když má někdo někoho rád: Když je nám zle a máme kašel, rodiče přece také nečekají až bude lepší doba, ale dají nám sirup hned. Přesně tak nás má rád i Bůh. Dal nám sváteční dny. *(Jaké třeba? Nechte děti vyjmenovat, které svátky znají.)* Dal nám je ne proto, abychom hlídali druhé, co dělají špatně, ale hlavně proto, abychom si my sami na něj vzpomněli a dělali ten den (i jindy) dobré věci.

Svátky jsou tu pro radost, pro připomenutí, že nás má Pán Bůh rád, že nám dává dobrý život. Takhle to Ježíš připomíná farizeům i nám.

A taky nám a tomu člověku s nemocnou rukou sám radost dává.

Zkuste vyjádřit radost (volnost, lásku...) rukama, různými gesty (např. tleskáním, nebo vytvořit srdce z prstů apod).

Vyprávění

Představte si to: dneska jsem poprvé vzal za ruku svou maminku! To byla taková krása! Znáte to? Už jste někdy vzali za ruku maminku?

Aha, já bych se vám měl asi představit. Já jsem Jan, syn Léviho a brzy mi bude třicet let. Ale jen si to představte, dneska poprvé jsem vzal svou maminku za ruku! A taky jsem pochoval své děti a úplně sám jsem rozlámal chléb při večerní modlitbě, abychom se mohli společně všichni najíst! Je to taková radost! Víte, ono to bylo do dnešního dne jako bych tu ruku ani neměl. Rabi Jehuda říkal, že prý uschla. Že se s tím nic nenadělá, že se s tím mám smířit. A opravdu moje ruka byla jako suchá větev. Někdy jsem myslel na to, že by snad bylo lepší ani ji nemít... všude jenom překážela. Když jsem byl malý, tak jsem si vždycky říkal, jaké by to asi bylo, kdybych mohl s dětmi hrát stejné hry. Potom zase jaké by to bylo, kdybych mohl obejmout svou ženu...

A víte, co se dnes stalo? Jen si to představte, to vám musím povědět pěkně od začátku:

Seděli jsme v synagoze, tak jako každý sobotní den. Zrovna jsem myslel na to, že si ani ten modlitební šál neumím pořádně narovnat, že možná dělám ostudu i samotnému Hospodinu. Bylo mi smutno.

A tu slyším: „Jane! Slyšíš, Jane! Pojď sem doprostřed!“

Musím říct, že mě to pořádně překvapilo. Boží slovo totiž zrovna vykládal Ježíš, kterého si moc vážím a sám bych ho snad ani nikdy neoslovil. Vždycky, když vykládá Ježíš, je poznat, že ví, o čem mluví. Je vidět, že mu na nás opravdu záleží. A představte si: on znal moje jméno! Ale proč vyvolal zrovna mě? Šel jsem k němu, ale trochu jsem se styděl za tu svou ruku, za ten špatně oblečený šál, za to, jak vypadám a jak nešikovný jsem.

Jenže Ježíš nechtěl mluvit jen se mnou.

Najednou se obrátil ke všem zbožným mužům v modlitebně a zeptal se: „Je dovoleno v sobotu jednat dobře, či zle, život zachránit, či utratit?“

Moc jsem tomu nerozuměl a možná ani ostatní farizeové. Taková otázka! Jako by nevěděl, že v sobotu je důležité hlavně nedělat nic – odpočívat, neporušit Boží nařízení o klidu. Tak jaképak zachraňování? Jaképak utrácení? Všichni jsme mlčeli.

Ale Ježíše to mlčení rozzlobilo. Hleděl na nás s takovým smutkem, jako bychom zrovna něco důležitého rozbili, jako bychom znevážili Hospodina, Boha, jehož jméno je svaté...

A tehdy se to stalo! Ježíš mi pověděl: „Zvedni ruku!“

Nerozuměl jsem tomu, co po mně chce... moje suchá ruka přece nic neumí... Sklopil jsem oči.

Ale víte co? Najednou jsem uviděl, že moje ruka vůbec není suchá a mrtvá! Otočil jsem dlaň... (*můžete při vyprávění názorně ukazovat*) ohnul jsem loket... pak rameno...

Poprvé v životě. To byla síla! Nádhera, radost! Snad nikdy v životě jsem neměl takovou radost, snad nikdy v životě jsem necítil takovou úlevu, vděčnost a svobodu! Ještě teď mám slzy v očích, když si na to vzpomenu... Dnes poprvé jsem vzal za ruku svou maminku a pochoval své děti. Dnes je pro mě opravdu sváteční den, na který nikdy nezapomenu.

Když vám to teď povídám, myslím, že už jsem tu Ježíšovu otázku trochu pochopil: „Je dovoleno v sobotu jednat dobře?“

Co myslíte, je to Pánem Bohem dovoleno? Vždyť já jsem dnes poprvé opravdu oslavil den odpočinku právě díky Ježíšově dobrému laskavému jednání! Už chápu, proč byl smutný z našeho mlčení... Chápete? Vždyť my jsme úplně zapomněli na to, jak moc nás má Bůh rád. Nikoho z nás nenapadlo, že dnešek je hlavně pro nás, že je to hlavně den dobrého tvoření, třeba uzdravování. Velikou věc nás dnes Ježíš naučil!

Různé aktivity

- Při vyprávění nebo po něm můžete použít tenké (chirurgické) gumové rukavice. (Jsou k dostání i v drogeriích.) Na nich můžete názorně ukazovat ruku ochablou a potom ji nafouknout jako ruku pevnou. Děti mohou dostat každý svou rukavici, pomalovat ji, nafouknout... Můžete vyrobit postavu z papíru a společně jí takto dotvořit ruce. apod.
- Můžete připravit seznam činností a ptát se dětí, zda je dobré je dělat ve sváteční den.

6.2.2 Starší školní děti

Pomůcky: Reprodukce Michelangelova výjevu ze stropu Sixtinské kaple *Stvoření Adama* (případně detail doteku mezi Bohem a Adamem a jeho různé vážné, vtipné i provokativní „parafráze“; na internetu naleznete

např. úpravy, kde jedna ruka je robotická; Bůh chybí; jedna ruka drží mobilní telefon; jedna ruka něco podává, nebo ukazuje nějaké gesto...)

Práce s obrazem

1. Ukažte dětem reprodukci Michelangelovy malby a „zmapujte situaci“: Znáte tuhle malbu (víte kde je, kdo a kdy ji namaloval)? Co myslíte, že na ní je zachyceno?

(Důkladně si společně obraz prohlédněte, popište, upozorněte na detaily – zvláště na detail rukou. Vyzkoušejte si výrazy a polohy na obraze, zvláště obě gesta rukou, nebo vyzvěte, jestli by to chtěla některá dvojice předvést. Dbejte na to, aby vše probíhalo co možná v klidu, soustředěně, bez posměšků apod.)

K čemu všemu je dobrá ruka? Zkuste např. nakreslit domeček ochablou rukou, něco podržet, potrást někomu rukou... co všechno člověk nemůže? Je na malbě zachycena nějaká nálada?

(Upozorněte děti na napětí v obraze. Je to chvíle očekávání, těsně před velkou změnou.)

Co bude asi následovat? Dovedli byste dotáhnout (zahrát scénku) do konce? Co udělá Adam jako první? Co by se stalo, kdyby si Bůh raději položil ruku pod hlavu?

2. Přečtěte oddíl z evangelia. Co myslíte, jak souvisí Michelangelův obraz s tímhle Markovým vyprávěním?

(Nechte děti mluvit. Smyslem je dojít společně k tomu, že i tady se děje veliká změna. I tady bezmocná ruka najednou ožívá a je to nový začátek, nové stvoření. Na místě Božím je tu přitom Ježíš, který působí ve světě a v lidském životě něco, co do něj chtěl od začátku vložit Bůh: uzdravení, možnost, cit, dotek, schopnost tvořit...)

Víte, že židé slavili jako sedmý den sobotu? Jedním z důvodů byla právě připomínka stvoření – na památku sedmého dne, kdy Bůh završil dobré stvoření odpočinkem, slavili i oni „den odpočinku“? Také si připomínali, že Bůh nás vede ke svobodě a odpočinutí, že kdysi vyvedl svůj lid z egyptského otroctví ke svobodě. Co myslíte, jak byl ten člověk s odumřelou rukou svobodný/nesvobodný?

A co farizeové: byli svobodní, nebo ne? *(Upozorněte na jejich jednání v rozporu se smyslem soboty – viz poznámky v odstavci „úskalí“.)*

3. Nechte děti, aby samy domyslely a formulovaly, co všechno Ježíš vykonal.

Co myslíte, kdo z těch lidí, o kterých evangelium vypráví, oslavil „den odpočinku“ a proč? Kdo naopak jednal proti sobotě a proč? (Vyzdvihněte skutečnost, že Ježíš mřil stejným směrem jako Bůh při stvoření a vyvedení z Egypta, tj. směrem k člověku, k životu, k osvobození, k radosti a uzdravení a že to dělal nejen zde, ale celý svůj život. Zatímco těm, kteří se řídí strachem o vlastní spravedlnost, se najednou stane, že jednají sice podle pravidel, ale přitom proti životu a Bohu.)

4. Aplikace do života: Nechte děti přemýšlet, jestli někdy může být dobré porušit pravidla, jestli to někdy může vést stejným směrem, jako nás vede Hospodin, a jestli někdy něco takového zažily...

(Například: Lidé utíkají ze zemí, kde je válka, a nemají potřebné doklady pro život jinde – mnozí lidé jim přesto pomáhají, aby jim zachránili život; někteří sportovci občas poruší pravidla uprostřed závodu, aby pomohli zraněnému soupeři; někdo pomůže spolužákovi při písemce i když ví, že porušuje pravidla; Jean Valjean v románu *Bídníci* ukradl pecen chleba pro sebe a své hladovějící sourozence; Dietrich Bonhoeffer se podílel na přípravě atentátu na A. Hitlera; různé situace odpuštění...) Společným jmenovatelem je vědomí, že něco je životodárnější a Bohu libější, že něco je blíže lásce, dobru, pravdě a životu, než nastavené pravidlo.

Možnost k dalšímu rozvinutí práce

- Můžete vést rozhovor nad různými parafrázemi Michelangelova obrazu *Stvoření*: Co tím chtěli autoři vyjádřit, jestli se vám to líbí, jestli to také nějak koresponduje s evangelijním textem, nebo je to naopak v rozporu...
- Pro starší děti je možné připravit sporné případy porušení pravidel a nechat je o nich diskutovat. Jak by je řešily?
- Můžete dětem rozdat nakopírovaný Michelangelův obraz a nechat je, aby doplnily komiksové bubliny: Co říká Bůh Adamovi a co Adam Bohu?

.....

6.3 LITURGIE

6.3.1 Písně

Svatá doba, Páně den (EZ 441); Jak dobré a utěšené (EZ 133); Temnou divnou mlhou (EZ 692); Ó dobrořeč, má duše, Bohu svému (EZ 103); Slavte vždy Hospodina (EZ 107); Všichni, kdo skládají (EZ 195, HA 133); Přímluva (sv 21); Čeká mne den (sv 480); Nové přikázání (sv 364); Nezná tu nikdo soužení mé (sv 217); Svobodná zem (sv 288); Tobě, Pane, dík (sv 338)

6.3.2 Biblický text k zapamatování

Vy jste byli povoláni ke svobodě, bratři (a sestry). Jen nemějte svobodu za příležitost k prosazování sebe, ale služte v lásce jedni druhým. (Ga 5,13)

6.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *V království Božím místa dost* (sv 359).

6.3.4 Okénko do bohoslužeb

Můžete na bohoslužbu přinést něco, co souvisí se slavením (dort, nebo jen obrázek dortu, party klobouček, nebo balonek...) a zeptat se: Jak oslavíte dnešní neděli? Máte nějaké plány? Na co se těšíte? Je něco takového, co děláte jen v neděli? (Otázky mohou směřovat na celé shromáždění, nejen na děti.)

A jak slavíte třeba narozeniny? Je to v něčem podobné? (Poukážeme na podobnost v radosti: člověk dělá něco, co ho těší a co má rád. Neděle by se v tom měla podobat jiným svátkům.)

Ještě dříve, než křesťané začali slavit neděli, zachovávali už židé jeden den v týdnu jako den sváteční, den odpočinku. Moc jim na tom záleželo.

I Ježíšovi na tom záleželo, jenomže on ten den odpočinku oslavil nečekaně jinak, než jak to bylo zvykem. Jak? To se dozvíte v nedělní škole.

Varianta s evangelistou Markem

Přemýšlel jsem, co všechno bych vám měl o našem Mistru a Pánu Ježíši ještě napsat, co je nejdůležitější. Víte, ono to s ním nebylo vždycky snadné. Někdy jsme mu hned nerozuměli, jak to myslí, a mnoho lidí to zlobilo. Třeba tenkrát v sobotu v synagoze... Jen si to představte: jako kdyby přišel teď sem mezi nás a začal by nás učit a jednat tak, jak to u nás nikdo jiný při shromáždění nedělal! To si jistě dovedete představit, kolik lidí to rozlobilo... Přitom to nebylo nic špatného, naopak. Je zvláštní, jak nás lidi někdy rozzlobí jen to, že jsou věci jinak – někdy si ani nevšimneme, že je to vlastně dobře. Tak myslím, že o Ježíšově slavení dne odpočinku bych vám určitě povědět měl, to bude důležité...

6.3.5 Modlitba

Chválíme tě, Pane Ježíši Kriste, za dnešní den. Je to den odpočinku. Děkujeme, že nás máš rád, žes přišel uzdravovat a že se z toho všeho dneska a každý týden můžeme radovat. Chceme tě chválit i tím, že se budeme mít rádi mezi sebou (*můžete jmenovat konkrétní příklady, jak to bude znát*), pomáhej nám při tom. Amen.

TÉMA

Zasetá setba odolá (víra odolá), jen jí věřit v bouři

CÍL

Děti pochopí, že součástí života každého člověka (křesťana nevyjímaje) jsou i různé těžké situace. V takových chvílích pomáhá víra, že nejsme na všechno sami, že se máme o koho opřít. Víra není hotová věc, je potřeba o ni zápasit každý den.

●●●●●●●●●●

7.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 4,35-41

7.1.1 Výkladové poznámky

- *Moře*: Zde myšleno Galilejské jezero (další varianty názvu Genezaretské, Tiberiadské či Kineretské moře), největší vodní plocha ve vnitrozemí, zásobárna pitné vody, místo častých bouřek.

Moře obecně je v Bibli vnímáno negativně jako místo, kde vládne chaos, sídlo zla a netvorů, protibožských sil.

Marek ukazuje, že vydat se na cestu víry znamená jít i po kamenech, v bouři, v dešti. Není to nic pohodlného. Bouře i ty životní se nevyhýbají ani Ježíšovým vyznavačům. Obraz Ježíše a jeho učedníků plavících se na rozbouřeném moři se stal obrazem pro církve.
- *Bouře* je považována za akci Boží, často v kontextu jiných meteorologických a katastrofických jevů. Bývá kulisou Božích trestů a zásahů. Ovšem Bůh může také před bouří ochránit.

- *Spánek*: Boží dar, příznak důvěry v Boha, naopak není dopřán člověku sužovanému výčitkami svědomí.
- *Mistře, tobě je jedno, že zahyneme?* Ve slovech zoufalých učedníků můžeme slyšet výčitku. Zároveň však i ve světle následujících Ježíšových slov lze slova učedníků chápat tak, že v tuhle chvíli ještě nemají zažito, že Ježíš je Pánem. Oslovují ho „Mistře“ jako toho, kdo je učí, ne „Pane“ jako toho, kdo zachraňuje.
- *Zmlkni, utiš se!* Ježíš je ten, kdo dává řád, komu se podřizují i démoni a síly zla. Nabízí se zde paralela k Žalmu 107,23-30 „...utíšil tu bouři, ztichlo vlnobití...“. Ježíš dělá to, co na mnoha místech Starého zákona dělá Hospodin. Zachraňuje z tísně.
- *Proč jste tak ustrašení? Ještě nemáte víru?* Tam kde není víra, je místo pro strach. Věřit znamená mít důvěru, která jde s Ježíšem až na dno. Učedníci jsou vybaveni „teorií“ – Ježíšovými slovy (a taky uzdravujícími zázraky), ale ta je k víře ještě úplně nepřivedla. Příběh o utišení bouře můžeme vnímat jako hodinu praxe, která následuje po teoretické hodině. Jako kdyby bylo potřeba nejen slyšet a vidět, ale také zakusit na vlastní kůži. Mohu si myslet, že mám víru, ale ukáže se to teprve tváří v tvář životním bouřím.
- *Veliké ticho*: velký kontrast k rozbouřenému moři, chaosu. Ticho jako bezpečí, řád, potence pro vnímání Božího tichého hlasu.
- *Veliká bázeň*: Ve světle víry se strach mění v bázeň. To je velký posun. Bázeň znamená mít v úctě, respektovat.

7.1.2 Úskalí

Příběh by mohl svádět k tomu, že by děti vnímaly Ježíše jako mocného čaroděje (Harryho Pottera mají plnou hlavu), který odčaruje každé nebezpečí. Spíš poukázat na to, že ani věřící člověk nemá bezproblémový život, že na tom není líp než nevěřící. Má ale něco navíc. Má víru, která dává člověku jistotu, že není na všechno sám, ani na problémy.

7.1.3 Odkazy

LINDEN, Nico ter: *Povídá se... podle Marka a podle Matouše.*

Benešov: Eman, 2009

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše.* Praha: Centrum biblických studií

AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011

Odkazy na starší přípravy a další pracovní materiály najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangnet.cz/katechetické-přípravy/utisění-bouře-dpns3>.

••••••••••

7.2 PRO DĚTI

7.2.1 Předškoláci

Sedíme v kruhu, uprostřed na zemi modrá látka (papír, šátek, cokoli). Co vám ta barva připomíná?

Pluli jste někdy po vodě? Na lehátku? Na lodi, na člunu? Trošku se to houpe, a když fouká vítr a dělají se vlny, tak se to houpe víc a víc.

Vyzkoušíme si to. Stoupněte si, rozkročte nohy, zavřete oči a představte si, že jste na lodi někde na moři. Zkuste se kolíbat, pohupovat se z jedné nohy na druhou. (*Pusťte předem připravený zvuk moře, třeba z telefonu.*)

Člověk může mít strach, když se loď moc houpe. Může spadnout.

Co myslíte, bylo by lepší, kdybychom se jeden druhého chytli? Zkusme to udělat. Stoupneme si do kruhu, chytíme se kolem ramen. Zvuk moře nepřestává. Je to takhle lepší, když vedle sebe někoho máme a můžeme se ho držet?

Sedneme si zpátky na svá místa, zase zavřeme oči, zvuk moře ztlumíme, aby naše vyprávění lehce podbarvoval, a vyprávíme příběh.

Ježíš řekl svým učedníkům: „Pojďte, přeplavíme se ještě dneska přes jezero na druhý břeh.“

A tak se nalodili na jednu z rybářských lodí, co kotvily u břehu, a vydali se přes jezero. Byl už večer a všichni byli unavení. Jak se loď kolébala na vlnách, Ježíš brzy usnul.

Najednou začal foukat vítr a pořád sílil. Loď se začala nebezpečně naklánět. Do toho se spustil silný déšť a loď se začala plnit vodou. Nikdo nevěděl, kam plují, ztratili směr, na druhý břeh nebylo vůbec vidět. Přitom většina učedníků byli zkušení rybáři. Uměli ovládat loď, vyznali se v proudech větru a v bouřce pluli už mnohokrát. Jenže tentokrát to vypadalo bledě. Loď už byla skoro plná vody a hrozilo, že se co chvíli začne potápět. Učedníci si nevěděli rady a byli vystrašení k smrti.

A Ježíš, ten pořád klidně spal.

Učedníci s ním zatřásli a křičeli: „Ježíši, tobě je jedno, že umřeme?“

Ježíš se probudil a zavolal: „Zmlkni, utiš se!“

V tu ránu nastal úplný klid. Vítr se utišil a moře bylo jako zrcadlo.

Pak se Ježíš zeptal učedníků: „A proč jste tak vystrašení? Zapomněli jste, že Pán Bůh se o vás postará, a že se na něho můžete spolehnout?“

Učedníci na Pána Boha na chvílku zapomněli, a tak měli obrovský strach. Nakonec si ale vzpomněli, že mají hledat pomoc u Ježíše, a ten je zachránil. A tak i my, když se bojíme, můžeme se modlit k Pánu Bohu. Jako modlitbu třeba zpívat písničku (zazpívejte první sloku z písně *Někdo mě vede za ruku*).

Aktivita

Na modrou látku položte lavor s vodou. Rozdejte dětem papíry, poskládejte jednoduchý tvar loďky a pouštějte s dětmi po vodě.

Varianta: Vyrobtě loďky z korkových zátek. Tři zátky spojte k sobě gumičkami nebo tavnou pistolí jako vor (raději použijte dva kusy gumiček), doprostřed zapíchněte plachtu, vyrobenou ze špejle a papíru (plachtu si mohou děti vyzdobit dle fantazie) a hotovo.

Pomůcky: Velká modrá látka, lavor s vodou, barevné papíry, nůžky, přehrávač hudby nebo telefon, korkové zátky, gumičky nebo tavná pistole, špejle.

7.2.2 Mladší školní děti

Z čeho míváte strach? (Bubáci, tma, být sami, ztratit se, lézt někam do velké výšky... K vytipovaným odpovědím si případně můžete připravit i obrázky, nebo doložit kartami *Obrazy života* nebo *Dixit*. Nechte nejprve děti obrázek vybrat.)

Co vám proti strachu pomáhá?

Zkusme si strach ukázat, představit si, co s námi dělá.

Připravíme si „padák“: Chyťte se všichni obvodu padáku (prostěradla, stanového tropika) tak, aby byl padák napnutý, postupně zkoušejte společným pohybem látky, jak vypadá klid, nervozita, malý strach, obrovský strach a zase klid.

Pomůcky: Karty *Obrazy života* nebo *Dixit*, padák (prostěradlo či tropiko ze stanu).

7.2.3 Starší školní děti

První krok – uvedení do tématu: Víra jako semínko, které se ujalo, ale působí na ně slunce, vítr, sucho, moc deště (příběh o utišení bouře).

Druhý krok: *Jaká „bouřka“ v našem životě by mohla naši víru zviklat? Společná aktivita:* připravený velký arch papíru představující moře s lodí (náš život) uprostřed. Kolem okraje papíru s lodí rozprostřít obrazové karty. Pustit příjemnou hudbu a nechat děti, aby chodily kolem po předem dohodnutou dobu, přemýšlely, co může ohrozit jejich víru, a vybraly si jednu až dvě karty k této otázce. Varianta: Nabídněte papírové proužky, na které během určené doby mohou děti napsat heslovitě, co může ohrozit jejich víru.

Třetí krok: Každý postupně přiloží svůj obrázek (nebo popsany proužek) na vodní plochu, může říct, co pro něho znamená obrázek, který si vybral.

Čtvrtý krok: Společně přemýšlejte, co lze naložit na loď (čím máme vyzbrojit náš život), aby se nepotopila, aby nás životní trable neshodily do bahna.

Pátý krok: Přečtete příběh o utišení bouře z Bible.

Pomůcky: Balicí papír, proužky barevných papírů, karty *Dixit*, *Obrazy života* nebo jiné obrázky.

7.2.4 Přesah

Na základě příběhu by se dalo mluvit o církvi v dějinách, o utrpení křesťanů v některých zemích v dnešní době. Spíš než téma pro děti, téma pro mládež, dospělé. Třeba při setkání mládeže, víkendovém pobytu sboru apod.

.....

7.3 LITURGIE

7.3.1 Písně

Byla bouře na moři (HA 96); *Někdo mě vede za ruku* (BTS 22, HA 14); *Pán Bůh je síla má* (BTS 42, EZ 182); *V tvé síle, Pane Bože můj* (EZ 200)

7.3.2 Biblický text k zapamatování

Neboj se, vždyť já jsem s tebou, nerozhlížej se úzkostlivě, já jsem tvůj Bůh. Dodám ti odvahu, pomoci ti budu, budu tě podpírat pravici své spravedlnosti. (Iz 41,10)

7.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *V království Božím místa dost* (sv 359).

7.3.4 Okénko do bohoslužeb

Jednou za evangelistou Markem přišla holčička ze sboru s těžkou hlavou. Dívala se totiž s rodiči na zprávy a tam mluvili o křesťanech, které jiní lidé mučili a ubližovali jim jen proto, že věří v Pána Boha.

„Myslíte si, že tihle křesťané nepřestali v Pána Boha věřit?“ ptala se holčička. „Já bych totiž asi už nevěřila.“

Marek chvilku přemýšlel a pak jí na to odpověděl: „Naše víra bývá často slabá jako stéblo obilí. A když nás potká v životě něco zlého, tak se může snadno zlomit. Pán Bůh to ví. Proto si máme vyprávět příběh o tom, jak Ježíš zachránil učedníky ze strachu z bouřky na moři.

Co je to bouřka? Dokáže ji snad někdo vysvětlit fyzikálně? Společně udělejte bouřku pomocí zpěvníků (chyťte za hřbet a třepejte, málo, víc, co nejvíc). Pokud byste se o zpěvníky báli, tak zkuste bouřku vyrobit pomocí bručení.

7.3.5 Modlitba

Pane, děkujeme ti, že jsi s námi, že nás chráníš, a proto se nemusíme bát. Prosíme, posiluj nás v této víře, obzvláště když nás v životě potká něco těžkého nebo smutného. Amen.

8

.....

POSEDLÝ Z GERASY

TÉMA

Boží království míří na periferie – společnosti i náboženství

CÍL

- Děti se dozví, že Ježíš přináší dobré změny a uzdravení i neizraelcům a lidem na okraji.
- Děti poznají Ježíše jako toho, kdo má moc proměnit beznadějnou situaci.

.....

8.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 5,1-20; paralely Mt 8,28-34 a L 8,26-39

8.1.1 Výkladové poznámky

- *Přijeli na protější břeh:* U Marka vždy signál, že se bude dít něco důležitého, že máme dávat dobrý pozor.
- *Gerasa:* Významné středisko zajordánské Dekapole, 75 km severně od Jeruzaléma.
- *Dekapolis* – doslova Desetiměstí. Deset důležitých helénistických měst východně od Genezaretského jezera. Tato města získala od Římanů zvláštní statut a určitou míru autonomie. Ježíš působil i na tomto „pohanském“ místě (kromě našeho příběhu se zde odehrává také uzdravení hluchoněmého Mk 7). Odtud za Ježíšem přicházeli diasporní Židé do Galileje.
- *Posedlý:* Člověk vykazující známky duševního i tělesného postižení, které je spojováno s působením démonických sil, které člověka ovládají. Posedlý ztrácí svou vlastní vůli, je nebezpečný pro své okolí, ale ještě víc sám sobě (sebedestrukce), disponuje mimořádnou silou i nečekanými projevy. Bije

do sebe kamením, vytlouká ze sebe život. Ne všechny choroby či zvrácená hnutí mysli jsou v NZ zapříčiněny působením démonů, avšak posedlost ano. Posedlý člověk ztrácí podobnost obrazu Božímu a stává se nástrojem sil, které ho zbavují identity i lidské důstojnosti. Ježíš v evangeliích vystupuje jako ten, kdo má moc vyhánět demony, uzdravuje tedy i posedlé. Je to zpráva pro svědky i čtenáře evangelií, že Boží království se přiblížilo.

Nikdo neměl sílu ho zkrotit: Není v lidských silách zvítězit nad demony, avšak v Ježíšových, v Božích silách to je.

- *Bydlel v hrobech*: Patrně šlo o uměle rozšířené jeskyně. Posedlý bydlí tam, kam živý jen tak nepřejde, na takovém lidském odpadišti, skládce lidí, které společnost přestala považovat za životaschopné (životahodné). Posedlost uvrhla posedlého do samoty. Ačkoli žije, je vlastně mrtvý (minimálně společensky). Skutečnost, kterou můžeme vnímat i dnes například na okrajích měst, kde žijí komunity lidí, kteří ztroskotali.
- *Hroby, nečistý duch, pasáci, vepři* – mnoho nečistých veličin, kterými je příběh značně prosycen. Musí přijít Ježíš, aby situaci pročistil.
- *Legie*: Nejvyšší jednotka římského vojska v biblické době. Dětila se na kohorty a setniny. Celkem měla okolo čtyř tisíc mužů. U Mk 5 jméno „legie“ označuje velké množství nečistých duchů. Posedlý bojuje se svojí posedlostí sám, ale těch, co ho pronásledují, je mnoho. Ohromná přesilovka, kde jeden nemá šanci.
- *Vyjednávání démonů*: Démoni nechtějí, aby je Ježíš posílal pryč. Ve většině příběhů to špatné pod Ježíšovým rukama mizí. Zde však dochází k jakémusi oddělování čistého od nečistého. Člověk patří k Bohu a vepř patří k démonu. Tím Ježíš napravuje promíšenost, která je špatná. Podobně jako když odděluje zrna od plevle. Takové jednání odpovídá starověké představě o Božím jednání.
- *Stádo vepřů*: Vepř je sám o sobě pro židovství nečistý a stádo tuhle nečistotu ještě umocňuje.
- *Zděsili se*: Měli by být rádi, ale reagují opačně. Ačkoli je náprava situace hluboká a týká se nejen posedlého, ale celé komunity, lidé ji odmítají. Náprava s sebou přináší hodně změn, které se nás dotýkají. Museli bychom ve svém životě změnit spoustu věcí a to se nám vlastně nechce. Proto to zděšení a odmítnutí Ježíše. Důležité však je, že k nápravě došlo, i když ji lidé nepřijali.
- *Jdi domů a pověz jim*: Ježíš napravuje a posílá lidi zpátky do jejich situace, prostředí, aby tam působili, měnili. Následování Krista znamená, že budeme žít Kristem zachráněni tam, kde jsme, kam patříme. Hlásání evangelia

nepatří jen do synagogy, rodiny, ale také do společenství těch, kteří jsou na okraji. A to jak na okraji náboženské (židovské) komunity, tak lidské komunity obecně.

- *Všichni se divili* – typické pro Marka. Konec zůstává otevřený pro naše otázky. Co my? Taky se tomu všemu divíme? Chceme přijmout změnu, kterou Ježíš přináší? Chceme, aby zůstal? Aby odešel?

8.1.2 Úskalí

Démoni, duchové, zlé síly, s tím se mohou děti setkat i jinde. Diskuse o vyvolávání duchů nemusí být např. ve školním prostředí ničím ojedinělým. Jsou? Nejsou? Najít odpovědi je těžké i pro dospělé. Pomocí orientovat se může být vyjádření C. S. Lewise v knize *Rady zkušeného ďábla*: „Ve vztahu k ďáblům se lidé mohou dopustit dvou stejně závažných chyb. První z nich by bylo nevěřit v jejich existenci. Druhou chybou je v ně věřit a současně mít o ně přílišný a nezdravý zájem. Ďáblové sami mají z obou těchto chyb stejně velkou radost a vítají mezi sebou stejně nadšeně materialistu i čarodějníka.“

Smyslem příběhu však není najít správnou odpověď. Smysl příběhu je v uvolnění ze sevření, uvolnění ze síly démona, která člověku bere jeho lidství. Toto uvolnění se děje skrze Ježíše. Lepší je tedy zabývat se otázkou (jak se zbavit démonů) než zkoumat jejich existenci. V těchto intencích by bylo dobré vyprávět i příběh o uzdravení posedlého.

8.1.3 Odkazy

GUMBEL, Nicky: *Otazníky života*. Praha: KMS, 2003

LINDEN, Nico ter: *Povídá se... podle Marka a podle Matouše*.

Benešov: Eman, 2009

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií

AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011

Odkazy na starší přípravky a další pracovní materiály najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangnet.cz/katechetické-přípravy/posedly-z-gerasy-dpns3>.

8.2 PRO DĚTI

8.2.1 Předškoláci

Chodíte na výlety?

Jak daleko zvládnete dojít?

Dalo by se nějak poznat, že jste někudy šli? (Zahozený papírek, stopa v hlíně, značka namalovaná klacíkem, sešlapaná tráva...)

Ježíš chodil taky pěšky a taky za sebou nechával stopy. Podle čeho lidi poznali, že u nich byl Ježíš? Něco dobrého udělal? Co třeba?

Rozdáme dětem stopy z papíru, na kterých budou obrázky příběhů o Ježíšovi, ideálně ty, které se probíraly v předchozích týdnech. Nebo takové, které by mohly dobře znát.

Postupně každé dítě položí svoji stopu na stůl nebo na zem na deku – ukaž, co máš za stopu; co na ní je; to je příběh ten a ten... Nakonec učitel přiloží novou prázdnou stopu, větší než ostatní.

Dnes si povíme příběh o tom, jak šel Ježíš pěšky docela dost daleko, až tam, kde žili docela cizí lidé. I tam chtěl přinést lidem něco dobrého.

Použít vyprávění pro mladší školní děti.

Na učitelovu stopu přilepíme obrázek posedlého a vyprávění uzavřeme stručným shrnutím, kam nás dnes Ježíšova stopa dovedla a co se tam důležitého stalo.

Dětem také rozdáme obrázky posedlého, každý si vezme zpět svoji stopu a na volnou stranu si obrázek nalepí a odnese si ji domů.

Pomůcky: Deka, stopy z papíru a obrázky Ježíšových činů, jedna velká stopa, obrázky posedlého.

8.2.2 Mladší školní děti

Sedíme v kruhu, uprostřed máme velký kus látky, ideálně zelený, případně světlý.

Pamatujete si na pohádku O Jeníčkovi a Mařence? Co dělali, když je tatínek na příkaz macechy vedl do lesa? (značili si cestu poprvé kamínky, podruhé chlebovými drobečky, aby věděli, kudy šli).

Ježíš taky značil cesty, po kterých šel. Tu někomu pomohl, tamhle někoho uzdravil nebo někomu odpustil. Můžeme si to představit třeba tak,

že za sebou na cestě nechával zrníčka obilí. A ta semínka tu a tam pustila kořínek, vyrostla z nich rostlina a vydala plody.

Doprostřed látky postavíme postavičku Ježíše. Od Ježíše do všech stran – známe pomocí obilí cesty.

Ježíš chodil i na místa, kam by jiný nešel, také za lidmi, které nikdo neměl rád, kterých se druzí báli, a také za těmi, kteří Pánu Bohu nevěřili.

Jednou šel Ježíš hodně daleko od Galileje, až na takové pusté místo, na okraji jednoho velkého města, které se jmenovalo Gerasa. V tom městě skoro nikdo nevěřil Pánu Bohu. Uctívali tam úplně jiné bohy.

K okraji látky položíme menší tmavou látku. Na ni umístíme postavičku posedlého.

Na tom pustém místě u Gerasy byl hřbitov. Trochu jiný, než máme u nás, ale podobně pustý. Hroby vypadaly taky jinak, byly to takové jeskyňky ve skalách. A z těch hrobových jeskyní najednou vyběhl člověk. Už z dálky bylo jasné, že je divný. Vykríkoval, trhal sebou, byl jak divoké zvíře. Dokonce se bouchal do hlavy kamenem. Byl samá odřenina a boule. Ježíš viděl, že je ten člověk nemocný. Že ho ovládají nějaké divné síly a že už dávno není jako dřív. Vůbec se neusmíval a v očích měl obrovský strach. Lidé kolem Ježíše říkali, že je ten člověk posedlý, že se ho lidé z města bojí, a tak za ním raději nechodí. Že asi nemá co jíst a že mu musí bývat zima, protože oblečení na sobě už skoro žádné neměl. Občas mu prý někdo zkoušel pomoci, ale nešlo to, nedařilo se. Jídlo rozdupal, oblečení roztrhal, a když mu svázali ruce řetězem, aby si neublížoval, stejně pouta hned přetrhl. Takovou měl sílu.

Ježíš věděl, že mu může pomoci. A tak řekl tomu muži: „Nečistý duchu, vyjdi z něho!“

Opodál se páslo stádo prasat a Ježíš těm zlým duchům řekl, ať jdou do těch prasat a toho muže ať už neotravují.

Vedle pustého místa položíme figurky (obrázky) prasat.

A tu se to stádo prasat s velkým rykem rozeběhlo a skočilo ze skály do moře a tam se utopilo. Všichni z toho byli úplně překvapení. Pastýři od těch prasat byli na tak velkou ztrátu naštvaní a hned utíkali do města a všude tam vyprávěli, co se stalo.

U postavičky muže zapálíme svíčku.

Lidi utíkali na hřbitov a uviděli tam toho muže, pěkně oblečeného, jak v klidu sedí a usmívá se. Na něco takového nebyli připravení. Mysleli si, že toho posedlého člověka už nikdy neuvidí, že už brzy zemře a on je teď najednou v pořádku a nejspíš se vrátí mezi ně do města. Taková změna. Co

ted? A tak místo „díky“ řekli Ježíšovi, ať raději odejde. Možná si i mysleli, že toho posedlého člověka vezme s sebou. Ale Ježíš tomu muži řekl: „Vrať se domů ke své rodině. Začni zase pracovat a dělat to, co dřív. A všude, kde budeš, vyprávěj o tom, jaké velké věci s tebou Bůh udělal.“ A ten člověk šel a všude vyprávěl o tom, jak ho Ježíš zachránil.

Pomůcky: Velký kus světlé látky, spíše kruhový, obilí, postavička Ježíše a posedlého, figurky vepřů nebo obrázky.

8.2.3 Starší školní děti

Připravte plastickou mapu Izraele. Vyznačte na ní výrazné body (ovšem beze jmen) novozákonní doby (Středozemní moře, Genezaretské jezero, Mrtvé moře, Jordán, Jeruzalém, Samaří, Jericho, Kafarnaum, Gerasa...).

Nechte děti hádat a pomocí kartiček přidávat popisky k jednotlivým bodům, jezerům, vodním tokům – kus látky nebo velký arch papíru, figurky z Člověče, nezlob se nebo kolečka z Dámy jako města, modrý papír na jezera, modrá bavlnka na řeku atd.

Přečtete příběh z Bible.

Doplňte a vyznačte na mapě místa dnešního vyprávění (Dekapolis a Gerasa), případně doplňte místo na mapě i biblickými postavičkami (nebo jinými, např. z Lega) Ježíše a posedlého člověka.

Procházejte společně s dětmi příběh, využijte k tomu výkladové poznámky:

- *Jak si představujete posedlého člověka? Znáte někoho takového ze svého okolí? Co si o něm myslíte? Co si o něm myslí vaši kamarádi?*
- *Jak se k posedlému zachoval Ježíš?*
- *Jak na to reagovali lidé, kteří se o události doslechli?*
- *Co řekli Ježíšovi?*
- *Jak byste reagovali vy?*
- *Co dostal uzdravený muž za úkol?*
- *Máme my jako křesťané taky nějaký úkol?*
- *Pomůcky: Velká látka nebo arch papíru, modrá bavlnka, modrý papír, herní figurky nebo kameny z Dámy nebo cokoli jiného, Bible.*

8.2.4 Přesah

Dalo by se rozvinout téma „bezdomovci“, které se objevilo v okénku do bohoslužeb. Zprávy o bezdomovcích z Iráku, kteří bydlí v hrobech jako posedlí v našem příběhu, se objevily ve zprávách počátkem roku 2017. Proč jsou lidé bez domova? Proč některé lidi mezi sebou nechceme?

•••••

8.3 LITURGIE

8.3.1 Písně

*To něco stojí (sv 335); Rozbij ty chmurné hradby (sv 302);
Vostnatej drát (sv 188); Pán Bůh je síla má (BTS 42, EZ 182)*

8.3.2 Biblický text k zapamatování

*Tehdy naše ústa naplnil smích a náš jazyk plesal. Tehdy se říkalo mezi pronárody:
„Hospodin s nimi učinil velké věci.“ (Ž 126,2)*

8.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *Před tebou, Pane, temno ztrácí sílu svou* (sv 456).

8.3.4 Okénko do bohoslužeb

Ahoj Marku, mám takový problém. Na cestě ze školy potkávám každý den na nádraží toho stejného bezdomovce. Hrozně smrdí, nemá skoro žádné zuby a je hodně divnej. Lidi mu dávají peníze, jídlo i jiné věci. Jenže on na ně začne křičet, i sprostě a háže po nich to, co mu přinesli. Myslím si, že dlouho nevydrží. A jestli přijdou v zimě velký mrazy, tak umře. Docela mě to trápí. Kdybys mi k tomu mohl něco dobrého říct, tak budu rád. Čau. *Jenda*

Milý Jendo, asi nemám žádnou dobrou radu, ale napadl mě jeden příběh, který je tomu tvému podobný. Je o člověku, který byl taky takový bezdomovec a vypadalo to s ním hodně zle, ale Ježíš ho dokázal vrátit zpátky do normálního života. Třeba ti to nějak pomůže. *Marek*

Spali jste někde jinde než doma v posteli? Uděláme si takovou malou soutěž. Kdo spal na nejzvláštnějším místě, ten dostane lentilky...

8.3.5 Modlitba

Pane, děkujeme ti za příběhy. Děkujeme, že se z nich smíme dovídat o tvé velké moci, která dokáže měnit lidské životy. Taky náš život. Někdy tě však nechceme vpustit, zavíráme před tebou, schováváme se. Prosíme, nenech se odradit. Amen.

TÉMA

I mrtvým dává povstat

CÍL

- Boží moc se projevuje i tam, kde to vypadá hodně beznadějně.
- Co je konec pro člověka, není konec pro Boha, jen mu věřit.
- Ve smrti se ukazuje naše lidská bezmocnost, ale taky Boží naděje.

.....

9.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 5,21-24; Mk 35-43; paralely Mt 9,18-26; L 8,40-56

9.1.1 Výkladové poznámky

- *Vzkládání rukou*: Gesto rozšířené v mnoha kulturách, téměř vždy znamená předání nějaké síly. Získalo místo také v izraelské bohoslužbě, kde mělo význam přenesení duchovní moci. Souviselo s požehnáním nebo s vysláním k nějakému důležitému úkolu. Ježíš vzkládáním rukou žehnal nebo uzdravoval. I v našem příběhu souvisí prosba o vložení rukou na umírající s prosbou o uzdravení, potažmo s prosbou o spasení.
- *Jairos*: Představený synagogy, muž známý a vážený. Je údaj o jeho společenském i duchovním postavení nějak důležitý? Možná v tom, že ani výsadní postavení neochrání člověka od problémů a smutků řadových věřících. Tuhle myšlenku podtrhuje srovnání Jaira s krvácející ženou z minipříběhu, který je do příběhu o Jairově dceři vložen. Jairos vysoce postavený, kdežto žena se díky svému problému ocitla na pokraji společnosti. Jairos jako

významný představitel židovství důvěřuje plně Ježíšovi. Bojuje za dceru, což většinou dělávají matky.

- *Dcerka*: Není uvedeno její jméno, známe však věk, je jí 12 let, a také to, že umírá.
- 12 let: V židovství u dívek hranice dospělosti. Jairova dcera je tak současně na prahu života a na prahu smrti.
- *Petr, Jakub a Jan* patřili k těsnějšímu kruhu kolem Ježíše. Mají možnost být tam, kde jiní učedníci být nemohou. Na průběhu události se přímo nepodílí, ale smejí ji zakoušet. Kromě tohoto příběhu ještě například při proměnění na hoře nebo při modlitbě v Getsemane. Některé věci nejsou pro každé oko a ucho.
- *Rozruch, pláč a kvílení*: Výraz zármutku, často nad něčí smrtí. Sdílení zármutku či radosti je bytostnou součástí křesťanského života: „Radujte se s radujícími, plačte s plačícími“ (Ř 12,15). Tak i Bůh soucítí s lidským utrpením. Odstranění všeho, co vyvolává smutný pláč, je také součástí eschatologické naděje.
- *Talitha kum*: Výraz z aramejštiny, čep přeložil „Děvče, pravím ti, vstaň.“
- *Nařídil, aby jí dali něco k jídlu*: Naznačuje, že vzkříšení není virtuální realita, nýbrž skutečný život, jaký si však nedovedeme ani představit. Můžeme jen žasnout a radovat se.
- *Přikázal, aby nikomu neřikali, co se stalo*: Kdo nevěří Ježíšovu slovu, tomu nepomůže, ani kdyby někdo vstal z mrtvých.

9.1.2 Úskalí

Vzkříšení je mimořádná událost, která chce především podtrhnout opravdovost a důležitost Ježíšových slov a jeho moc. V žádném případě není cílem vyvolat senzaci. Při vyprávění příběhu dětem je potřeba dát pozor, aby nenabýly dojmu, že víra stojí na zázracích. Spíš by bylo dobré obrátit jejich pozornost k víře, kterou měl Jairos i ve chvíli naprostého zmaru.

9.1.3 Odkazy

LINDEN, Nico ter: *Povídá se...podle Marka a podle Matouše*. Benešov: Eman, 2009

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011

Odkazy na starší přípravy a další pracovní materiály najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangnet.cz/katechetické-přípravy/jairova-dcera-dpns3>.

••••••••••

9.2 PRO DĚTI

9.2.1 Předškoláci

Na úvod zahrajeme dětem krátké divadlo s maňásky. Velký maňásek je maminka, malý maňásek je holčička Pavlínka. Pro Pavlínku připravíme postýlku.

Zazvoní budík: Crrrr!

MAMINKA: Pavlínko, vstávej, musíme se chystat do školky.

PAVLÍNKA: Převalí se na druhou stranu a spí dál.

MAMINKA: Pavlínko, vstávej. (Pohládí ji po vlasech, dá jí pusinku.) Už je ráno.

PAVLÍNKA: Dobré ráno. Mami, mně se dneska nechce do školky. Zdál se mi škaredý sen. Honil mě zlý pes a já jsem pořád utíkala a pořád a už jsem myslela, že mě kousne.

MAMINKA: Už je to pryč. Už jsi vzhůru. Podívej, nikde žádný pes.

Děcka, ukažte, jak spíte. Míváte taky někdy škaredé sny jako Pavlínka? Co vám od nich pomáhá? Že se probudíte?

Probudí se vždycky člověk ze spánku? Někdy ne? A co s tím člověkem je, když se neprobudí?

V jednom městě žila malá holčička. Jenže vážně onemocněla. Den ode dne to s ní bylo horší a horší. Její tatínek Jairos, tak se jmenoval, měl o ni velký strach. Po pár dnech už bylo jasné, že jeho holčička umírá.

V tu dobu se ve městě objevil Ježíš. Shromáždilo se kolem něho hned velké množství lidí. Chtěli slyšet, co povídá. A tak se kolem něho tlačili, že skoro nemohl jít dál.

Jairos se o něm doslechl a vydal se za ním. Uvěřil totiž, že Ježíš je od Boha a má moc pomoci i tehdy, když už všechno vypadá špatně a beznadějně. Jairos si moc přál, aby Ježíš pomohl jeho dcerce. A tak se prodral přes dav lidí až k Ježíši a moc ho prosil, aby zachránil jeho dcerku.

Ježíš viděl, jak moc Jairovi na jeho dceři záleží, jak moc je smutný a jak velká je jeho víra. A tak šel s ním.

Jenže ještě než přišli do Jairova domu, přiběhli jim naproti lidé a řekli jim, že dcera umřela. A že už nemá cenu, aby šel Ježíš k nim domů.

Ale Ježíš se nenechal odradit a řekl Jairovi: „Neboj se, jen věř.“

Když přišli do domu, tak tam všichni plakali a všude byl jen velký smutek. Ježíš zamířil do pokojíku, kde ležela Jairova dcera. Vzal s sebou ale jen tatínka, maminku a tři učedníky: Petra, Jakuba a Jana.

Když přišli do pokoje, vzal Ježíš holčičku za ruku a řekl jí: „Děvče, praviím ti, vstaň!“

Tu děvčátko vstalo a chodilo. Všichni, kdo tam byli, zůstali s otevřenou pusou. Ježíš jim ale řekl, ať o tom nikomu neříkají.

Aktivita: Vyrobit s dětmi papírového maňáska Jairovy dcery – předlohu najdete v odkazech na online verzi úlohy (viz 9.1.3).

Pomůcky: Dva maňasci, polštářek a příkrývka, budík, biblická (nebo jiná) postavička holčičky a postavička dospělého muže a Ježíše, černá látka, bílá látka.

9.2.2 Mladší školní děti

Sedíme v kruhu, doprostřed umístíme velkou černou látku, nejlépe kruhového tvaru. Vyprávění budeme doprovázet pomocí biblických (nebo jiných) postaviček.

Co vám připomíná černá barva?

Viděli jste dnes cestou do kostela někde černou barvu? Vidíte ji někde tady kolem?

V jakých situacích se říká: už to nemá cenu, je konec, je to beznadějně?

O jedné takové beznadějně situaci si dnes povyprávíme.

Byl jednou jeden tatínek, jmenoval se Jairos.

(Postavíme jeho postavičku na černou látku kousek od středu.)

Měl dceru, chodila asi tak do šesté třídy. Jenže teď už nějakou dobu do školy nechodila, protože byla vážně nemocná. Ležela doma v posteli, skoro nejedla a většinou už jen spala.

(Pomocí látek vytvořte při vnějším okraji kruhu dům a do něj položte na černou látku směrem od Jaira ke kraji postavičku nemocné dívky.)

Vypadalo to s ní hodně špatně a všichni kolem ní o ni měli strach. Možná nejvíc její tatínek Jairos. Hrozně se trápil a toužil jí nějak pomoci. Jenže nevěděl jak. A pak se nemoc ještě zhoršila a vypadalo to, že holčička zemře. Jairos byl moc smutný. Kdyby to šlo, tak by byl raději nemocný místo své dcery. Jednoho dne se k němu doneslo, že do města přišel Ježíš. (*Postavu Ježíše umístěte doprostřed látky.*)

Už o něm dřív slyšel podivuhodné věci a slyšel i o tom, co lidem říká. Třeba to, že jednou nebude smutek ani pláč ani bolest. Jairos věřil, že tomu tak opravdu jednou bude. Tak jakmile zjistil, že je Ježíš ve městě, utíkal mu naproti. Musel se nakonec protlačit velkým davem. Konečně se dostal k Ježíši.

„Ježíši, Ježíši, jsem tak rád, že tě vidím. Moc tě prosím, pojd' ke mně domů. Má dcerka umírá. Zachraň ji, aby žila.“

Ježíš viděl, jak moc je Jairos nešťastný a jak hodně věří, že Ježíš může v takové beznadějně situaci pomoci. A tak šel s ním.

Ale už po cestě potkali lidi z Jairova domu, kteří jim řekli, že už to nemá cenu, že je konec, že dcerka umřela. Ach jo. Jako by se s Jairem zatočil celý svět, jako by zhasla všechna naděje.

Ale Ježíš Jairovi řekl: „Neboj se, jen věř!“ A vzal s sebou jen tři nejbližší učedníky: Petra, Jakuba a Jana.

Když vešli do domu, všichni tam plakali a naříkali. Byl tam děsný zmatek a ruch. Ježíš vešel s Jairem, jeho ženou a třemi učedníky do pokojíku, kde ležela holčička.

Ježíš ji vzal za ruku a řekl: Děvče, říkám ti, vstaň.“

A ona vstala. (*Zapalte svíčku v kalíšku a umístěte ji k Jairovu domu.*)

Všichni, kdo byli uvnitř, byli hodně překvapení. Ani nebyli schopni cokoliv říct. Něco takového totiž nečekali.

Ježíš jim řekl: „Dívka žije, tak jí dejte něco najíst, má hlad.“ A taky o téhle příhodě nikde nepovídejte.

Co můžeme udělat my, když si nevíme rady, když něco vypadá hodně beznadějně? Pomodleme se společně...

Aktivita: Lze si vyrobit skládačku – předlohu najdete v odkazech v online verzi úlohy (viz 9.1.3).

Pomůcky: Velká černá látka, další dvě látky v jiných barvách, tři postavičky, svíčka.

9.2.3 Starší školní děti

Byli jste někdy na pohřbu? Jak jste se cítili?

Pláčou lidi na pohřbech? Všichni? Někteří ne?

Smutek ke smrti patří, i slzy. To je naše lidská reakce na bezmocnost, kterou v té chvíli cítíme.

Je nějaký svátek, kdy se slaví, že někdo zvítězil nad smrtí a že ze smrti nemusíme mít strach?

Proti smrti nic nedokážeme, ale Bůh ano. Smíme tomu věřit, vždyť Ježíš vstal z mrtvých.

Přečtete příběh z Bible. Nejprve přečte nahlas učitel.

Jaké postavy v příběhu vystupují? (*Rozdějte, kdo bude kterou postavu číst. Příběh přečtete znovu s rozdělením rolí.*)

Čemu nerozumíme? (*Namalujte postavy na papír, ke každé postavě zkusit napsat, jak se asi cítí, kdo je podle vás hlavní postavou a proč?*)

Co je hlavním tématem příběhu?

9.2.4 Přesah

Dalo by se bavit o rozdílnosti pohřbů církevních a civilních. V čem je křesťanský pohřeb jiný? Zajímavé by mohlo být vést pozornost k otázce, zda může naše víra pomoci někomu druhému.

.....

9.3 LITURGIE

9.3.1 Písně

Spí, vždyť jenom spí (sv 303); *Volný jsem* (sv 375);

Vzácný hosti, přijď již (sv 57); *Duše má, v tichosti* (EZ 197)

9.3.2 Biblický text k zapamatování

Panovník Hospodin provždy odstraní smrt a setře slzu z každé tváře, sejme popel svého lidu z celé země; tak promluvil Hospodin. (Iz 25,8)

9.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *Před tebou, Pane, temno ztrácí sílu svou* (sv 456).

9.3.4 Okénko do bohoslužeb

„Toníku, bojíš se smrti?“

„Jo, Fildo, bojím.“

„Já taky.“

„Víš, co, Toníku, tak se půjdeme zeptat našeho faráře, jestli se taky bojíš?“

„Pane faráři, bojíte se smrti?“

„No strach ze smrti taky někdy mívám, ale víra mi pomáhá nebát se. Ježíš o našem strachu věděl, a proto si v Bibli můžeme přečíst příběhy o tom, že Pán Bůh je pánem i nad smrtí. A když se na Pána Boha spolehne, tak ten strach už nás nebude svírat. Evangelista Marek jeden takový příběh o strachu ze smrti napsal, tak si ho nechte vyprávět.“

Řeknu vám hádanku: Je to osoba velmi výkonná. Je až s podivem, co stačí všechno oběhat. Oproti jiným bytostem, například Santa Klausovi, má nepřetržitou pracovní dobu. Zručně se ohání kosou, jenže se ji nikdy nikomu nepodařilo zapojit do prací v zemědělství. Z toho se dá usoudit, že je to velmi specializovaná pracovnice. Kdo je to?

Bojíte se smrti? Děti si dnes v nedělce budou povídat o tatínkovi, který se bál, že mu umře dcera.

9.3.5 Modlitba

Pane, někdy se cítíme hodně zoufale, nevíme co dělat, bojíme se. Prosíme, dej nám v takových situacích pocítit, že jsi nám blízko, a proto se nemusíme bát. Amen.

TÉMA

Ježíš pomáhá (každému, kdo o to stojí).

CÍL

- Děti uslyší, že Ježíš je tu pro všechny.
- Je třeba se naučit Ježíšovi věřit.
- Občas ani s Pánem Bohem není všechno hned.

.....

10.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 7,24-30; srov. Mt 15,21-28, Za 8,20-23

10.1.1 Výkladové poznámky

Ježíš trochu ilustruje svoji předchozí myšlenku (Mk 7,15n), že vnější věci člověka nemohou znesvětit, a jde na území pohanů.

Zase zkouší být jen se svými učedníky, chvilku se věnovat jen jim. Což se ovšem nepodaří.

Příběh je ojedinělý tím, že Ježíš uzdraví pohana. I když primárně jeho působení platilo Izraeli, je ochoten zbožnostní hranice překročit.

- Syrofeničanka je Řekyně, nežidovka.
- Ono váhání, prodlužování může být takovým upozorněním čtenářům, aby si všimli, že se tu děje něco trochu mimořádného.
- Marek hodně výrazně ženu zařadí do škatulek. (Oproti Matoušovi ovšem není zdaleka tak detailní. Matouš odmítání hodně prodlužuje. Marek také nemá ono pochválení ženiny víry, zůstane u faktu, že Ježíš pomáhá i pohanům.) Označení za psy není pro pohany neobvyklé.

- Logikou příběhu jsme to my, kdo původně „nebyl první na řadě“. Ale dostalo se na nás! Neměli by se z nás ve víře (ani jinde) stávat vlčáci, co odhánějí ratlíky. Nad nikým se ve víře (ani v jiném) nepovyšovat.
- Jde o uzdravení na dálku. (Na dálku může Pán Bůh uzdravovat i dnes. A dělá to.)
- Uzdravení mají ukázat, jaké je to v Božím království – bez bolesti a trápení. Boží království mají zakusit i tzv. pohané. I jich se týká.
- Démon (čEP: zlý duch, Kraličtí: ďábelství), nemoc, něco, co chce člověku ublížit, zničit ho, čím je posedlý.
- Uslyšet o Ježíšovi: Buď nás to může nechat lhostejné, nemusí nás to zajímat, anebo i u něj můžeme hledat pomoc (orientaci), „něco“.
- Ježíš nezklame v něj vloženou důvěru.

10.1.2 Úskalí

- U Marka nezazní sice explicitní odmítnutí, ale i tady nám může být hodně nepříjemné, že „naš milý, hodný Ježíš“ přirovnává nemocné dítě ke psu.
- Příběh je z doby, kdy psi ještě nejedli granule, ale zbytky. Drobky, kousky chleba, do kterých si stolovníci utřeli masné prsty. Jedlo se rukama. Placky chleba fungovaly i jako ručník.
- Na rozdíl od nás žena přirovnání neodmítne, ale přijme. Možná ví (slyšela), že Ježíšovi, když láme chleba, zbude většinou ještě několik košů (Mk 6,43).
- Děti by si spíš než hodné domácí pejsky měly představovat psy zdivočelé, v houfech se potulující kolem vsí.

10.1.3 Odkazy

Odkazy na starší přípravky a další pracovní materiály najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangnet.cz/katechetické-přípravy/deti-psi-a-maminka-dpns3>.

10.2 PRO DĚTI

10.2.1 Předškoláci

Přineste si na nedělní větší koláč, všem ho ukažte, klidně i vychvalte, a pak ho dejte jen jednomu dítěti (třeba někomu příbuznému, či dokonce vlastnímu dítěti) nebo jen menší skupince dětí.

Je to spravedlivé?

Neee.

A proč ne, vždyť to je můj kamarád (dítě, synovec, oblíbenec)... Nebo by ten koláč stačil pro všechny?

Ano, stačil...

Tak si pamatujte, že Pán Bůh je tu pro všechny. Pro všechny! Občas si někdo myslí, myslel, že tomu tak není, ale je.

Najděte si na internetu obrázky křesťanů z různých zemí (různých ras, různě oblečených atd.). Ideálně, abyste o nich třeba něco věděli. A také zkuste najít někoho, kdo byl pro svoji víru třeba ve své zemi ve vězení.¹ Na druhou stranu obrázku udělejte kříž.

Odkud si myslíš, že ti lidé pocházejí?

Vypadají bohatí nebo chudí?

Který člověk by mohl pocházet třeba z Japonska?

Který člověk, si myslíte, že je nejmladší?

Který z těchto lidí žije v poušti v Africe?

Kdo vypadá, že je nejbohatší?

Nyní těžší otázka: Který z těchto lidí vypadá jako věřící v Ježíše? Dá se to poznat?

Možná si děti budou myslet, že křesťané jsou jen „bílí“.

Teď můžeme třeba o těch lidech něco říci. To, jestli je někdo věřící rozhodně nelze zjistit podle barvy kůže nebo podle toho, odkud dotyčný pochází.

Ježíš jednou potkal ženu, která byla z jiné země než on a nechodila do jeruzalémského chrámu na bohoslužby jako on. Ta žena měla hodně nemocné dítě. Slyšela o Ježíšovi. A přišla ho poprosit o pomoc. I Ježíš byl překvapený tím, že mu věří, že si od něj chce nechat pomoci. A její dceru uzdravil.

Také můžeme věřit, že nám pomůže.

1 Např. <http://krestandnes.cz/asia-bibi-stravila-ve-vezeni-jiz-sedme-vanoce>

10.2.2 Mladší školní děti

Pantomimicky předvádějte: schovat, dům, cizinec, úpěnlivě prosit, pes, stůl, dítě, drobek, uzdravený, postel. *Cíl:* zažítí termínů. *Pomůcky:* Kartičky s „rolemi“.

Připravte si obrázky z různých zemí. Děti mají hádat, o kterou zemi se jedná (např. pyramidy – Egypt, Eiffelova věž – Francie atd.). *Cíl:* žena nebyla z Izraele, byla to snad Řekyně. *Pomůcky:* Obrázky z různých zemí.

Nyní můžete využít motiv s koláčem, popsany v oddíle pro předškoláky. A klidně i obrázky lidí z různých zemí (viz tamtéž). A pak příběh podle verze d) z oddílu pro starší školní děti, případně přečtete rovnou z Bible.

Dítě sedí na židli se zavázanýma očima. Stává se pejskem, který si chrání svou zásobu kostí na horší časy. V ruce má ručník—ocas. Pod židlí je talíř s klacíky či jinými předměty – představují kosti. Jiné dítě se pokouší kosti pejskovi ukrást. Pokud je zasaženo ocasem, končí. Kosti se vrací. Zkouší to jiné. Podaří-li se, řekne: Pejsku, kosti jsou pryč. *Cíl:* židé v Ježíšově době nazývali jinověrce psy. *Rozhovor:* Co tím mysleli? *Pomůcky:* „Kosti“.

Někdo se schová, ostatní jej hledají. *Cíl:* Ježíš se chtěl schovat, žena ho našla.

Na zemi jsou obrázky domů, různě barevných. Děti si musejí zapamatovat umístění domů. Jedno dítě jde ven, představuje ženu z příběhu. Pod jeden dům schováme obrázek Ježíše a tento dům zároveň posuneme nebo vyměníme. Dítě se vrátí a mělo by na co nejméně pokusů Ježíše najít. *Cíl:* Ježíš se chtěl schovat, žena ho našla. *Pomůcky:* Obrázky domů a postavička Ježíše z papíru.

Namalujte velký dům na balící papír, děti nechte domalovávat Ježíše a jeho učedníky do oken. Pohled dovnitř. *Cíl:* Ježíš se chtěl schovat, žena ho našla. *Pomůcky:* Obrázek domu na velkém papíru, barevné tužky, fixy, tempery.

10.2.3 Starší školní děti

Přečtete si jednotlivé verze a pak hádejte, která z nich se asi nejvíce podobá té z Bible. Čím se od sebe liší? Která je pravděpodobná? Která je vám sympatická? Nebo se můžete zastavit nad každou z ní a mluvit o jednotlivých prvcích vyprávění.

Verze a

K Ježíšovi přišla jednou jedna paní, byla to cizinka. Ahoj Ježíši, já v Boha sice nevěřím, tedy ne v toho, co ty, občas si nechám vyložit karty, zapálím svíčku, něco nad námi snad je, ale jinak v Boha fakt moc nevěřím... Ale prosím tě, mám doma nemocnou dceru. Je nemocná už moc let, z ničeho nic má takový záchvat, začne sebou házet o zem a už několikrát si dost ublížila... pak má den, kdy se směje, něco si šije a tak... jinak většinou sedí a kouká do zdi... je to hrozný dívat se jak trpí. Nemohl bys ji uzdravit?

A Ježíš jí na to řekl: Jasně, jdi domu, tvoje dcera je odedávka v pořádku.

A ona na to řekla: Hm, tak jo. A šla domů. A když přišla domů, tak její dcera byla opravdu zdravá.

Verze b

K Ježíšovi přišla jednou jedna paní, byla to cizinka. Ahoj Ježíši, já v Boha sice nevěřím, tedy ne v toho, co ty, občas si nechám vyložit karty, zapálím svíčku, něco nad námi snad je, ale jinak v Boha fakt moc nevěřím... Ale prosím tě, mám doma nemocnou dceru. Je nemocná už moc let, z ničeho nic má takový záchvat, začne sebou házet o zem a už několikrát si dost ublížila... pak má den, kdy se směje, něco si šije a tak... jinak většinou sedí a kouká do zdi... je to hrozný dívat se jak trpí. Nemohl bys ji uzdravit?

A Ježíš jí na to řekl: Jenže, když nevěříš v Boha, tak to nepůjde, nazdar... A jeho učedníci ji vyhodili ze dveří.

Verze c

K Ježíšovi přišla jednou jedna paní, byla to cizinka. Ahoj Ježíši, já v Boha sice nevěřím, tedy ne v toho, co ty, občas si nechám vyložit karty, zapálím svíčku, něco nad námi snad je, ale jinak v Boha fakt moc nevěřím... Ale prosím tě, mám doma nemocnou dceru. Je nemocná už moc let, z ničeho nic má takový záchvat, začne sebou házet o zem a už několikrát si dost ublížila... pak má den, kdy se směje, něco si šije a tak... jinak většinou sedí a kouká do zdi... je to hrozný dívat se jak trpí. Nemohl bys ji uzdravit?

A Ježíš jí na to řekl: Jasně, jdi domu, tvoje dcera je odedávka v pořádku.

A ona na to řekla: Hm, tak jo. A šla domů. A když přišla domů, tak její dcera měla zrovna velký záchvat. Matka ji objala a pro sebe si říkala: Tak to je buď tím, že ani tenhle Ježíš nám nemůže pomoci, nebo to je třeba tím,

že nevěřím v Boha, nebo to přijde až časem, ale říkal, že až dojdou domu, tak už budeš v pořádku... ach jo.

Verze d

K Ježíšovi přišla jednou jedna paní, byla to cizinka. Ahoj Ježíši, já v Boha sice nevěřím, tedy ne v toho, co ty, občas si nechám vyložit karty, zapálím svíčku, něco nad námi snad je, ale jinak v Boha fakt moc nevěřím... Ale prosím tě, mám doma nemocnou dceru. Je nemocná už moc let, z ničeho nic má takový záchvat, začne sebou házet o zem a už několikrát si dost ublížila... pak má den, kdy se směje, něco si šije a tak... jinak většinou sedí a kouká do zdi... je to hrozný dívat se jak trpí. Nemohl bys ji uzdravit?

A Ježíš jí na to řekl, víš, jak my židé vám pohanům říkáme?

Vím. Psi.

A já mám kousek toho, co rozdávám, sebrat svým vlastním a dát ho tobě? To je jako kdybych sebral chleba dětem a hodil ho psům...

Všem je trapně.

Jenže pane, říká zas ta žena, do čeho si utřeš masné prsty od kuřete, do chleba, to pak hodíš hospodářovým psům. Tak to děláte i vy. I psi mají právo něco dostat.

Máš pravdu... Jdi domu, tvoje dcera je odtedka v pořádku.

A ona na to řekla: Hm, tak jo. A šla domů. A když přišla domů, tak její dcera byla fakt zdravá.

Nyní si přečtěte příběh z Bible.

10.2.4 Přesah

- Lze využít mapu Izraele a figurky, klidně obyčejné do Člověče nezlob se, a pomocí nich inscenovat.
- Můžete si promluvit o tom, co to je rasismus, co jsou to předsudky. Byl někdo z vás nemocný? Jaké to je? Kdo je pro vás „nikdo“, kým trochu pohrdáte, s kým se nechcete potkat, mít nic společného.
- Občas o něco Pána Boha (Ježíše) prosíme a máme pocit, že nic. Je potřeba to nevzdat. A také si zachovat otevřenost, že má pro nás třeba něco lepšího.
- Kvíz (za správnou odpověď obdrží děti kousek chleba, třeba namazaný nutelou): Kam šel Ježíš s učedníky? Proč? Kdo je vyrušil? Co ta žena chtěla?

Odkud ta žena byla? Co se nemá házet psům? Čím se psi živí? Co našla žena doma?

.....

10.3 LITURGIE

10.3.1 Písňe

*Má Pán Ježíš má mě rád (EZ 539); Kdo bude v nebi žít (sv 145);
Jedno jsme v Duchu svatém (sv 119)*

10.3.2 Biblický text k zapamatování

A kdo ke mně přijde, toho nevyženu ven. (J 6,37b)

10.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písňe Před tebou, Pane, temno ztrácí sílu svou (sv 456).

Přijímání nebo rozšiřování kruhu: učitel k sobě postupně zve jednotlivé děti, s každým z nich se přivítá, nebo zazpívá jednu sloku nějaké písňe (třeba sv 539), drží se s dítětem za ruku, a tak na sebe „nabalují“ další a další.

10.3.4 Okénko do bohoslužeb

Marku, je to „to o Ježíšovi a Pánu Bohu“ pro všechny...? Co myslíte vy? V nedělce si o tom budete dnes vyprávět.

Jaké národy znáte?

Co jedí psi a co jíte vy? Do čeho se utírají ruce? Tak se mimo jiné v nedělce dozvíte, že v době Pána Ježíše to bylo trochu jinak.

10.3.5 Modlitba

Pane Bože, děkujeme za to, že přijímáš všechny. Děkujeme za to, že tu teď můžeme být a povídat si o tobě. Prosíme, pomoz nám, ať nikým nepohrdáme. Prosíme, pomoz nám, chceme ti věřit. Prosíme za lidi, kteří jsou pro víru v tebe ve vězení, a také za všechny, kterými někdo pohrdá pro to, jací jsou nebo jakou mají barvu kůže. V tichu ti každý za sebe říkáme své prosby...

TÉMA

Kdo je Ježíš a co to znamená ho následovat

CÍL

- Pokusíme se dětem vysvětlit, co to je následovat Ježíše.
- Pokusíme se dětem vysvětlit, jaké představy měli o Ježíšovi jeho současníci.
- Budeme společně přemýšlet o tom, kdo je to Ježíš.

.....

11.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 8,27-38; srov. Mt 16,13-16.20-23 a L 9,18-20.22

11.1.1 Výkladové poznámky

Až do teď Ježíš jen uzdravoval, kázal (o Božím království), ale vůbec nemluvil o sobě, o tom, kdo je, k čemu tu je.

Nyní už se tomuto „tématu“ nějak nemůže vyhýbat. Ostatně beztak to vypadá, že o Božím království ví všechno. Nasnadě je tedy otázka: Jak to? Kde se bere autorita, se kterou takto mluví? Zároveň už v předchozích příbězích byla často řeč o víře. Z jakého důvodu tedy tomuto kazateli z Nazareta věřit? Stále více lidí přemýšlí: Kdo to je ten Ježíš?

Markovské je, že klíčová otázka zároveň padne skoro jaksi mimoděk, jen tak mezi řečí, bez velké přípravy – vždyť se jen tak courají vesnicemi u Cesareje.

Na rozdíl od nás vypravěč, a hlavně ani Ježíš nemají tendenci ta jednotlivá „mínění“ o Ježíšovi rozpitvávat. Jen zazní.

A vlastně ani ten Petrův nápad Ježíš moc nekomentuje, jen řekne: Tak o tom moc nemluvte.

Zároveň přesně tady se příběh láme. Co bylo vysloveno, už se nedá vrát zpět. A další část evangelia bude trochu i o tom, že tohle bude stát Ježíšův život, respektive o to se bude „hrát“, zda je „tohle pravda“.

Až do verše 31 zaznívá to nejzásadnější jaksi mimochodem. Nakonec však jakási korektura „Petrova představy“ přijde.

Titul „mesiáš“ (pomazaný) je přeci jen do nějaké míry něčím určitým naplnitelný: představy byly někde mezi pozemským mesiášem (třeba králem, vojevůdcem) a nadzemským mesiášem (božím synem, nebeským zachráncem), zkrátka víc než obyčejný smrtelník. S titulem „syn člověka“ je to „komplikovanější: buď je to jenom obyčejný člověk, nebo je to nebeský soudce (srov. Da 7), který sedí nad námi.

Ježíš je zvláštní kombinace: přichází od Boha, ale je velmi lidský, je velmi humánní, chová se zcela jinak než zemští, lidští soudci a vládcí. Obyčejný smrtelník, který se pozemskými soudci nechá odsoudit. Aby věděl, jaké to je? Abychom my věděli, co s Bohem máme tendenci udělat?

Doposud se to kolem Ježíše začínalo rozechřívát, pro některé už byl dost nebezpečný. Na konflikt už je zaděláno. To, že se rychle se svými učedníky přesouvá, není už tak úplně o misi, ale také z bezpečnostních důvodů. Už se o Ježíše intenzivněji „zajímá“ i místní vládce – Herodes.

Tady Ježíš řekne, že rozhodující úder přijde odjinud, ne tak docela od galilejského potentáta. A zároveň zřetelně poví, že tomu půjde aktivně vstříc.

Není jasné, co je míněno tím „Petrovým napomínáním“. Zda hájil svoji představu mesiáše nebo nechce, aby Ježíš veřejně takto mluvil (třeba protože to není dobré public relations); proto si jej odvede stranou.

Jenže Ježíš to chce právě rozbalit co nejveřejněji.

Ježíš umřít nechce, to se ukáže zřetelně v Getsemane, ale ví, že to, co formuloval Petr, je nebezpečné pokušení, kterému nemůže naslouchat. Následování, ke kterému své žáky povolal, je něco jiného.

Naprosto nepopulárně řekne zcela veřejně a co největšímu počtu lidí: chcete-li mít se mnou něco společného, tak vás to utrpení čeká také.

„Kdo chce jít...“ je snad parafráze nějakého vojenského přísloví nebo poučky. Zkrátka postavit se nepříteli, životní skutečnosti čelem a bojovat (útěk znamená odkrytá záda). Jenže Ježíš říká, že jediná (paradoxní) možnost, jak život zachránit, je ztratit jej s Ježíšem (v boji).

Ježíš tu naznačuje, že jednou bude nějaký poslední soud, na kterém se Ježíš (ať už jako soudce nebo jako obhájce) postaví za ty „své“. Kdo se tady bude hlásit k Ježíšovi (se vším všudy), k tomu se Ježíš „jednou na soudu“ také přihlásí.

Sumou: Bůh se právě svým utrpením v Ježíšovi k vám přizná.

11.1.2 Úskalí

Je na místě si vybrat z celého oddílu jen některé motivy.

11.1.3 Odkazy

Odkazy na starší přípravy a další pracovní materiály najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangnet.cz/katechetické-přípravy/zpátky-do-skoly-k-ježíšovi-dpns3>.

•••••

11.2 PRO DĚTI

11.2.1 Předškoláci

Všechny děti mohou utvořit velký kruh. Jedno dítě je ve středu kruhu se zavázanýma očima. Děti se hlásí, a pak dělají zvuk zvířete, nebo něco zazpívají, nebo promluví změněným hlasem. Dítě uprostřed hádá, kdo to byl, kdo promluvil atd. *Cíl:* Kdo jsem – není to vždy jednoduché rozpoznat. I lidem kolem Ježíše trvalo dlouho, než poznali, kdo s nimi je (byl).

Inscenujte – pomocí rekvizit, biblických postaviček, dramatizace s dětmi apod. – dvě scény:

První scéna: Král na trůnu s korunou, mečem a nějakým zákoníkem a lidé, co mu volají: sláva...

Druhá scéna: Člověk, který něco nese; člověk, co nabízí jídlo; člověk, co dá přednost ve dveřích; člověk, co se o druhého stará (starého, nemocného, chudého); maminka, co vaří večeři; táta, co opravuje dům; Ježíš, který umývá někomu nohy...

Lidé v Ježíšově době (a možná dodnes) čekali, že svět přijde změnit nějaký král, voják, pokud možno s andělským vojskem, který nařídí a donutí všechny, aby se chovali slušně, a potrestá ty, kdo se tak chovat nebudou, nebo, kdo se tak nechovali.

Chtěli byste takového krále? Trochu ano (byl by pořádek) a trochu ne (bylo by to z donucení a nebylo by to příjemné). A Ježíš lidem (nám) přišel ukázat jak žít, ale my se musíme rozhodnout sami. On nikoho nesoudí, on pomáhá.

Pomůcky: Koruna, meč, zákoník, případně biblické postavičky apod.

11.2.2 Mladší školní děti

Kdo je to Ježíš? Tuhle otázku jednou dostali jeho učedníci. Co byste na ni odpověděli vy? Chodíte do „nedělní školy“, tak co jste se tu o Ježíšovi vlastně už naučili? Informace by bylo možné strukturovat: fakta (kdy, kde atd.), co učil, co my o něm věříme (proč tu byl, kde je teď), co si o něm myslí lidé, co si tak o něm lidé mohli myslet, na základě předchozích příběhů.

Možno vytvořit plakát. Velký papír uprostřed něj (třeba v kříži, který papír rozdělí) napsáno „Ježíš“ a děti vpisují informace. Kdyby to šlo, tak zapisujeme postupně a konzultujeme jednotlivé formulace.

Pomůcky: Velký papír (nebo tabule), fixy.

Jak po mně chtějí moji rodiče, abych se choval? Co mám dělat, aby se jim to líbilo, respektive aby mi nenadávali? Zapisujeme na vystřižené stopy z papíru. Na nástěnce či na zemi je papír (nebo obrázek) s nápisem „rodiče“ a jednotlivé stopy k němu směřujeme (přilepujeme, špendlíme, připevňujeme kolíčky, magnety).

A jaký způsob chození po světě po mně chce Ježíš. Zase psát do jednotlivých stop k nápisu „Ježíš“. Náповěda: Máme se chovat tak, jak se choval sám Ježíš. Jak?

Pomůcky: Vystřižené stopy, špendlíky (kolíčky, magnety), tužky apod.

Na internetu si najdete obrázek Kim Čong Una, jak je obklopen lidmi s notýsky, kteří si zapisují každé jeho slovo. A obrázek Ježíše s učedníky. Zkuste dětem vysvětlit rozdíl těchto dvou škol. Kdo dostatečně neposlouchá

Kima, jde do koncentračního tábora. Ježíš nikoho nenutí. Nabízí orientaci. Kolik tu bylo diktátorů a zmizeli v propadlišti dějin a od Ježíše se učíme už skoro dva tisíce let.

Co si o mně lidé myslí, zeptal se jednou Ježíš svých učedníků.

No, uzdravuješ, také někteří říkají, že jsi léčitel.

Jiným se líbí tvé kázání, tak říkají, že jsi učitel.

Také podle některých jsi prorok, kterého nám poslal Pán Bůh.

A co vy? Už jste se mnou docela dlouho.

A Petr mu řekl: Ty jsi mesiáš. Pán Bůh tě poslal z nebe, abys změnil tenhle svět. Hlavně vyhnal Římany, co zabrali naši zemi. A zatočil se zlými lidmi.

Takhle to Petře, prosím, už neříkej. Protože je to složitější.

Chtěl bych vás hlavně naučit, že s Pánem Bohem lze mít vztah, věřit mu, zkoušet mu naslouchat a nechávat si jím v životě radit.

V životě není nic důležitějšího než vztah s ním. To je jako voda. Bez ní umřeme. A on nás má tak rád, že to neskončí ani smrtí. Pak budeme u něj.

Házejte kostkou:

1: Říct nějakou věc, co Ježíš dělal (uzdravoval, učil, napomínal, jezdil na lodi...)

2: Eliáš – obléknout si kožich a vzít si do ruky hůl (ten měl přijít znovu před koncem světa)

3: Vzpomenout si na nějaké biblické jméno (na nějakého proroka a nejen za koho mohli Ježíše pokládat)

4: Nést kříž – obejít stůl s křížem; dokreslit (vybarvit, doplnit) další část Ježíšovy podoby (dalším příběhem ho známe zase o trochu víc)

5: Nést kříž znamená sloužit – čím můžeme my teď (dneska doma...) někomu pomoci; prakticky něco udělat pro někoho ve skupině

6: Už tady je trochu přítomné Boží království (tím, jak žijeme, tím, jak žijí lidé kolem – tím, jak následujeme Pána Boha) – vzít si něco dobrého

Pomůcky: Kostka, obrázek Ježíše, kříž, něco dobrého, oblečení pro Eliáše.

11.2.3 Starší školní děti

Skoro jako kdyby se toulali od vesnice k vesnici.

Tak, když už máme čas, ptá se Ježíš: Za koho mě lidé vlastně mají, co si o mně myslí?

A jeden z jeho učedníků odpověděl: No, někteří si myslí, že jsi Jan Křtítel, kterého dal kníže Herodes popravít, že máš nějak dokončit Janovu práci – přesvědčit lidi, aby víc mysleli na Boha, dát jim pevná pravidla, jak se opravdu chovat, pohrozit jim Božím soudem, nahnat strach, říci, že už je to poslední možnost.

Aha a co si lidé ještě myslí?

Pak si lidé ještě myslí, že jsi asi prorok Eliáš, který se znovu narodil, a že tím pádem už musí brzy přijít konec světa.

Nebo prostě, že jsi nějaký nový prorok, který lidem otevírá nebesa... a protože proroci přece už vyhynuli, takže jsi asi znamení, že tenhle svět končí.

A co vy? Co si myslíte vy, za koho mě pokládáte vy?

Chvíli je ticho.

Až se ozve Petr jakoby za všechny učedníky, hrdé, že oni vědí: Ty jsi Mesiáš, Kristus, Pomazaný. Ty jsi nový izraelský král, potomek slavného královského rodu. A Pán Bůh tě poslal a vyzbrojil, abys nás vedl do boje, nebo nějak zařídil, že vyženeme okupanty, kteří si navíc pojmenovávají naše města po svých pohanských císařích... zatočíme se zloději a vůbec uděláme pořádek, tedy totiž ty uděláš pořádek... A všechny nepřátele zašlapeme do země jak bláto... všechny ty, co nám a našim už léta ubližují.

Ježíš mlčí. Nepochválí Petra a učedníky za tak pěkné vyznání (jak z učebnice) a nakonec řekne: Tak tohle raději nikde zatím neopakujte. A asi už nastal čas, abych přestal mluvit o Božím království a o Božím vztahu k lidem a začal trochu odjinud.

„Syn člověka musí mnoho trpět, být zavržen od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a po třech dnech vstát.“

Petr ho popadl za ruku a odtáhl stranou: Co blázníš? Co to říkáš? Jaký syn člověka? Já ti vůbec nerozumím. To je hrozně nesrozumitelné. Takhle nemůžeš mluvit. Podívej se na ty zmatené obličejce. Ty přece nejsi obyčejný člověk, ty se přece nemůžeš nechat zabít... Já vím, že kníže Herodes po tobě jde, ale budeme se tu teď chvíli držet pěkně stranou a počkáme, až to trochu utichne a rozhodně jim nepolezeme do nějaké pasti. To chce myslet, Ježíši. Nemůžeš lidem nabourávat jejich představy a očekávání.

A tak jako si Petr prve odvedl Ježíše stranou, tak teď zas Ježíš odvede Petra zpátky k učedníkům, aby slyšeli, protože tak jako předtím mluvil Petr i za ně, tak teď skrze Petra vynadá i jim.

„Jdi za mnou, pokušiteli – satane. Tvé smýšlení není z Boha, ale z člověka.“

S tímhle jdi někam. Ty blábolíš, nevíš, co mluvíš. Chováš se, jak ten pokušitel z pouště... Nic jsi asi nepochopil, jen mě chceš získat pro svoje očekávání a představy. Ještě raději chvílku stůj za mnou a začni opravdu poslouchat. Ještě raději buď chvíli učedníkem, ještě se chvíli uč, než začneš poučovat.

Víte, ono se na mně brzy ukáže, že lidé o Pána Boha moc nestojí, že nestojí, aby jim někdo říkal, co je v životě důležité, protože to je většinou nepohodlné. Ono není moc praktické věnovat čas modlitbě, starat se o druhé, nelhat, nehádat se, usmířit se, odpustit... a tak.

Je mi jasné, že provokuji Heroda i kněze z Jeruzaléma, protože říkám, že máme poslouchat hlavně Pána Boha a že nezáleží tolik na předpisech, chrámu, ale na tom, jak žijeme, jestli se vztah s Pánem Bohem nějak promítá do toho, jak se chováme k druhým, sami k sobě, jak přemýšlíme.

Chtěl bych vám ukázat, že s Pánem Bohem lze mít vztah, věřit mu, nechávat se jím směřovat.

Musíte pochopit, že za mnou nepřijedou oddíly andělů. Já jsem nepřišel nikoho trestat, soudit, nikomu ubližovat.

Můžeme přijít o všechno, ale nesmíme přijít o vztah s Pánem Bohem. To je to nejdůležitější. To je jako voda. Bez ní umřeme.

11.2.4 Přesah

Co je smyslu-plné a co je ne-smyslné?

Udělejte si kartičky s těmito hodnotami: Mít dostatečné materiální zázemí pro život. Mít hodně přátel. Nebýt osamocенý. Mít víru v Boha. Poznávat a přijímat výzvy a dobrodružství. Být dostatečně oceněn/a a umět ocenit druhé. Pracovat s lidmi a pro lidi. Umět rozlišovat mezi důležitým a nedůležitým. Mít smysluplnou a ohodnocenou práci. Být dobrým a poctivým člověkem. Mít možnost ovlivňovat politické dění. Mít děti a dobře je vychovat. Mít atraktivní a chápavou manželku (manžela). Žít v míru a spokojenosti. Žít ve svobodě. Mít dobré vzdělání. Být kreativní a mít nápady. Mít hezký dům a místo, kde bydlím. Mít dobré zdraví. Postarat se o své rodiče až do konce. Mít hodně peněz. Mít dobré auto. Mít na dovolenou v cizině. Mít hezký dům. Mít nový mobil. Mít plnou ledničku dobrého jídla. Mít... (Podle toho, jak svou skupinu znáte.)

A třeba ve skupinách nechte děti, aby společně vybraly pět hodnot.

Co vám přijde v životě důležité? Co nesmyslného někdy děláte, nebo věnujete tomu čas? Co je důležité pro vnitřní život a co pro vnější? Co je dlouhodobé a co krátkodobé.

Pomůcky: Kartičky s výše uvedenými „hodnotami“.

Sbalte si školní tašku do Ježíšovy školy

Co do ní patří? Rozhodte po zemi pomůcky (sami jako učitelé přemýšlejte, co potřebujete/potřebujeme): víru, zpěvník, Bibli, kříž, lásku, naději, otevřenost, uši, oči... Pro každé dítě „jednu pomůcku“. Děti pak představí to, co „ukořistily“ při hledání v místnosti a zkusí říci, proč je to důležité. Můžete hrát variantně jako hru „až půjdu do Ježíšovy školy, vezmu si s sebou...“, další dítě opakuje a přidává další „rekvizity“, můžete diskutovat, co do tašky patří a co ne.

Pomůcky: Kartičky s výše uvedenými pomůckami.

•••••

11.3 LITURGIE

11.3.1 Písně

Ve jméno Krista doufáme (EZ 244); *Můj Ježíš mé jest žití* (EZ 258); *Chvalozpěv* (sv 215); *Vítr se ztiší* (sv 374)

11.3.2 Biblický text k zapamatování

Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého. (Mt 16,16)

11.3.3. Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *Hosana* (sv 74).

11.3.4 Okénko do bohoslužeb

Marku, kdo to vlastně ten Ježíš byl? Dobrá, ale těžká otázka. Lidé v jeho době si mysleli, že to je nějaký prorok. Někteří dokonce, že se znovu narodil Eliáš a že to znamená, že už brzy přijde konec světa. Jistí si nebyli ani jeho učedníci. Ani oni mu pořádně nerozuměli. A o tom bude dnešní neděлка.

Kam to teď půjdete? Do neděľky. Co to znamená? Neděľní škola. Škola? A co se v téhle škole učíte? Není to divné chodit v neděľi do školy?

11.3.5 Modlitba

Pane Bože, děkujeme za to, že sem můžeme chodit a povídat si o tobě. Děkujeme, žes poslal Ježíše, aby nás lidi o tobě učil. Prosíme, pomoz nám, chtěli bychom tě víc vnímat a žít podle tebe. Amen.

TÉMA

Boží sláva je mezi námi

CÍL

- Děti uslyší, že Ježíš je slavný Boží syn.
- Děti si uvědomí, že Boží sláva je skrytá v obyčejných událostech.

.....

12.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 9,1-9; (Mk 9,10-29)

12.1.1 Výkladové poznámky*Kde*

- *Hora*: Není určena, tradice místo klade na horu Tábor. Důležitější jsou biblické souvislosti, s Mojžíšem (na hoře přijal zákon, mluvil s Bohem v oblaku) a s Elijášem (na hoře se mu zjevil Bůh jako tichý hlas v mírném vánku). Hora je v Bibli symbolem místa, kde se člověk otvírá setkání s Bohem. Je na půl cesty k nebi.

Kdy

- *Šestého dne po předpovědi kříže*: Odhalení Ježíšovy slávy je vázáno na jeho cestu služebníka. Je to soukromé odhalení, což text opakovaně zdůrazňuje (jen tři učedníci, „sami jen spolu“ v.2, „aby nikomu nevypravovali“ v.9). Ježíš se obává, aby vidění slávy nevedlo k nepochopení jeho lidství nebo k odmítnutí kříže.
- *Uprostřed evangelia*: Tři zlomové příběhy, které patří k sobě: Petrovo vyznání Mesiáše, první předpověď kříže, proměnění na hoře. Učedníkům je ve

třech krocích ukázáno, kdo Ježíš je a kam vede jeho cesta. Příběhy můžeme stručně shrnout: K Mesiáši patří kříž, ale v tomto kříži se ukazuje Boží sláva.

Kdo

- *Ježíš* v nevšední pasivní roli: je předmětem vidění. Příběh tvoří jen na počátku a na konci: tím, že učedníky přivedl na horu Proměnění a pak je vrací zpět do drsného světa.
- *Jakub, Petr a Jan*: Užší skupina z povolání učedníků. Ježíš je má v Markově evangeliu nablízku třikrát, zde, když vzkřísí Jairovu dceru a v Getsemanské zahradě. Výjimečné chvíle, kdy přichází ke slovu tajemství Ježíšova božství.
- *Mojžíš a Eliáš*: Postavy zastupující Zákon (Mojžíš) a Proroky (Eliáš). Mojžíš také představuje tradici, Eliáš očekávání mesiášského věku. Ježíš spojuje tyto postavy a myšlenky: naplňuje Zákon a přináší spásu budoucího věku.

Děj

- *Zbělení šatu*: Oslnivě bělostný oděv ukazuje na slávu jeho nositele. Bílá má nadpozemskou kvalitu: „žádný bělič na zemi by to nedokázal“. Bílé šaty má i mládenec v prázdném hrobě (Markův civilní anděl).
- *Petrův návrh* postavit tři stany, odkazuje na svátek Sukót (stánků), kdy se po žních stavějí venkovní přístřešky a děkovaná bohoslužba se koná pod širým nebem. Následuje Boží odpověď, která směřuje učedníky místo k nebi k Ježíšovi. On a jeho cesta je středem Boží slávy: „jeho poslouchejte!“
- *Dokud Syn člověka nevstane z mrtvých*: Teprve ve vzkříšení vyjde najevo Ježíšova sláva, kterou teď směli učedníci spatřit. Kříž, bolest, samotu a trápení však není možné přeskočit, Boží sláva se ukazuje paradoxně právě skrze ně.

12.1.2 Úskalí

Příběh působí trochu jako pohádka nebo sci-fi (je také jedním z oblíbených textů ufologů). Je důležité „nezadrhnout se jako Petr“ v líčení nevšedního zážitku, ale směřovat děj k návratu do údolí, do pozemské reality. Pokud některé z dětí naznačí, že je to jako pohádka, můžeme odpovědět motivem z příběhu: „Ježíš právě nechtěl, aby to vnímali jako pohádku, proto s sebou vzal jen tři nejschopnější a řekl jim, že to celé pochopí až po vzkříšení...“

12.1.3 Odkazy

LINDEN, Nico ter: *Povídá se... podle Marka a Matouše.*

Benešov: Eman, 2009, s.91 (kvalitní vyprávění, lze použít pro starší skupinu dětí nebo mládež)

Odkazy na starší přípravy a další pracovní materiály najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangnet.cz/katechetické-přípravy/jezis-na-hore-promeneni-dpns3>.

•••••

12.2 PRO DĚTI

12.2.1 Předškolní děti

Varianta – úvodní hra se šátkem: Uprostřed leží šátek (nebo zlatá obruč). Je symbolem výjimečného místa. Pokud jsme zvyklí na interaktivní práci, můžeme zařadit hru, při které děti pozvou svou kamaráda/ku slovy „Terezko, tebe jsem si vybrala,“ aby si stoupla do středu šátku. Děti se postupně vystřídají.

Ukážeme dětem kříž.

Znáte tento symbol. Viděli jste ho někde? (V kostele, doma na zdi, venku jako kříž u cesty.) Někdy vypadá takto, jednoduchý kříž. Může vypadat i jinak?

Spolu s dětmi dojdeme k tomu, že někdy je na kříži vyobrazený i Ježíš.

Jak to na vás působí? Člověk se toho obrazu někdy lekne. Představí si tu bolest. Je mu z toho smutno.

A to se stalo i Ježíšovým přátelům. Když Ježíš mluvil o tom, že ho budou soudit a dají ho na kříž, byli hodně vystrašení. Měli Ježíše moc rádi. Nechtěli, aby mu někdo ublížil. Vždyť Ježíš nikomu nic zlého neudělal.

„Co s Ježíšem bude?“ říkali si. „A jak to dopadne s námi?“

Ta představa se jim nelíbila. Raději na to nechtěli myslet. Byli smutní.

Ale Bůh jim ukázal, jak moc má Ježíše rád: že si ho vybral a zamiloval. *Položíme kříž doprostřed šátku. Že se Ježíše nikdy nevzdá. Že ho nakonec zachrání... třeba i z kříže. To jim Bůh chtěl ukázat, aby neměli strach.*

Jak se to stalo? Jednoho dne vyšel Ježíš na vysokou horu. Vzal s sebou také své přátele. A tam se stala zvláštní věc.

Zapálíme svíce a postavíme ji ke kříži.

Ježíš se změnil, vypadal najednou jinak. Jeho šaty začaly zářit jasným, bílým světlem. Vypadal nádherně, jako anděl! Všichni byli moc překvapení.

Položíme vedle kříže a svíce květ nebo zelenou větvičku.

A najednou se ozval z nebe veliký hlas: „To je můj milovaný Syn, toho jsem si vybral. Toho poslouchejte.“

Všichni věděli, že to promluvil Bůh.

Když se vrátili dolů, Ježíš vypadal zase obyčejně. Od té doby se přestali bát kříže, přestali být vystrašení. Bůh si Ježíše zamiloval, je to jeho Syn! Nikdy se ho nevzdá.

Pomůcky: Dřevěný kříž, zapalovač, svíce ve svícnu, jednobarevný šátek (symbol vztahu, v teplých barvách např. žlutý nebo oranžový), květ nebo zelená větvička).

Aktivity

- Tak jako si Bůh zamiloval Ježíše, svého Syna, má rád také nás. Každé dítě si může přidat svou svíčku k obrazu kříže. Nebo použijeme větvičky, které si každé dítě sváže barevnou stužkou a přiloží po okraji šátku.
- Proměnění patří k námětům, které jsou velmi zajímavé k malování.
- K proměnění existuje bohatý malířský materiál na internetu. Předložíme dětem rozstříhaný obraz a požádáme je, aby ho složily. Složený obraz můžeme nalepit na podklad.

12.2.2 Mladší školní děti

Varianta – úvodní aktivita na téma Sláva: Připravený papír s nápisem „Slavná/Slavný“. Děti dopisují fixami slavná povolání či slavné jednotlivce (máme-li hodně času, mohou děti slavné vystříhnout a nalepit z časopisů). Vzniklou „tabuli slavných“ postavíme stranou a vyprávíme: Dnešní příběh bude také o slávě – možná o slávě trochu jiné... *Na závěr vyprávění se k tabuli vrátíme a přemýšlíme spolu:*

- *V čem se liší Ježíšova sláva od slávy těchto lidí? (např. JK je Boží syn, naplňuje Boží úkol, nedělá si reklamu, málokdo o něm ví mezi lidmi, je*

- blízko těch, kteří nejsou oblíbení, jeho život skončí prohrou na kříži, stará se o ubohé, nevyužívá svou moc proti druhým)*
- *Podtrhněte mezi našimi slavnými toho, kdo se v něčem z toho Ježíšovi podobá.*
  - *Napadá vás teď někdo, koho bychom mohli na tabuli slávy dopsat? (Někdo konkrétní ze sboru, kdo pečuje o své staré rodiče, kdo chodí navštěvovat druhé – nebo jiný příklad statečného jednání z veřejného života.)*
  - *Můžeme sami vyprávět o někom, kdo je vzorem Ježíšovy cesty pro nás.*

Nejdřív trápení, potom sláva?

Petr byl unavený. Nebyl sám, na všech jako by ležela deka. Mezi učedníky se zase mluvilo o tom, co Ježíš před pěti dny řekl: že půjde do Jeruzaléma, že ho tam zatknou a odsoudí a ukřížují. A že se to tak má stát. Ta slova zapůsobila jako výbuch granátu. Co to znamená? Je Ježíš mesiáš, anebo je vede všechny do záhuby? Je tohle to ‚království Boží‘, o kterém pořád káže? Bavili se zmateně, ustrašeně.

Petr si Boží království představoval úplně jinak. Nějak jako místo plné energie a krásy, kde všechno bude na svém místě. Kde bude Bůh – naplno. Trápení k tomu nepasovalo. *Možná to přijde až potom*, navrhl jeden z učedníků. *Nejdřív se musí trpět, a potom přijde ta sláva.* Petrovi to připadalo jako divný kšeft. Ale nevěděl, co jiného navrhnout.

Tajemná hora

Ráno ho někdo zatahal za rukáv. Ježíš. Opatrně prošli mezi spícími učedníky, cestou Mistr probudil ještě Jakuba a Jana. Vedl je strmou stezkou, stoupali po úbočí hory. *To musí být jeden z těch nečekaných výletů, kdy se Ježíš o samotě modlí*, svitlo náhle Petrovi. *Ale proč nás dneska vzal s sebou?*

Na vrcholu byli úplně sami. Nebe se zdálo tak blízko a svět tak daleko. Vtom učedníci překvapením vykřikli. Ježíš se při modlitbě změnil! Jeho postava, jeho šaty zářily, oslňovaly jako zrcadlo. *Ale jaké světlo se v něm odráží?* – přemýšlel rychle Petr, *to přece není od sluníčka...*

Než domyslel, změnil se výjev před jejich očima: u Ježíše stojí dvě nebeské postavy. Mojžíš a Eliáš – poznal je, ani neví jak. A oni vážně rozmlouvají s Ježíšem. *Je to jak setkání tří nějakých vyslanců*, napadne Petra: *Mojžíš zastupuje Zákon, Eliáš Proroky a mezi nimi zářící Ježíš.* Na tom pohledu je něco plného a královského.

Zůstaňme nahore!

Petr by měl asi poslouchat, o čem ta vznešená společnost mluví. Ale nedokáže to, ta krása, energie, sláva ho úplně přemohly. Vždyť je to jak nebeský sen! Náhle ho přepadne strach, že to skončí, že se probudí zpátky do světa plného starostí a trápení. „Co kdybychom tady zůstali, Mistře?“

Petr by postavil stany a mohli by chválit Boha pod širým nebem... Není jedna slavná hora lepší, než tisíc chrámů tam dole?

Jen co to vyslovil, zahalí horu mrak. Všechno se ponoří do mlhy, není vidět ani na krok.

Zazní hlas, jako by mluvil odevšad: „Toto je můj milovaný Syn, toho poslouvejte!“

Petr je zděšený.

A pak je náhle všechno pryč – mrak i Mojžíš i Eliáš. Jsou sami a Ježíš má na sobě obyčejné zaprášené šaty. *To nebyl jen sen.* Poslechnou Ježíše a sestupují do údolí. V dálce tuší Jeruzalém, trápení, kříž „Nikomou neříkejte o tom, co jste viděli,“ slyší, „dokud nebudu vzkříšen“.

Skrytá sláva tam dole

Nikomou o tom neřekli. Ježíš ten den vyslyšel prosbu jednoho otce a uzdravil malého chlapce, kterého trápil zlý duch. Otec se slzami v očích řekl: „Věřím... snažím se věřit, pomoz mi.“

Petr pozoroval Ježíše, jak vzal vyčerpaného chlapce za ruku a zvedl ho ze země. A napadlo ho: *Boží sláva a krása, ta nebude až potom, v nebi, „tam na hoře“.* *Je tady a teď, v zaprášeném Ježíšovi, který se dotýká toho trpícího chlapce. Je v otci, který pláče a říká ‚věřím‘. Boží sláva je tady dole, je skrytá. Musíme se ji naučit vidět.*

Pomůcky: Velký papír, fixy, výtvarné potřeby. Případně barevné časopisy, noviny, nůžky, lepidlo.

Aktivita – společný obraz

Na velký papír vytvoříme kruhový obraz setkání z Hory proměnění.

Třetina dětí maluje Mojžíše, třetina Eliáše, třetina zářícího Ježíše (postavy lze barevně odlišit). Některé děti mohou kreslit atributy (např. desky zákona, hůl, sepjaté ruce u Mojžíše; oheň, plášť, vůz u Eliáše; kříž, chléb

a kalich u Ježíše), jiné psát nápisy, které dětem poradíme (Zákon/Proroci/Evangelium nebo Přímluvce/Kazatel/Mesiáš).

Doprostřed setkání na závěr nakreslíme nebo položíme otevřenou Bibli.

Vysvětlíme: *v Bibli se setkávají Zákon, Proroci i Evangelium jako kdysi na Hoře. Lidé si někdy myslí, že spolu nesouhlasí, třeba že Bůh ve Starém zákoně je jiný než u Ježíše. Ale my víme, že jsou spolu v rozhovoru (jako byli na hoře), že je máme číst a porovnávat.* Vhodně upozorníme, že i v bohoslužbě jsou proto různá čtení. Setkání zakončíme modlitbou v kruhu kolem velkého obrazu.

Aktivita – sousoší

Vytvoříme vlastní sousoší Proměnění: Ježíš, Mojžíš, Eliáš, Petr, Jakub, Jan, příp. zapojíme další: např. divoká kočka, orel, strom. Každý si stoupne, kde cítí svou postavu. Můžeme vyfotit. Tvorbě sochy napomohou připravené látky na kostýmy nebo papírky s rolemi, které rozlosujeme.

12.2.3 Starší školní děti

Příběh vyprávíme podle verze u mladších dětí, připojíme práci s Biblí (viz níže). Jiná možnost: přečteme příběh společně z Bible (Mk 9,2-9); pak jej zkusíme společně převyprávět s pomocí obrazu¹. Jak tomu zvláštnímu výjevu máme rozumět? Proč ho viděli jen tři učedníci? Co mohly znamenat různé části vidění? Jen shromažďujeme návrhy, nekomentujeme je.

Aktivita s Biblí

Zkusme blíže odhalit tajemství hory, co se tam vlastně stalo, s pomocí biblických textů. Pracovat mohou až tři skupiny, každá dostane text související s výjevem na hoře a otázky. Na konci zkusí objasnit výjev ostatním:

- *Co mohly znamenat zářící Ježíšovy šaty? Odráželo se v nich nějaké světlo, odkud bylo? Text: Ex 34,27-30. Odpověď například: světlo je od Boha, je to znamení blízkého vztahu s ním.*
- *Zkusme odhadnout, o čem mohli rozmlouvat Ježíš s Mojžíšem a Eliášem? Možná mu dodávali odvalu na cestě, která skončí smrtí... oba dva*

---

¹ Doporučujeme např. moderní zpracování od Jamese B. Janknegta, <http://www.bcartfarm.com/pp18o.html>

totiž skončili zvláštním způsobem. Texty: 2Kr 2,11; Dt 34,4-6. Odpověď: oba byli na konci přijati Bohem, naznačuje to možnost vzkříšení (nebo nanebevstoupení).

- V Markově evangeliu se o Ježíši jako o Božím Synu mluví velmi vzácně. Jen třikrát, na začátku, uprostřed (na hoře) a na konci. Dvakrát to říká Bůh, ale kdo to řekne potřetí? Kde a kdy vyjde najevo Ježíšova sláva? Text: Mk 15,33-39. Odpověď: setník, pohanský velitel, při smrti na kříži. Cesta kříže a služby je cestou Boží slávy!

Pomůcky: Přípravené texty s otázkami pro skupiny. Případně vytisknutý barevný obraz nebo zařízení k projekci.

12.2.4 Přesah

Ve většině církví, včetně některých protestantských, se slaví svátek Proměnění Páně. Datum připadá buď na 6. srpna, nebo na poslední neděli před začátkem půstu (tj. před popeleční středou).

Proměnění je jedním z velkých námětů malířství. Každý ikonopisec např. začíná svou tvorbu malbou Proměnění. Je možné připravit galerii obrazů z netu, ze které si každý vybere svého favorita.

•••••

12.3 LITURGIE

12.3.1 Písně

Nebojte se, radujte se (sv 461); Je stále přítomná tvoje sláva (sv 117); Kde Pane jsi (sv 143); Víc, než oko spatřit smí (sv 368); Za ty, kdo hladem trpí (sv 387); Buď tobě Sláva, jenž jsi z mrtvých vstal (EZ 346)

12.3.2 Biblický text k zapamatování

Toto je můj milovaný Syn, toho poslouvejte. (Mk 9,7b)

12.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *Hosana* (sv 74).

12.3.4 Okénko do bohoslužeb

„Co se děje Marku? Ty máš nějaké starosti?“

„Ále... mám takový divný příběh o Ježíšovi a vůbec nevím, co s ním. Vyprávěl mi ho apoštol Petr. Ježíš je v tom příběhu úplně jiný než všude jinde – oslňující, slavný, úžasný. Achjo.“

„Proč vzdycháš? Lidé přece rádi slyší o někom slavném a oslňujícím.“

„Jenže to se právě k Ježíšovi vůbec nehodí. Mně jde o to, ukázat, že Ježíš nebyl žádný nadčlověk nebo génius nebo superman. Vždyť o tom pořád píšu: Ježíš byl jeden z nás, jen dokázal ve všem poslechnout Boha. Ale byl jako my! A pak najednou takový příběh o slávě... co s tím?“

„Hmm, Marku, to je těžký. To máš teda kříž.“

„Počkej, cos to řek? Kříž? No to je ono, kříž! Já ten příběh o slávě a kráse dám hned vedle první předpovědi kříže. A pak to lidi pochopí, že je ta Ježíšova sláva jiná. To je nápad...“

„...já to teda nechápu.“

„No, však si to musíš nejdřív poslechnout. Tak tady máš (podá mu Bibli) a běž.“

Znáte přísloví Šaty dělají člověka? Co to znamená? Když se někdo, koho známe, obleče jinak (třeba při divadle nebo na plese), tak se na něho najednou díváme jinak – takhle jsme ho neznali... Ovlivní to, jak se k němu chováme. Něco podobného se stalo v dnešním příběhu.

12.3.5 Modlitba

Bože, děkujeme, že jsi k nám obyčejným lidem poslal svého milovaného Syna. Ty chceš, aby každý člověk směl poznat tvoji velikou lásku. Ježíš je náš Pán a my jdeme za ním, jeho cestou. Buď tobě sláva! Amen.

TÉMA

Neporozumění nejbližších (Ježíš o kříži, učedníci o protekci)

CÍL

- Děti pochopí, že Ježíš má jiná měřítká na to, kdo je velký a významný.
- Děti budou přemýšlet o tom, jak můžeme pomáhat a sloužit druhým.

.....

13.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 9,30-41; Mk 10,35-45

13.1.1 Výkladové poznámky

V Ježíšově příběhu se začíná schylovat k *cestě do Jeruzaléma*. Od Cesareje Filipovy, kde zazní Petrovo vyznání, přes Galileu, Judsko a krajinu Jordánu Ježíš se svými učedníky směřuje do Jeruzaléma, kde ho čeká utrpení a smrt. Třikrát na této cestě slyšíme z Ježíšových úst předpověď utrpení, což naznačuje, že Ježíš učedníky systematicky připravuje na to, co je čeká a oč půjde v Jeruzalémě. Pokaždé se však jeho slova setkají s neporozuměním učedníků a s reakcí, která dává najevo, že přemýšlejí úplně jinak než Ježíš.

První předpověď utrpení zazněla od Ježíše po Petrově vyznání u Cesareje Filipovy a Petr si po ní vzal Ježíše stranou a začal ho kárat (Mk 8,31-33). Ježíš mu na to řekne „Jdi za mnou, satane“.

Druhá předpověď utrpení zazní, když procházeli Galileou (Mk 9,30-32). Ježíš v ní říká, že *Syn člověka je vydáván do rukou lidí* (v první a třetí předpovědi se mluví o tom, že bude zavržen a vydán do rukou starších, velekněží

a zákoníků) – je zde sloveso, které znamená *vydat, předat*, ale také *zradit* a bude klíčové v pašijním příběhu. Výraz *Syn člověka*, který o sobě Ježíš užívá, může znamenat prostě *člověk* nebo *já*. Může to ale také být narážka na apokalyptickou představu Danielova proroctví (Da 7,13). „Syn člověka bývá spojen s představou Posledního soudu: buď přímo jako soudce nebo účastník sporu, který se soudí s tím Zlým před Boží tváří. I v předpovědích utrpení je Syn člověka pevně spojen se soudem, jenom průběh předvídaného soudního procesu je nečekaný.“ (J. Mrázek)

V Kafarnaum vyjde najevo, že učedníci se cestou dohadovali, kdo z nich je největší. Ježíš jim ukáže jiné pojetí: „Kdo chce být první, buď ze všech poslední a služebníkem všech.“

Postaví pak do středu dítě – považované obecně za málo významné. Kdo přijme dítě v jeho jménu, přijímá v něm Ježíše i toho, kdo ho poslal (srov. podobenství o posledním soudu, Mt 25,31-45: „Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratřím, mně jste učinili.“).

Třetí předpověď utrpení zazní na cestě do Jeruzaléma (10,32-35). Učedníci byli zaraženi a ti, kdo šli za nimi, se báli. Začíná být zřejmé, že Ježíšova cesta do Jeruzaléma může mít tragický konec. Třetí předpověď je nejrealističtější a detailní. Stejně jako ostatní předpovědi utrpení končí slovy „po třech dnech vstane“.

Zdá se, že Jakub a Jan, synové Zebedeovi, „přeslechnou“ slova o utrpení a reagují až na zmínku o zmrtvýchvstání. Uchvácení bezprostředností snaží se zajistit si *místa po Ježíšově pravici a levici v jeho slávě* (je možné, že vycházejí z Iz 53,12, podle něhož Hospodinův služebník svou obětí spravedlnost a podíl mnohým). Ježíš ve své odpovědi mluví o *kalichu*, který bude pít, a o *křtu*, kterým bude křtěn. *Pít kalich* je starozákonní vyjádření utrpení (srv. Iz 51,17). Křest je spojen s představou smrti, opuštění minulosti v naději nové, Boží skutečnosti (srv. Ř 6,4). „Před kalichem radosti v království Božím musí učedníci počítat s kalichem utrpení a každý člověk musí počítat se skutečností smrti.“ (P. Pokorný) Takovou cestou mohou učedníci jít. Ale usilovat na základě toho o prvenství v nebeské slávě, to ne. V Božím království platí zásada služby shrnutá ve slovech: „Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za všechny.“

13.1.2 Úskalí

Do vyprávění o cestě do Jeruzaléma vkládá Marek další Ježíšova slova, vyučování i uzdravení, které jsme zde pominuli.

Zvlášť v menších dětech mohou předpovědi utrpení vzbuzovat úzkost. Proto se spíše soustřeďte na schéma: Ježíš mluví o něčem těžkém, co ho čeká – učedníci se zabývají tím, kdo z nich je důležitější – Ježíš jim vysvětluje, že u Boha je větší ten, kdo slouží.

13.1.3 Odkazy

- POKORNÝ, Petr: *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016
- MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011
- LINDEN, Nico ter: *Povídá se... podle Marka a podle Matouše*. Benešov: Eman, 2009
- LINDEN, Nico ter: *Král na oslu*. Benešov, Eman: 2011

.....

13.2 PRO DĚTI

13.2.1 Předškoláci

Připravte obrázky různých lidí a profesí: učitel, policista, farář, prezident, uklízečka, lékař, sestřička, maminka, dítě, miminko... Zeptejte se dětí, kdo z nich je důležitější nebo méně důležitý.

Pak vyprávějte příběh (stačí pouze druhá předpověď utrpení a reakce na ni):

Ježíšovi učedníci se taky někdy hádali o to, kdo z nich je důležitější a lepší a větší. Šli spolu po cestě a oni se vzadu, aby to Ježíš neslyšel, dohadovali. Zeptal se jich pak: „O čem jste se to cestou bavili?“

Učedníci mlčeli, protože se styděli.

Ježíš se posadil, všechny je zavolal k sobě a řekl: „Víte, kdo je u Pána Boha největší? Ten, kdo nejvíc pomáhá druhým. Kdo z vás chce být první, tak ať si nejvíc všímá těch, kdo jsou třeba menší nebo potřebují nějakou pomoc.“

Kolem běhaly nějaké děti a občas se i zastavily a zvědavě poslouchaly. Dospělí je někdy odháněli, aby nerušily. Ježíš se na jednu holčičku usmál, a zavolal ji k sobě.

Vzal ji do náručí a řekl: „Kdo chce brát vážně Pána Boha a mě, musí brát vážně i ty nejmenší a nejslabší.“

Znovu se podívejte na obrázky: Nikdo z nich není nejdůležitější, ale každý z nich může někomu pomáhat. Zkuste u každého přijít na to, čím a komu může pomáhat. Můžeme někomu pomáhat i my?

Pomůcky: Obrázky různých lidí, profesí.

13.2.2 Mladší školní děti

Když jsem byla malá, hádaly jsme se se sestrou vždycky o jedno křeslo v obýváku, odkud bylo nejlíp vidět na televizi. Každá jsme se snažily si ho zamluvit dřív než ta druhá. Ta druhá pak byla našťvaná. Přely jsme se o to, jestli zamluvení platí, i když se jde ta, která tam seděla, třeba napít. Někdy jsme se o to křeslo asi i praly.

Použijte nějaký svůj (lepší) příklad nebo se zeptejte dětí – určitě mají se „zamlouváním“ a bojem o to, co má pro ně hodnotu, svou zkušenost.

Víte, že se dokonce i Ježíšovi učedníci hádali? Hádali se o to, kdo z nich je největší a nejvýznamnější. A dokonce si dva z nich chtěli zamluvit místa vedle Ježíše v nebi. A o takové věci se hádali zrovna tehdy, kdy jim Ježíš chtěl říct, co ho čeká.

Byli na cestě do Jeruzaléma a Ježíš věděl, že to, co dělá a říká, se některým mocným lidem vůbec nelíbí. Že ho v Jeruzalémě nejspíš zatknou a zabijí.

Neudělal přitom nic špatného. Poslouchal Pána Boha a mluvil o něm, uzdravoval nemocné, kteří byli vyloučeni ze společnosti, odpouštěl hříšníkům, jedl s těmi, na které se ti druzí dívali přes prsty. A těm, kteří si mysleli, že jsou lepší než druzí a vzorně dodržují všechny předpisy, říkal, že u Boha je důležitější milosrdenství. V Jeruzalémě jsou velekněží a zákoníci, kteří si myslí, že oni sami nejlépe vědí, jaký Bůh je a co chce. A budou se snažit Ježíše umlčet. Proto Ježíš říká: „Syn člověka bude vydán do rukou lidí, zabijí ho, ale po třech dnech vstane z mrtvých.“

Učedníci tomu moc nerozuměli. Asi i neradi slyšeli o nějakém utrpení. A nechtěli se na to ptát. Byli rádi, že za Ježíšem chodí spousta lidí, kteří od něj čekají pomoc nebo chtějí slyšet, co říká. Byli rádi, že jsou mu nablízku, a měli pocit, že Ježíšova sláva tak trochu dopadá i na ně. Vždyť oni jsou taky skoro tak důležití, když jsou mu nejbliž.

A začali se dokonce dohadovat, kdo z nich je nejdůležitější. Potichu, aby to Ježíš neslyšel.

Ale on se jich pak na to zeptal: „O čem jste se to cestou bavili?“

A oni mlčeli, protože se za to styděli.

Ježíš se posadil, zavolal si všechny učedníky k sobě a řekl jim: „Kdo chce být první, buď ze všech poslední a služebník všech.“

U Boha je to jinak. Největší je ten, kdo se nežene dopředu, ale kdo pomáhá druhým.

A když se rozhlédl, uviděl několik dětí, které kolem pobíhaly a někdy i zvědavě poslouchaly. Nikdo si jich moc nevšímal. Jsou přece ještě malé a ničemu nerozumějí!

Ježíš se usmál a kývl na jedno dítě, aby přišlo blíž. Vzal ho do náruče a stoupl si s ním doprostřed mezi všechny ty vážené pány.

A řekl: „Kdo si všímá těch nejmenších a bezbranných, jako je třeba takovéhle dítě, ten dělá pro mě i pro Pána Boha úplně nejvíc.“

Ježíš jim cestou říkal ještě spoustu jiných důležitých věcí (a když od něj odháněli děti, tak se jich zase zastal). A jednou znova mluvil o utrpení, které ho čeká. O tom, že ho zatknou, budou se mu posmívat, zbičují ho a zabijí. A o tom, jak třetího dne vstane z mrtvých.

Jakub a Jan Zebedeovi, dva z jeho učedníků, ale asi poslouchali jenom ten konec. To bude skvělé, až Ježíš vstane z mrtvých a vstoupí do nebeské slávy! Tam bychom hned chtěli být s ním.

A hned je napadlo jít za Ježíšem: „Mistře, máme na tebe prosbu.“

„Co chcete, abych pro vás udělal?“ zeptal se Ježíš.

„Chceme, abys nám v té nebeské slávě držel místo vedle sebe. Jednomu po tvé pravici a druhému po tvé levici.“

Ježíše to rozesmutilo. Vůbec nic nepochopili! On mluví o utrpení a kříži, a oni si tu zamlouvají místa a chtějí protekci.

„Nevíte, o co žádáte,“ řekl jim. „Můžete pít kalich, který já piju? A můžete být pokřtěni křtem, kterým já jsem křtěn?“

Pít z nějakého kalichu? A být ponořeni do vody jako Ježíš od Jana Křtitele? Proč bychom nemohli? – říkali si Jakub a Jan.

Ale Ježíš tu mluvil obrazně – o kalichu hořkosti jako o tom hořkém a těžkém, čím bude muset projít. O utrpení a zkouškách. To si ti dva ještě vůbec nedovedou představit. Možná je to jednou taky čeká, když zůstanou Ježíšovi věrní. Ale žádné zamlouvání míst v nebeské slávě se tu dělat nebude.

Když to slyšeli ostatní učedníci, rozzlobili se na Jakuba s Janem. Ale možná víc proto, že je to samotné dřív nenapadlo, něco si takhle zamluvit. A hned by se zas všichni začali hádat.

Tak si je Ježíš znova všechny zavolal a řekl jim: „Víte, že na světě to chodí tak, vládcové nad těmi druhými panují a utlačují je. Mezi vámi to tak být nemá. Kdo z vás chce být velký, ať těm druhým pomáhá, ať si jich všímá,

ať na sebe sám bere nějakou službu a nečeká jen, že by měl někdo sloužit jemu. Vždyť já jsem taky nepřišel na svět proto, abych si dal sloužit, ale abych druhým pomáhal. I do Jeruzaléma teď jdu kvůli lidem, abych tam kvůli nim položil život.“

Myslíte, že to učedníci pochopili? Myslíte, že to chápeme my, kdo Ježíši věříme a chceme se od něj učit?

Můžete před vyprávěním zkusit se svou skupinou, citlivě, podle toho, jak děti znáte, „sociální experiment“:

Přineste nějaké sladkosti (špatně dělitelné, třeba bonbóny), kterých bude méně než přítomných dětí. Kdo je dostane? Můžete navrhnout různé možnosti: ti, kdo se první přihlásí – ti, kdo jsou nejstarší – jenom kluci... nebo se s nějakým dítětem domluvte předem, aby si sladkosti zamluvalo. Co si o tom děti myslí?

Zkuste říci, že sladkosti dostane to nejvýznamnější z dětí. Podle jakých kritérií by se rozhodovalo?

Možná budete mít „smůlu“ a vaše děti budou spravedlivé a třeba sladkosti jen pro někoho odmítnou. Nebo budou dávat přednost druhým nebo těm nejmenším. Pak je pochvalte, že jsou v tom lepší než učedníci.

Pomůcky: Bonbóny nebo jiné sladkosti.

13.2.3 Starší školní děti

Na velký papír nebo na tabuli napíšeme dva nadpisy: „Kdo je velký?“ a „Kdo je nepatrný?“ Do sloupečků budeme dopisovat, kdo nás napadne, že je veliký (Donald Trump, Ronaldo) a kdo je nepatrný (hladový černochoch ve třetím světě, dítě...)

Jaká jsou kritéria pro to, aby byl někdo veliký a jiný nepatrný?

Může se tento status změnit?

Do které části tabulky by patřil Ježíš?

Rozhovor může sloužit jako motivace k vyprávění příběhu.

Pomůcky: Tabule nebo velký papír, fixy.

Ježíšova slova: „Syn člověka je vydáván do rukou lidí a zabijí ho. A až bude zabit, po třech dnech vstane“ (Mk 9,31) můžete číst s různou intonací. Ježíš je mohl říci smutně, radostně, nadějeplně, beznadějně... Některé slovo mohl zdůraznit... Jak to na nás působí? Co nám to říká?

Pomůcky: Bible nebo nakopírovaný text.

Máte-li starší děti a více času, můžete zkusit pracovat s textem:

a) Podívejte se na tři předpovědi o utrpení v Markově evangeliu. Co mají společné, čím se liší, co je tam zajímavé?

(Biblické texty: Mk 8,31-33; Mk 9,30-32; Mk 10,32-34)

b) Najděte druhou předpověď o utrpení v ostatních synoptických evangeliích. Společné body, rozdíly, zajímavosti...

(Biblické texty: Mk 9,30-32; Mt 17,22-23; Lk 9,43-45)

c) Zkuste srovnat předpovědi o utrpení v Markově a Janově evangeliu. Společné body, rozdíly, zajímavosti...

(Biblické texty: Mk 8,31-33; Mk 9,30-32; Mk 10,32-34; J 12,27-36)

Pomůcky: Bible, tužky, papíry.

13.2.4 Přesah

Vystříhejte z časopisů obrázky různých lidí: americký prezident, slavný sportovec, otrhané dítě, byznysmen, sestřička, farář, bezdomovec, papež, vědec atd. Kdo z nich je významnější a důležitější? Podle čeho se to měří? A jaká měřítko ukazuje Ježíš?

.....

13.3 LITURGIE

13.3.1 Písňe

Přímluvný zpěv (sv 387); Přemýšlej, děkuj a služ (sv 273); Pomoz mi, můj Pane (sv 261); Modlitba (sv 228); Přímluva (sv 21); Má duše Boha velebí (HA 37); Někdo mě vede za ruku (HA 14, EZ 627); Odpust' (HA 38, sv 233)

13.3.2 Biblický text k zapamatování

Syn člověka je vydáván do rukou lidí a zabijí ho; a až bude zabit, po třech dnech vstane. (Mk 8,31)

Kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem. (Mk 10,43)

13.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písňe *Hosana* (sv 74).

Podle Ž 118

UČITEL: „Kámen, jejž zavrhlí stavitelé,“

DĚTI: „stal se kamenem úhelným.“

UČITEL: „Stalo se tak skrze Hospodina,“

DĚTI: „tento div se udál před našimi zraky.“

VŠICHNI: „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně!“

13.3.4 Okénko do bohoslužeb

Myslíte, že jsou nějaká témata, o kterých lidé neradi slyší? A myslíte, že o něčem, co ti kolem neradi slyšeli, mluvil i Ježíš? Děti si dnes v nedělní škole budou povídat o tom, jak se Ježíš vydal na cestu do Jeruzaléma. Na

cestu, na které ho bude čekat utrpení a smrt. Ale jeho učedníci, jeho nejbližší o tom nechtěli slyšet. Dozvíte se, co je zajímalo mnohem víc.

Kdo je tady v kostele nejdůležitější? Farář? Sestra kurátorka? Varhaník? Anička, která vede svého brášku do nedělnky? Nebo bratr Novák, který do kostela přivezl sestru Procházkovou, které se špatně chodí? Představte si, že bychom se tady o to začali hádat. Děti si dnes budou povídat, že učedníci se takhle hádali. A dozvíte se, co jim na to řekl Ježíš.

13.3.5 Modlitba

Pane Ježíši, ty máš rád všechny lidi. I ty, kterými druzí pohrdají. Přišel jsi, abys i takovým pomáhal a sloužil. Děkujeme za to. Prosíme, odpusť nám, když si myslíme, že jsme lepší nebo důležitější než ostatní. Uč nás pomáhat druhým a mít z toho radost.

VJEZD DO JERUZALÉMA

TÉMA

Ježíš vjíždí do Jeruzaléma na oslu jako mesiášský král a odvážně činí prorocká znamení.

CÍL

- Děti srovnávají, v čem je Ježíš jiný král než ostatní vládci.
- Děti zkoumají, v čem Ježíš naplňuje proroctví a sám se chová jako prorok.

.....

14.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 11,1-11 (případně celá 11. kapitola)

14.1.1 Výkladové poznámky

- *Když se blížili k Jeruzalému, k Betfage a Betanii u Olivové hory:* Olivová hora je na východním okraji Jeruzaléma. Popisovaná cesta je „královskou cestou“ už ve Starém zákoně. Upomíná na krále Davida a také na proroka Zacharjáše, podle něhož má touto cestou, od Olivové hory, přijít nejen zaslíbený král, ale i samotný Hospodin a s ním Boží království (Za 14,3nn)
- *Naleznete přivázané oslátko:* Není zde řečeno, jak Ježíš věděl, že ve vesnici před nimi najdou učedníci oslátko (zda to prorocky předpověděl, nebo byla výpůjčka předem dohodnuta). Ve čtenáři to však vzbuzuje pocit, že se věci naplňují tak, jak mají, podle předem daného záměru. Oslátko je však především „vypůjčeno“ ze starých proroctví: *Mesiáš si své oslátko přiváže k vinné révě, mládě své oslice k révovi* (Gn 49,11) a sijónská dcera se má radovat, protože *přichází k tobě tvůj král, spravedlivý a zachráněný, pokořený, jede na oslu, na oslátku, osličím mláděti* (Za 9,9).

- *Oslátko přivedli k Ježíšovi a on se na ně posadil:* Osel nebyl zvířetem pro krále ani do boje, používal se k práci nebo mohl svézt unaveného poutníka. Zacharjásovo proroctví mluví o králi (mesiáši), který je poníženy a boje neschopný. Záchrana je paradoxně v tom, že mesiáš nezvítězí silou, mocí a bojem, ale tím, že nechce a nebude bojovat.
- *Mnozí rozprostřeli na cestu své pláště a jiní zelené ratolesti z polí:* Císař nebo vítězští vojevůdci přijížděli do Říma na koních v triumfálním průvodu, který jim provolával slávu. Podobné slavnostní průvody s obdobným průběhem si však pořádali i jiní vojevůdci a menší vládci. Dá se předpokládat, že takto se vši parádou vjížděl před svátky do Jeruzaléma Pontius Pilát, obklopený svými vojenskými jednotkami, i Herodes Antipas, vládce Galileje. Místní obyvatelstvo je muselo povinně vítat. Ježíšův příjezd na oslu s královskými poctami je čitelnou parodií těchto okázalých demonstrací moci a lidé se k tomuto „happeningu“ ochotně přidávají. Příběh je silný tím, že je to parodie, ale zároveň není: Tady přijíždí ten pravý král! A na rozdíl od mocných tohoto světa přináší pokoru a nenásilí.
- *Ti, kdo šli před ním a za ním volali: „Hosana! Požehnaný, který přichází ve jménu Hospodinově.“* Volání zástupu je úryvek z žalmu (Ž 118,26), kterým vítali davidovského krále, když se ujímal vlády. Žalm vzdává díky za krále, který přichází „ve jménu Páně“, tj. představuje a ztělesňuje Boží záměry. Zástup vyjadřuje očekávání i radost z toho, že Ježíš je ten, kdo takto přichází. Uvitací „Hosana“ (původně prosba „Vysvobod', zachraň!“ , později přenesené provolávání slávy Bohu) dosvědčuje – už je to tady!
 „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně...“ byla zároveň písnička, kterou už prvokřesťanské sbory vyjadřovaly svou důvěrou a nadějí v Ježíšovu blízkost při večeři Páně. Marek tedy text dobře známý z liturgie zařadil do vyprávění, které otevírá pašijní týden. Křesťanům, kteří těmito slovy v bohoslužbě vítali vzkříšeného Pána, se v tomto evangelijním příběhu připomíná, že je to tentýž Ježíš, který vjel do Jeruzaléma jako mesiášský král a pak šel cestou kříže.
- *Ježíš vjel do Jeruzaléma a vešel do chrámu:* U Mt a Lk následuje hned po vjezdu do Jeruzaléma příběh o vyčištění chrámu. U Mk Ježíš také vejde do chrámu – je to místo, kam má Mesiáš směřovat – ale jen se tu rozhlédne a všechno ostatní se odehraje až nazítří.
- *Poněvadž již bylo pozdě večer, odešel s Dvanácti do Betanie:* Tato Betanie ležela na východním svahu Olivové hory, asi 3 km od Jeruzaléma. V době svátků, kdy byl Jeruzalém přeplněn poutníky, nebylo zřejmě ničím neobvyklým

přenocovat v okolních vesnicích. V Ježíšově případě však jde i o „bezpečnostní pojistku“. Během dne se bude pohybovat v chrámu, všem na očích, jeho protivníci se ho proto nebudou moci zmocnit, aby nevyvolali rozruch. Na noc pak se svými učedníky odcházel mimo Jeruzalém.

- *Spatřil z dálky fíkovník, který měl listí, a šel se podívat, zda na něm něco nalezne:* Vyprávění o prokletí fíkovníku a jeho uschnutí je po vjezdu do Jeruzaléma dalším prorockým znamením, stejně jako příběh o očištění chrámu (který je mezi dvě části vyprávění o fíkovníku vložen). V první části (v. 12-14) se fíkovník stává podobobenstvím, které komentuje poměry v Jeruzalémě, potažmo přímo v chrámu. Ježíš tu vystupuje jako Soudce, při jehož příchodu bude suchý strom vyřat. Kněží v chrámu a ve velekněžském paláci nenesou ovoce. Ti, kdo toto ovoce hledají, kdo hladovějí po Bohu a jeho odpuštění, hříšníci či pohané, nenajdou v chrámu v této době nic jiného než okrasné listí.
- *„Mistře, pohleď, fíkovník, který jsi proklel, uschl.“* Ježíš jim řekl: *„Mějte víru v Boha.“* – druhého dne se uschlý fíkovník (v. 20-26) stává demonstrací toho, co dokáže víra – třeba i pohnout nepohnutelným. S takovou vírou je možné očekávat vyslyšení modliteb. Marek sem do souvislosti s modlitbou připojuje výzvu k odpuštění druhým.
- *Když vešel do chrámu, začal vyhánět prodavače a kupující v nádvoří:* Vyčištění chrámu je dalším prorockým činem. Prodavači nabízeli holuby a jiná obětní zvířata s patřičnou přírážkou poutníkům, aby nemuseli hnát zvířata k oběti z velké dálky. Chrátovou daň, kterou musel platit každý žid, bylo možné v Ježíšově době platit jen týrskou měnou, proto byli na místě směnárníci. Nedá se předpokládat, že by Ježíš „vyčistil“ celé chrátové nádvoří, které bylo obrovské (na jednotlivá nádvoří se vešlo několik tisíc lidí). Stejně jako při vjezdu do Jeruzaléma Ježíš zřetelně vyjádřil svůj krátovský nárok (ale způsobem natolik specifickým, že proti němu nebylo možné zasáhnout), tak i v chrámu zřejmě nezpřevracel všechny stoly, ale dal jasně (i skutkem) najevo, co si o těchto „komerčních aktivitách“ myslí. Velekněží a zákoníci začnou přemýšlet o tom, jak Ježíše zlikvidovat, ale ve dne se toho neodvážjí pro Ježíšovu popularitu a na noc Ježíš s učedníky město opouští.
- *Když procházel chrámem, přišli k němu velekněží, zákoníci a starší a řekli mu: „Jakou mocí to činíš?“* Přicházejí-li velekněží, zákoníci a starší (tedy laičtí členové synedria), vypadá to téměř jako oficiální delegace. Jejich otázka je logická a dalo by se říci, že i oprávněná. Ježíš jedná suverénně, vystupuje s autoritou přinejmenším prorockou – ale zatím o sobě nic neprohlásil. Na jejich otázku Ježíš odpovídá protiotázkou o Janu Křtiteli, která však už je

zčásti odpovědí. Kdyby velekněží uznali, že Jan byl prorok, vystavili by se tím automaticky otázce, proč mu neuvěřili a neuposlechli jeho výzvu k pokání. Veřejné mínění však Jana Křtitele jednoznačně považuje za proroka, od představitelů židovstva by tedy nebylo moudré to zpochybnit. Raději tedy řeknou, že nevědí. Když jim i Ježíš odmítne odpovědět, vlastně tu mezi řádky říká: Moje pověření a autorita jsou stejného původu jako u Jana Křtitele.

14.1.2 Úskalí

Od vjezdu do Jeruzaléma přes vyčištění chrámu až po spor o Ježíšovu pravomoc je Ježíšovo vystupování sledem stupňujících se prorockých činů, které také dávají pochopit, proč je velekněžím a zákoníkům čím dál víc trnem v oku a proč se „smyčka“ kolem Ježíše začíná stahovat. Vyprávějte raději stručněji, aby tato dramatická linka byla ve vyprávění patrná.

Pro mladší děti je však v celé kapitole příliš mnoho motivů. Zcela postačí, když budete vyprávět jen o vjezdu do Jeruzaléma.

14.1.3 Odkazy

POKORNÝ, Petr: *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií

AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií

AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011

LINDEN, Nico ter: *Povídá se... podle Marka a podle*

Matouše. Benešov: Eman, 2009

LINDEN, Nico ter: *Král na oslu*. Benešov: Eman, 2011

Odkazy na starší přípravky a další pracovní materiály najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangnet.cz/katechetické-přípravy/vjezd-do-jeruzalema-dpns3>.

14.2.1 Předškoláci

Můžete začít oslem (na obrázku, flanelografu, figurka, plastové zvířátko). Povídejte si s dětmi o tom, jaké je to zvíře, k čemu slouží. A jestli je to i zvíře pro krále... Ne, králové přece jezdí na koni. Ani do války se nedá jet na oslíkovi, to se jezdilo na koni nebo později třeba v tanku...

Jeden prorok, jmenoval se Zacharjáš, ale už kdysi dávno říkal, že Bůh pošle krále, který přijede na oslu. Protože tento král nebude vést válku, nebude brát zajatce a dělat z nich otroky. Naopak, bude to král, který nebude bojovat a válčit, ale všem lidem pomůže, aby byli svobodní a mohli dobře žít.

Ježíš chodil po celé zemi, ale teď bylo před velikonočními svátky a on se blížil k Jeruzalému. To bylo hlavní město, kde byl židovský chrám a na svátky tam přicházela spousta lidí z celé země. Přijížděli tam ale vždycky i ti, kdo tam vládli, protože tu zemi měli svěřenou od císaře. Přijížděli na koních, v průvodu, s hudbou a se spoustou vojáků. Lidé se jich báli a neměli je rádi, ale museli stát kolem cest a mávat a vítat je.

Ježíš s učedníky už byl blízko jedné brány do města, když řekl dvěma svým učedníkům: „Jděte do vedlejší vesnice, tam najdete oslátko. Přiveďte mi ho.“

Učedníci našli oslátko, přesně jak jim to Ježíš řekl. Přivedli ho, dali na ně pláště a Ježíš se na ně posadil. A někteří lidé, co tam byli, si vzpomněli, co říkal prorok Zacharjáš. Že na oslíkovi přijede král poslaný od Boha. A tak se radovali, že Ježíš je ten opravdový král, který nebude bojovat, ale přichází lidi vysvobodit. Pokládali na cestu před Ježíše své pláště, aby dali najevo svou úctu, a mávali větvičkami, které hned někde utrhl.

Měli radost a volali: „Hosana!“ To znamená Sláva! „Přichází ten, koho posílá Bůh.“

Ježíš vjel na oslu do Jeruzaléma jako král. Ale všichni ho nevíkali. V chrámu byli velekněží a zákoníci, kteří si mysleli, že oni sami nejlépe vědí, jaký Bůh je a co dělá. A Ježíš se jim vůbec nelíbil, mysleli si, že si vymýšlí. A taky se jim vůbec nelíbilo, když jim Ježíš říkal, co dělají špatně a že Pána Boha neposlouchají. A tak se rozhodli, že ho zabijí, jen co k tomu najdou vhodnou příležitost. Ve dne si na něj netroufli, protože všude bylo plno lidí. A na noc radši chodil Ježíš s učedníky pryč z města přespat do blízké vesnice.

Během vyprávění nebo po něm můžete přidávat, dolepovat nebo domalovávat postavy a rekvizity: Ježíše, bránu, zástup, ratolesti, pláště.

Nebo můžete příběh nejdřív vyprávět a pak s dětmi vyrobit oslíka z ruličky. A znovu si připomenout, proč prorok říkal, že Král poslaný od Boha přijede na oslíkovi, a ne na koni.

Pomůcky: Potřeby na kreslení nebo obrázky a lepidlo; materiál k tvoření: ruličky, provázky, šablona oslíka, lepidlo. Odkaz na návod na oslíka z ruličky od toaletního papíru najdete pod online verzí úlohy (viz 14.1.3).

14.2.2 Mladší školní děti

Úvodní motivace s oslem může být stejná jako u předškolních dětí.

Vyprávět příběh můžete také podle knížky *Král na oslu* Nico ter Lindena (s. 169-171 – tam si o příběhu povídají evangelisté Matouš a Lukáš, ti ale z Markova vyprávění vycházejí). V knize taky najdete spoustu obrázků oslů, které můžete použít.

K vyprávění o vjezdu do Jeruzaléma pro předškoláky nebo z Krále na oslu je možné přidat pokračování příběhu (nebo jen některou z jeho částí – vyčištění chrámu nebo rozmluvu s velekněžími).

Ježíš vjel do Jeruzaléma jako král poslaný od Boha. Mesiáš, Pomazaný – tak tomu králi proroci říkali. A věřili, že přijde rovnou do jeruzalémského chrámu. Také Ježíš hned zamířil do chrámu. Ale to, co tam viděl, mu velkou radost neudělalo. Protože byl Jeruzalém plný poutníků a už se tu skoro nedal najít nocleh, odešel Ježíš s učedníky na noc do blízké vesnice jménem Betanie.

Ráno se vrátili do města a šli do chrámu. V chrámu sloužili kněží a velekněží. Měli poslouchat Pána Boha a konat svou službu tak, aby všichni lidé, kteří sem přijdou, se mohli modlit, přinášet oběti, slyšet, že jim Pán Bůh odpouští. Aby odtud každý mohl odejít s ulehčením a s radostí.

Jenže chrám vypadal spíš jako nějaký velký obchodník. Směnárníci tu vyměňovali peníze, protože do chrámové pokladnice se nesměly dávat ty římské. A taky se tu prodávala zvířata k oběti, aby je s sebou poutníci zdaleka nemuseli celou cestu hnát. Všude byl hluk, zmatek, obchodníci překřikovali jeden druhého. Vůbec to nevypadalo jako v kostele. Ježíš se rozzlobil. Dokonce několik stolků směnárníků a stánků prodavačů holubů převrátil.

A řekl: „V bibli se píše, že Bůh řekl: Můj dům bude domem modlitby pro všechny národy. Ale vy jste z něho udělali doupeň lupičů!“

Velebnějším a zákoníkům se taková kritika samozřejmě vůbec nelíbila, a tak začali přemýšlet, jak by mohli Ježíše zlikvidovat. Netroufli si ale na něj ve dne, protože to by se lidé kolem vzbouřili a bránili by ho. A na noc Ježíš s učedníky odcházeli z města spát do Betanie, aby tam byli v bezpečí.

Když pak ráno šli z Betanie zpátky do města kolem jednoho fíkovníku, Ježíš měl hlad a chtěl si utrhnout nějaký fík. Ale na tom stromě nebyly žádné plody, jenom listy.

A Ježíš se rozzlobil a řekl: „Ten strom je stejně zbytečný jako velebnější a zákoníci v chrámu. Lidé tam chodí hladoví po Božím slovu a po Božím milosrdenství, a najdou tam jenom obřady, které ani sami kněží neberou vážně. Jenom listí na okrasu. Taková služba, která nenese ovoce, je k ničemu, a takový strom taky. Tak ať uschne!“

Druhý den ráno šli kolem stejného stromu – a on byl opravdu suchý! Učedníci se tomu divili. Jak to mohl Ježíš udělat? Nějakým kouzlem nebo zaříkávadlem?

A Ježíš řekl: „Žádné kouzlo. To je znamení, že když budete mít víru, můžou se dít i věci, které se vám zdají nemožné. A i když se budete modlit, věřte, že Pán Bůh může udělat to, za co se modlíte.“

„A když se modlíte,“ připomněl jim ještě, „tak vždycky odpouštějte těm, proti kterým něco máte. Aby Pán Bůh odpustil i vám.“)

A znovu přišli do chrámu. Když procházeli nádvořím, najednou se tam objevila skupina vážených mužů, velebnější, zákoníků a starších, a mířili rovnou k Ježíši. Měli své informátory, a tak dobře věděli, jak Ježíš vjel do Jeruzaléma, co říká, i jaký poprask způsobil na chrámovém nádvoří. Chová se jako nějaký prorok poslaný od Boha. Myslí si, že může kritizovat kohokoli, i vážené velebněze. Provokuje. A zdá se, že je čím dál drzejší. Kdo mu k tomu dal právo?

A tak se ho rovnou přísně zeptají: „Odkud je tvoje moc? Kdo ti ji dal?“ Všichni kolem ztichli a byli zvědaví, jak Ježíš odpoví.

On jim řekl: „Povím vám to, když vy mi povíte, odkud měl svou moc Jan Křtitel. Od lidí, nebo od Boha?“

Velebnější a zákoníci se zarazili: „Když řekneme, že Jan měl moc od Boha, že to byl prorok, zeptá se nás, proč jsme ho tedy neposlouchali. A když řekneme, že neměl moc od Boha, vzbouří se všichni ti lidé tady kolem, kteří ho mají za proroka.“

A tak se vyhnuli jasné odpovědi a řekli: „Nevíme.“

Ježíš na to: „Tak to vám ani já nepovím, odkud je moje moc.“

Jako by jim řekl: Protože se mnou je to stejné jako s Janem Křtitelem.

Takhle veřejně je Ježíš přivedl do úzkých a zostudil. A navíc vlastně řekl, že on sám je poslaný od Boha. Rozhodli se, že ho musí zabít, stůj co stůj. Jen co k tomu najdou příležitost.

Nakreslete s dětmi komiks: Vjezd do Jeruzaléma – vyčištění chrámu – (fíkovník) – rozhovor s velekněžími. Ke každému obrázku můžete přikreslit obličje velekněží a zákoníků, kteří se čím dál víc mračí a zuří.

Pomůcky: Papíry, pastelky nebo fixy.

14.2.3 Starší školní děti

Můžete začít od starozákonních proroctví, která zaslubují příchod Mesiáše. Přečtěte si texty Gn 49,10-11 a Za 9,9-10. Proč proroci k Mesiáši přiřazují osla? V čem se bude mesiášský král lišit od ostatních králů?

Vyprávějte příběh o vjezdu do Jeruzaléma s důrazem na to, že lidé kolem si uvědomí, že v Ježíši se toto proroctví naplňuje. Pro ty, kdo museli sledovat přehlídky moci římských místodržících v okupované zemi, je to nadějná a osvobodivá zjištění.

Ježíš činí v Jeruzalémě prorocká znamení a činy. Vzpomenou si děti na jiné proroky, kteří se chovali odvážně a provokativně a dokázali se postavit i mocným, kteří Pána Boha neposlouchali?

14.2.4 Přesah

Najděte obrázky vojenských přehlídek a jiných demonstrací síly a moci a vedle toho obrázky happeningů (pouliční divadlo, festival, klauni). Jakou atmosféru mají? Kde se asi lidé cítí lépe. Co víc připomíná Ježíšův vjezd do Jeruzaléma? Můžete od těchto obrázků také vyjít k vyprávění příběhu.

14.3 LITURGIE

14.3.1 Písně

Hosana (sv 74); *Připravujte cestu* (sv 239); *Vítej, Jezu Kriste* (EZ 262); *Má duše Boha velebí* (EZ 627); *Zvedněte, brány, svrchků svých* (EZ 273); *Neskládejte v mocných naději* (EZ 632); *Na oslátku malém* (HA 101)

14.3.2 Biblický text k zapamatování

Požehnaný, který přichází ve jménu Páně. Hosana na výsostech! (Mk 11,10)

14.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *Hosana* (sv 74).

Podle Ž 118

UČITEL: „Kámen, jež zavrhli stavitelé,“

DĚTI: „stal se kamenem úhelným.“

UČITEL: „Stalo se tak skrze Hospodina,“

DĚTI: „tento div se udál před našimi zraky.“

VŠICHNI: „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně!“

14.3.4 Okénko do bohoslužeb

Víte, co je to provokace? Myslíte, že se dá provokovat i v kostele? Je provokace vždycky špatná, nebo může být i správná a užitečná? (A dalo by se nějak správně a užitečně provokovat v kostele?) Děti si dnes budou povídat o takové provokaci – a ne jedné. A dělal je dokonce sám Ježíš!

14.3.5 Modlitba

Ty jsi hoden žehnání a chvály, tvoji moc a sílu slavíme.
Před tebou se, Pane Kriste, králů Králi, dobrovolně skláníme.

TÉMA

Příručka křesťana do drsných časů

CÍL

- Nejmladší děti uslyší, že Ježíš znovu přijde a mají ho očekávat.
- Děti jsou ujištěny, že děje a krize světa má Bůh v rukou.
- Děti uslyší, že na konci všeho nás očekává Pán Ježíš.

.....

15.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 13,1-27

15.1.1 Výkladové poznámky

Žánr: apokalyptický text. V Ježíšově době populární typ náboženské literatury (v Biblii srv. Zj, Da 12, Za 12nn). Cílem apokalyptiky:

- *Není předvídat, co přesně se stane; apokalypsa nezvěstuje budoucí osud, nýbrž objasňuje současnou situaci a dodává odvahu se v ní energicky držet víry!*
- *Je ujistit, že navzdory útrapám, které nemůže čtenář ovlivnit, má Bůh dějiny pod kontrolou (v. 23b: „Všechno jsem vám řekl předem.“).*
- *Je vysvětlit, proč temné dějiny pokračují (v. 10: „Ale dříve musí být evangelium kázáno všem národům.“).*
- *Je ujistit, že nakonec se zjeví Boží sláva a vyvolení budou zachráněni (v. 26-27: „A tehdy uzří Syna člověka přicházet v oblacích s velikou mocí a slávou. Tehdy vyšle anděly a shromáždí své vyvolené...“).*
- *Je povzbudit k vytrvalosti a vyznání (např. v. 13b „kdo vytrvá až do konce, bude spasen.“).*

<i>Předpověď' zkázy chrámu</i>	jediná konkrétní předpověď' textu osvědčuje Ježíše jako autoritu
--------------------------------	--

ROZHOVOR NA OLIVOVÉ HOŘE SE ČTYŘMI UČEDNÍKY

<i>války, hlad, zemětřesení</i>	JEŽÍŠ: Nelekejte se! (v. 7)
<i>pronásledování kvůli Ježíšovi</i>	JEŽÍŠ: Vydejte svědectví! (v. 9) JEŽÍŠ: Duch svatý promluví za vás (v. 11)
<i>falešní spasitelé a proroci</i>	JEŽÍŠ: Pozor, abyste nebyli svedeni! (v. 5) JEŽÍŠ: Nevěřte jim! (v. 21)
<i>všichni uzří Syna člověka</i>	DĚJINY MAJÍ CÍL: zjevení Krista a záchranu vyvolených (v. 26)

- *Předpověď' zkázy Chrámu*: Chránový komplex byl monumentální, budova obklopena nádvořími, sloupovými a branami. Obdiv učedníků obráží židovský vztah k Chrámu, který představuje středobod života Izraele. Ke zboření tohoto druhého chrámu došlo v roce 70 po Kristu, římským vojskem na konci židovské války (67-70). Událost měla dalekosáhlé důsledky pro judaismus. Křesťané (vzešli ze židů) se podle záznamů na obraně Jeruzaléma nepodíleli.
- *Války, hlad, zemětřesení*: Modelová politická / ekonomická / přírodní krize. Všechny krize jsou popsány ve světovém rozměru („povstane národ proti národu... v mnohých krajinách bude hlad“). Krize jsou popsány jako porodní „bolesti“ (v. 8), které provázejí narození nového Kristova věku.
- *Pronásledování „kvůli mně“*: Text odráží zkušenost prvních křesťanů s politickou mocí („před soud“, „před vládci“) i s židovstvím („v synagogách“). Pronásledování křesťanů mělo překvapivý efekt: stalo se veřejným svědectvím o Kristu a křesťanství se šířilo.
- *Falešní mesiáši a proroci*: Zvláštní důraz textu! Jsou zmíněni na začátku (v. 5-6) a na konci (v. 22-23) vizí. Budou vydávat za ježíšovského mesiáše (v. 6 „Já jsem to“) ještě před koncem útrap tohoto věku. Budou to však lži-mesiáši (dosl. pseudokristové, v. 22). Je to varování před těmi, kdo právě

v krizích slibují vyhanou naději a kupují si za ni obdiv a moc. Očekávat pravého Krista znamená přijmout kříž a bolest světa, kterou nelze ihned nebo trvale vyléčit – dokud on sám nepřijde.

- *A tehdy uřít Syna člověka přicházet s oblaky nebeskými:* Jde o citaci Danielova proroctví (Da 7,13-14). U Daniele je Syn člověka protikladem k nelidským vládám a říším, reprezentovaným divokými zvířaty. Syn člověka přichází nakonec, je to laskavá tvář, kterou ukazuje světu Bůh. Syn člověka soudí a zahajuje nový věk. Proto si Ježíš říká „Syn člověka“, že je synem Marie a současně i touto laskavou tváří Boží.
- *Ježíšovy výzvy:* Apokalyptické texty obecně počítají s tím, že dav se nechává v krizích strhnout k chybnému jednání, jedná ve strachu a v závislosti na lživých slibech vůdců. Ježíš vyzývá své učedníky, aby poslouchali jeho, a ne davové instinkty: „nelekejte se“, „vytrvejte“, „nenechte se svést“. Pozitivním úkolem církve je svědectví evangelia – tím se přibližuje finále Božího království.

15.1.2 Úskalí

(!) Apokalyptické texty nejsou zamýšlené dětem, obsahují temné obrazy a složitá společenská témata. Katecheticky jsme na velmi tenkém ledě, je třeba doporučit obezřetnost, nechceme přece dosáhnout toho, aby děti byly na konci setkání vystrašené z ohrožení světa – mají odejít povzbuzené (to je cílem i Markova textu)!

Je nutné vybírat vhodné pasáže, rozhodně nečíst s dětmi celý biblický oddíl (příklad z v. 12: „vydá na smrt bratr bratra a otec dítě...“). Na druhou stranu je vhodné, aby bylo pojmenováno to, co posluchači vnímají jako ohrožení světa/sebe, pak totiž mohou být ujištěni o Boží moci, která strachy přemáhá. Text zde předloženého vyprávění je pouze modelový. Autor přípravy považuje za vhodné, aby učitelka přihlédla k dětem, které nš navštěvují a ve vyprávění zkrátila (či rozšířila) popis ohrožení světa, podle svého odhadu skupiny. Situaci nám také může usnadnit, pokud s dětmi nejprve interaktivně zpracujeme téma „Co ohrožuje svět?“ (viz oddíl pro starší děti). Tím získáme od dětí rámec, ke kterému může naše vyprávění přirozeně odkazovat a snížíme riziko nevhodného přístupu.

Protože v apokalyptice se používají modelové obrazy katastrof a krizí, považujeme za možné a vhodné aktualizovat/doplňit při vyprávění některé Ježíšovy obrazy současnými vhodnými ekvivalenty: např. „hlad“ chudobou,

„války“ terorismem nebo utrpením uprchlíků, „zemětřesení“ oteplováním planety a nedostatkem vody. Opět: s obrazy krizí pracujeme střídmě.

15.1.3 Odkazy

LINDEN, Nico ter: *Povídá se... podle Marka a Matouše.*

kap. O posledních věcech (s. 131)

REJCHRT, Luděk: *Křesťanské legendy staré Evropy.*

Praha: Michal Jůza & Eva Jůzová, 1995

LOOSLI-AMSTUTZ, Dorothea: *Příroda je Boží dar.* Kokonín:

Česká křesťanská environmentální síť, 2014

•••••

15.2 PRO DĚTI

15.2.1 Předškoláci

S dětmi si zahrajeme jednoduchou hru. Jeden sedí uprostřed, zavře oči (nebo je zavážeme šátkem) a poslouchá. Ostatní se snaží co nejtěšěji přiblížit a dotknout se ho. „Spáče“ poslouchá a ukazuje tam, kde někoho slyšel. Slyšené dítě se vrací na start.

K samotnému vyprávění můžeme využít obrázek spící a bdící tváře. Obrázky během vyprávění střídáme (mohou být také ze dvou stran jednoho papíru – člověk buď bdí, nebo spí).

Když má člověk zavřené oči, když spí, tak nevnímá, co se kolem děje. Někdy se probudíme, a máme pocit, že jsme ani chvíli nespali, že jsme sotva oči zamhouřili. A přitom jsme prospali celé hodiny... Tak snadno nás oklame spánek.

Někdy může člověk zůstat vzhůru, i když je noc. (Zkusili jste to?) Říkáme tomu zvláštním slovem (víte jak?). Říkáme, že bdíme – zůstaneme vzhůru a dáváme pozor. Je to těžké vydržet a snadno nás přemůže únava. Ale někdy je bdít potřeba. Třeba maminka bdí u nemocného dítěte. Nebo děti bdí a čekají, až se rodiče vrátí domů z divadla.

Jednou Ježíš řekl svým přátelům právě tohle: „Bděte! Já odcházím k Bohu, ale vy musíte dávat pozor. Ne abyste usnuli, ne abyste se nechali oklamat a napálit!“

To bylo zvláštní. Přemýšleli, co znamená to slovo „bděte“. Co tím Ježíš myslel? Vždyť kolem není žádná noc... Ale když Ježíš odešel k Bohu, viděli, co se děje: jak někdo druhého bije a ubližuje mu. Jak jiný schválně lže a vymýšlí si, aby ho nenachytali. Jak někdo další zapomněl na Ježíše, na Pána Boha a myslí už jen sám na sebe.

Bylo to lákavé, chovat se taky tak. Bylo to jednoduché. Teď Ježíšovi přátelé pochopili, co Ježíš myslel tím „bděte“. Kdo má Ježíše rád, ten si na to dá pozor, ten se nenechá oklamat, strhnout k tomu, aby taky dělal něco zlého. Proto Ježíš řekl „bděte“ – abychom na něj nezapomněli.

A Ježíš přátelům řekl ještě jednu věc: že znovu přijde. „Čekejte, bděte, nezapomeňte: nakonec pro vás přijdu od Boha z nebe. A se mnou přijdou andělé a všichni budete zachráněni.“

Pomůcky: Obrázek spící / bdící tváře. Příp. šátek pro hru se spaním.

A. Úžasné stavby nevydrží

Můžeme začít rozhovorem nad biblickým atlasem, mapou Chrámu nebo fotkou jeho modelu. Poslední Ježíšovy příběhy se odehrávají v Chrámu... všimněte si, jak byl tehdy veliký! Kde se konaly bohoslužby? Kudy se do Chrámu vcházelo? Kde Ježíš debatoval se zákoníky a farizeji (na nádvořích a ve sloupoví)? Po jednom takovém dni se vraceli zpět...

Mířili ven z jeruzalémského chrámu. Měli za sebou polední modlitbu a po ní rozrušenou debatu se zákoníky. Jak procházeli nádvořím a chrámovou branou, jeden z učedníků se bezděčně zastavil a prohlížel si zeď, sestavenou z obrovských kamenných kvádrů. „Podívej, Ježíši, to je přece krása! Ty kameny a stavby, to je úžasné!“

Ale Ježíš se ani pořádně nezastavil, jen potřásl hlavou: „Úžasné stavby? Nic z nich nezbyde, ani kámen na kameni. Všechno bude pobořeno.“ Učedníci zůstali, jako když do nich udeří blesk. Že bude Chrám rozbořen? Ten Chrám, do kterého každý rok putovali už jako děti? Je si tím Ježíš jistý? Nebo je chce varovat, že by se to stát mohlo... někdy, jednou?

Chrám byl opravdu zbořen

Na okamžik přerušme vyprávění a přenesme se na totéž místo asi o čtyřicet let poté. Už je dávno po Ježíšově kříži a vzkříšení. Zuří válka a do Jeruzaléma

právě vtrhli římsí vojáci. Židovská obrana nevydržela. Vojáci plení město, všude je slyšet nárek a volání o pomoc... když vtom se ozve ještě pronikavější výkřik: „hoří, Chrám hoří!“ Vojáci vtrhli na svaté místo a zapálili je. V prudkém ohni budovy praskají a hroubí se. Z nádherné stavby zbydou jen rozvaliny. Ježíšovo varování se vyplnilo.

Křesťané ovšem Jeruzalém nebránili, odešli z něj pryč. Věděli, že jejich víra není založená na obraně chrámů a kostelů. Pán Ježíš je vyslal do celého světa, ne bránit svoje místo a svůj majetek proti cizincům. Kolik měst bude ještě dobyto, kolik kostelů bude ještě zbořeno... ale úkol křesťanů bude pokračovat.

Na tomto místě můžeme ukázat fotku Zdi nářků – vysvětlit, že je to jen pozůstatek, opěrná zeď původního Chrámu.

B. Rozhovor s Ježíšem: Co nás čeká?

Co přesně se stane s židovským Chrámem, to tehdy ovšem nikdo z učedníků netušil. Ježíšova slova je ale rozrušila. Co vlastně skrývá budoucnost? Později toho dne se na to čtyři učedníci Ježíše pořádně vyptali:

„Opravdu má být zbořen Chrám? Tys přece řekl, že přichází Boží království a už je blízko. Tak snad přijde nějaká změna ve světě, měl by nastat mír a pokoj... Když Bůh zasáhne, tak zlo musí samo ustoupit, ne? Tak nějak si to představuju...“

Ježíš zavrtěl hlavou. „Nečekejte, že se lidé změní sami od sebe. Přijde ještě mnoho různých sporů a válek, mnoho nedobrých a špatných věcí lidé ještě spáchají. Možná už jste o tom slyšeli: v některých zemích je nedostatek jídla a vody. Někde se válčí. Jinde je úplně zničená příroda. A tak to půjde i dál, a ještě hůř.“

Jo, to někdo říká, že dobře už bylo, že celý svět jde do háje...

Tak to nemyslím. Svět nejde do háje, ale směřuje k Božímu království. Hlavně se nebojte a vydržte. Já znovu přijdu a zachráním všechny, které Bůh vyvolil.

„Já to stejně nechápu. Proč musí být válka, hlad, zničená příroda... tomu se jako nevyhneme? To je náš osud?“

„Osud? To bych neřekl. S osudem se nedá nic dělat, to jenom složíš ruce a čekáš, co přijde. Vy musíte naopak být aktivní, dávat bacha, abyste se nenechali strhnout na zlou stranu. Přijdou lidé, kteří budou štvát do válek, povzbuzovat k násilí. Přijdou jiní a prohlásí se za zachránce všech. Na to si dejte pozor. Nenechte se ukolíbat, uspat.“

„Neboj, Ježíši, my víme, kdo je spasitel a Mesiáš! Ale přemýšlím, proč to vlastně bude tak dlouho trvat? Proč Bůh rychle nezasáhne a neudělá pořádek?“

„Dobrá otázka... Protože chce, aby všichni lidé dostali šanci se změnit. Aby všichni slyšeli evangelium, tu radostnou zprávu. A to je taky váš úkol: vykládat to a vysvětlovat lidem – že Bůh je láska, že dává odpuštění a smíření. Evangelium je silnější, než všechny lži a pomluvy.

„Já o tobě rád mluvím, Ježíši... A stejně musím říct, že je mi z toho zlého úzko. Už dneska slyšíme o tolika špatných věcech, o zničené zemi, o teroristických útocích, o nedostatku vody. A ty říkáš, že přijdou další. Mám z toho strach.“

„Neboj se. Nelekejte se toho! Já vím, že to vydržíte a zvládnete.“ Ježíš se odmlčel. „Možná už jste slyšeli o starém Danielově proroctví. Daniel napsal, že *nakonec přijde Syn člověka z nebe, spolu s nebeskými oblaky*. To jsem já, ten Syn člověka. Až si budete připadat bezmocní, až vám bude úzko z toho, co se děje kolem a jak lidé lžou, řekněte si: Syn člověka už je na cestě, Ježíš znovu přijde! Nakonec se ukáže pravda; zlo bude poraženo.

Aktivita

- Rozvinout téma ekologické krize: aktivity z příručky *Příroda je Boží dar*. Doporučujeme např. Kvíz pro ochránce čisté vody (s. 52).
- Přineseme několik fotek (příp. novinových titulků) týkajících různých světových problémů (změna klimatu, prchající lidé před válkou, chudoba Afriky, náboženské konflikty, nedostatek vody, ohrožení pádem meteoritu, rozdíly v příjmech ve společnosti, epidemie, nenávisť vůči cizincům). Necháme děti, aby si společně vybrali téma, které jim připadá zajímavé. O tématu diskutujeme: co je možné s problémem udělat? Jak se chová společnost? Jak se máme zachovat my? V čem je naděje?
- Hlavní zbraní proti krizím je podle Ježíše naděje – máme jej očekávat na konci času. Použijeme karty hry *Dixit* nebo soubor *Obrazy života – život v obrazech* R. Oberthüra. Karty rozložíme doprostřed a vyzveme k výběru karty vyjadřující Naději. Necháme každého vysvětlit, proč si zvolil tu či onu variantu. Můžeme totéž opakovat s tématem „nebojte se“ nebo „vytrvejte“.
- Přečíst některý z příběhů knihy *Legenda křesťanské Evropy* od L. Rejchrtu.

Pomůcky: Obrázek nebo mapa Chrámu z biblického atlasu, foto Zdi nářků.
Pro aktivity: ilustrační fotografie nebo karty *Dixit* / *Obrazy života*.

15.2.3 Starší školní děti

Použijeme vyprávění B), ale doplníme jej úvodní aktivitou.

Na velký papír napíšeme „Co ohrožuje svět?“ Nad otázkou se nejprve krátce a tiše zamýšlíme. Můžeme poté vyslovit, co koho napadlo. Vyslovené buď zapisujeme na papír, nebo ještě lépe výtvarně ztvárníme: Skupina dostane k dispozici noviny a časopisy, s pomocí nůžek a lepidla vytváří společnou koláž na velkém papíru. (Kreativní skupina může dokreslovat a dopisovat i komiksové výroky do „bublin“). Dbáme na to, aby se téma koláže drželo otázky.

Po vytvoření koláže se věnujeme vlastnímu vyprávění, pro výklad je důležitá část B (A je možné vynechat). Na konci výkladu se znovu společně zamýšlíme nad koláží. Klademe opět „otázky učedníků“: Má svět nějakou šanci, naději? Dá se něco změnit, nebo je to osud? Jak reaguje společnost na konkrétní ohrožení? Jak se v tom cítí děti? Vnímají něco jako zvlášť hrozné? Co o tom říká Ježíš? Mají být křesťané také slyšet?

Pomůcky: Noviny a časopisy, nůžky, lepidla, velký papír.

Se skupinou připravíme *Závěs přání* (podle s. 45 příručky *Příroda je Boží dar*).

Na úvod několika větami připomeneme dílo stvoření nebo přečteme Gn 2,3-8.

Stvořený svět byl krásný a dobrý pro všechny tvory, byl podobný zahradě, plné pokoje a míru. Bohužel, to, jak se ve světě chovají lidé, jak jednají s přírodou, se zvířaty i mezi sebou navzájem, tento mír a pokoj ničilo a stále ničí. O tom mluvil také Ježíš, když s malou skupinou učedníků seděl naproti jeruzalémskému Chrámu. Tehdy mluvil o krizích, které přijdou, které se dotýkají celého stvoření a lidstva – o válkách, o nedostatku zdrojů a energie, o zničené přírodě. „Nebojte se toho“ – řekl k tomu Ježíš, „nelekejte se“.

Ale Ježíš také naznačil, že Bůh i v této situaci stále jedná. Svět má být obnoven a my se na tom smíme podílet. Zkusme si na dnešním setkání představit – jak by mohl vypadat nedotčený, obnovený, „svatý“ svět? Jakou podobu pokoje a míru bychom si přáli? Jaké vztahy mezi lidmi a zvířaty, lidmi a lidmi?

Dáme dětem časový i relaxační prostor a vydáme se na imaginární výlet, který může doprovodit i klidná hudba. Poté děti formulují svá přání, nebo je nakreslí tužkou jako návrh. Potom je umělecky ztvární, např. je namalují barvami na textil

na připravené, nastříhané bavlněné čtverce. Důležité: později čtverce sešijeme a vytvoříme z nich závěs přání, který můžeme zavěsit v prostorách NŠ.

Pomůcky: Čtverce nastříhané z bílé nebo bělené bavlněné látky (délka strany 30-40 cm), barva pro malování na textil, štětce. Místo, kde je možné malovat.

15.2.4 Přesah

Zed' nářků, zvaná též Západní zed' (hebr. *ha-kotel*). Místo je cílem poutníků, kteří tu oplakávají zbořený Chrám. Podle rabínských autorit je modlitba zde modlitbou, která jako by se odehrávala před trůnem slávy. O Zed' nářků se vedou také spory mezi muslimy a židy, ačkoli za posvátné místo ji považují pouze ti druhí. (Na internetu je k dispozici celá řada fotografií, videí a informací, doporučujeme např. anglickou wikipedii.)

•••••

15.3 LITURGIE

15.3.1 Písně

Kde, Pane jsi (sv 143); *Vítr se ztiší* (sv 374);
Pokušení svatého Antonína (sv 207); *Kristus má v rukou celý svět* (EZ 355); *Přijď králi věčný náš* (EZ 443)

15.3.2 Biblický text k zapamatování

A tehdy uzří Syna člověka přicházet v oblacích s velikou mocí a slávou. (Mk 13,26).

15.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangeliium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *Hosana* (sv 74).

Podle Ž 118

UČITEL: „Kámen, jež zavrhli stavitelé,“

DĚTI: „stal se kamenem úhelným.“

UČITEL: „Stalo se tak skrze Hospodina,“

DĚTI: „tento div se udál před našimi zraky.“

VŠICHNI: „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně!“

15.3.4 Okénko do bohoslužeb

(Setkává se Marek s člověkem s novinami nebo tabletem...)

„Copak je? Co to čteš?“

„Ale, zprávy ze světa. Člověče, Marku, mám z toho nějaký divný pocit. Tak třeba tady: *Oteplování Země pokračuje, odtrhl se obrovský ledovec*. Nebo tady: *Válka v Sýrii – konec je v nedohlednu*.¹ A do toho je tu reportáž o křesťanech v Číně, které pronásleduje státní moc – hlavně ty, kdo nedávno uvěřili v Ježíše. To je přece děsivé. Kam ten svět spěje?“

„Hmm, to je teda fakt smutné.“

„Ty píšeš, že evangelium je Boží moc, která proměňuje svět. Jenže já mám někdy pocit, že žádnou proměnu nevidím. Jestli se to nemění spíš k horšímu, než k lepšímu? Války, sucho, chudáci křesťani v Číně. Co přijde zítra? Docela mě to děsí...“

„Aha. Tak vidím, že je nejvyšší čas, abych zpracoval a zapsal Ježíšovy výroky o naší budoucnosti... teda vlastně přítomnosti.“

„Takže Ježíš předpovídal budoucnost? Všechny průšvihy, co jsou ve zprávách?“

„Ale ne. Spíš nám chtěl poradit, jak se máme zachovat, až ty průšvihy přijdou. No, tak já z jeho slov udělám jednu kapitolku v evangeliu. Takovou *Příručku křesťana do drsných časů*. – To jsem zvědav, co na to řekneš!“

Otázka: Kdo ví, jak vypadá česká vlajka? (Snadná odpověď, ale teď přijde těžší otázka.)

Jak vypadá vlajka našeho prezidenta? A ví někdo, co je na ní napsáno? (Pravda vítězí.)

Pravda vítězí... to je hezké heslo, jen jestli to platí?

Když se člověk rozhlédne, spíš to vypadá, že vítězí něco jiného. Třeba síla; násilí. Nebo množství peněz, se kterými se dá nakoupit cokoli. A někdy

1 Popř. doporučíme změnit za jiné (aktuální) realie.

to dokonce vypadá, že vítězí lež – třeba když se lidem něco nehodí, tak řeknou, že se to vůbec nestalo, že to bylo úplně jinak.

A přece je na prezidentské vlajce je přece jen dobrá věta. Protože pravda nakonec zvítězí – dnes uslyšíte, co o tom řekl Ježíš svým učedníkům.

15.3.5 Modlitba

Pane Ježíše Kriste, někdy máme strach a úzkost z toho, co se kolem nás děje. Co ohrožuje naši zemi, naši rodinu, nás samotné. Prosíme, dej nám poznat, že ty máš v rukou celý svět, přírodu i všechny lidi. My se na to spoléháme. A čekáme a těšíme se, že znovu přijdeš a dáš se poznat všem. Amen.

TÉMA

Milovat celým srdcem a dát se k dispozici s celým živobytím

CÍL

- Děti poznají provázanost vztahu k Bohu a k bližnímu.
- Děti si vyzkouší, jak Ježíšovo slovo pomáhá v orientaci našeho života.
- Děti poznají, jak láska k Bohu souvisí s pohledem bohatých na chudé.

.....
16.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 12,28-34.38-44

16.1.1 Výkladové poznámky

- *Kontext:* Oba oddíly patří k rozhovorům třetího dne, předznamenaným Ježíšovou výzvou učedníkům: „Mějte víru Boží!“ (Mk 11,20.22) Na chrámovém nádvoří pak, po konfliktním podobenství o vinařích, farizejském pokoušení a saducejské spekulativní léčce, přichází jiný typ tazatele: Zákoník, který uviděl, že Ježíš dobře odpověděl. Očekává tedy odpověď od Ježíše jako od Mistra, jehož vyučování představuje dobré odpovědi. Přičemž dobré v pohledu Písem a písmáka–zákoníka není to, co je dobré obecně vzato, ale co je dobré z hlediska Hospodinových slov, učení Tóry – dobré jako ukazatel víře.
- *Které přikázání je první? Ve smyslu Tóry jako ukazatele cesty se otázka vlastně ptá: Co je tím nejdůležitějším směrem? K čemu vždy, za každých okolností přihlížet, v čem nedělat kompromisy? Je to otázka po „orientaci mapy“: Kde je vždy sever, kam vždy ukazuje kompas? Když tohle vím, nemusím znát*

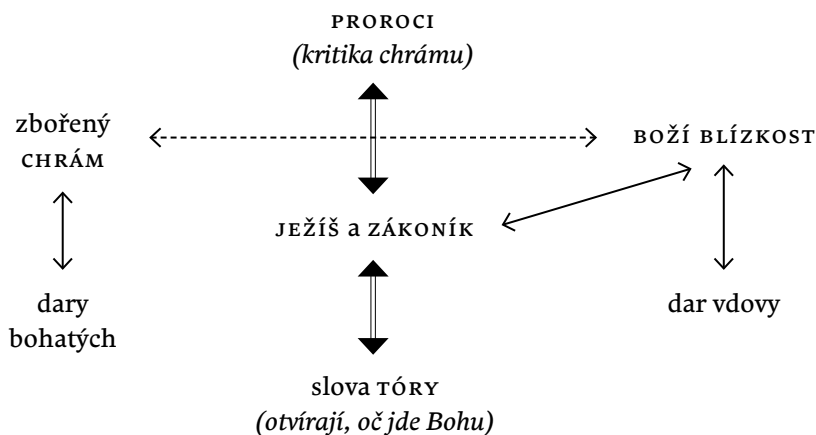
nazpaměť všechny jednotlivosti, a přece neztratím orientaci. Nenábožensky bychom mohli otázku zjednodušit: A o čem je vlastně život?

- *Odpověď* zapadá do stylu hovorů na nádvoří (Mk 12). Ježíšova odpověď přesahuje otázku („první“ není „jedno“, ale „dvě“). Citovaná místa „Slyš Izraeli“ (Dt 6,4) a Lv 19,13 („miluj bližního“) mj. dokládají, že Ježíš není proti tradici, jak to na něj zkoušejí navléct konzervativní saduceové i farizeové, ale respektuje Tóru a je s ní ve vykladačském rozhovoru.
- *Jak milovat Boha?* „Slyš Izraeli“ je krédo pro život Božího lidu uprostřed tohoto světa. Láska k Bohu je tu přikázána jako odpověď na dějinný čin vysvobození uprostřed reality tohoto světa. Zároveň zní na hranicích pouště a zaslíbené země (na hranicích Tóry a Proroků). Chce udržet vyvedený lid na cestě zachráněných i za Jordánem – v budoucnosti zaslíbené země (Dt 6,1) a trvale mu připomínat východisko této záchrany (Dt 6,21).

Vysvoboditele – Hospodina máme milovat jako „jedině jediného“. Nejde o dogmatické či obecně náboženské „počítadlo“ (bůh je jeden), ale o výraz protimodlářského zaměření sz: K jedinečnosti cesty svobody a záchrany patří odmítání falešných kultů. Nic jiného nebudete zbožšťovat ani klást na stejnou úroveň. Tohoto Boha budete milovat úplně, celostně, nasazením všech rovin svého žití. Není Bohem jen pro „náboženský šuplík“ našeho života, privátní spiritualitu, příležitostné uspokojení náboženských zájmů. Má právo nárokovat si celého člověka.

- *Láska k bližnímu* Lv 19,18 souvisí s přikázáními pro život víry uprostřed všedních dní až do té poctivosti při vážení (Lv 19,35-36), přičemž nejde o to, aby o mně mohli říkat „ten je poctivý“, ale aby bližní nebyl ošizen. Do obzoru mého „já“ vstupuje bližní: ty sám nejsi „středem vesmíru“. Je tu vedle tebe bližní, který „váží“ stejně jako ty, potřebuje svůj životní prostor stejně jako ty. Skrze něj můžeš milovat i sebe. Nejde tu sebepopření nebo nějaké seabemrškačství, ale rozvinutí lidství jakožto lidství ve vztahu.
- *Zákoníkova reakce* (po pravděs' odpověděl) dává Ježíšovým slovům vysvětlení spolehlivého životního nasměrování: tahle rada nezklame. Zároveň zařazuje Ježíšovu odpověď do souvislosti s prorockým slovem Oz 6,6. Od příchodu do chrámu a vyhnání penězoměnců se do hovorů na nádvoří chrámu míchají jako rozhodující autorita Proroci s důrazy protikultickými a vůči vyvolenému lidu kritickými.
- *Chrám – místo a vztahy*: chrám představoval pro mnoho generací židů i pro první generace křesťanů místo zaslíbené Boží blízkosti (1Kr 6,13). Marek ovšem sepisuje své evangelium krátce po r. 70 n. l., kdy se na závěr prohraného

povstání proti Římu v chrámu ukrylo 6000 židů, kteří tu v troskách chrámu při požáru založeném římskými vojáky zahynuli. Proto i v jeho vyprávění bezprostředně následuje komentář, že z chrámu nezůstane kámen na kameni (Mk 13,2). A když Marek vypráví o Ježíši v chrámu, řeší zároveň zásadní otázku: Kde je nám blízko Bůh? Podle jeho vyznání je to v odpovědích Ježíše, které zaznívají (ještě) na chrámovém nádvoří u Mk 12. On rozeznává slova Tóry jako slova naděje a života, on evokuje Proroky a jejich důraz na spravedlivý a milosrdný vztah k bližním, on nasazuje celý svůj život ve službě Boží blízkosti a on dává život v Boží blízkosti perspektivu. Ve světle této souvislosti smíme vidět i zásadní spojitost rozhovoru se zákoníkem o „prvním přikázání“ a Ježíšův komentář k daru vdovy.

- *Pokladnice v chrámu* byla kovová a měla tvar podlouhlé obrácené nálevky. Mince byly kovové – čím větší dar, tím víc to „zvonilo“.
- *Dary bohatých* jsou dary z přebytků. Nejsou tedy výrazem vztahu k Bohu. Navíc jsou jako dary na podporu chrámu investicí do „zbořené“ budoucnosti.
- *Dar vdovy* je jako investice do chrámu zanedbatelný. Ježíšova charakteristika „dala celé své živobytí“ ovšem její dar vykládá jednoznačně jako výraz celostné odevzdanosti. Neponechává si žádné rezervy. A takový vztah k Bohu je víc, než „oběti a dary“ (Mk 12,30.33)
- *Naše místo v příběhu* – v tomto případě může být naše místo spolu s dětmi dvojí: buď po Ježíšově boku sledujeme, s kým se baví, jak co komentuje (viz druhý příběh) – a tím jsme vyučováni, tedy nasměrováváni. Anebo můžeme být těmi, kdo kladou otázky a hledají na ně tváří v tvář Ježíši

odpověď (v tomto případě budeme rozvíjet zejména první příběh, ale zpracovat lze i druhý).

16.1.2 Úskalí

- Zákoníkův závěr, že „milovat Boha a bližního“ je „poznání Boha“, které je víc než „rituálně“ (liturgicky) prožívané a praktikované náboženství, je zásadním korektivem náboženské teorie i praxe, která vypouští důraz na vztahy k druhým, spolulidství i pozvání k životní celistvosti. Nelze z něj však udělat argument pro odmítání života ve společenství církve (včetně bohoslužeb).
- *Poznámka „veliký dav mu rád naslouchal“* nesvědčí především o všeobecně kladném ohlasu Ježíšových slov. „Rád naslouchal i Herodes Janu Křtitelovi, což mu nezabránilo, aby ho dal popravít.“ (Nico ter Linden)
- *Zákonictví*, před nímž Ježíš varuje, je tu představeno jako postoj, který nevede k Bohu, ač je tak prezentován. Jakožto postoj je zaujímán zrovna tak křesťany, nejde o nějaké „specifikum židovství“. Charakteristika „vyjídači vdov“ dokonce sedí spíš na situaci prvotní církve. Metlou se stalo upadlé potulné kazatelství, s nímž souvisela nepatřičná úcta k těm, kdo dokážou ohromit svou hlubokou a účinnou zbožností nebo modlitebním životem (srvn. i kontext Mt 6,9). Zatímco ještě takový Pavel dokáže ve své veliké svobodě říci Fp 1,18, Markův Ježíš (o cca 20 let později) už pro zbožné mluvky nemá pochopení.
- *Vdovy* v biblických příbězích okamžitě asociují bezbranné a chudé, lidi bez obvyklých životních prostředků a jistot. V dnešní době bychom mohli pomyslet na samoživitelky, matky s dětmi v azylových domech, žadatelky o azyl apod. Nejde jen o smutek osamělého člověka, ale především o chudobné a nejisté sociální postavení.

16.1.3 Odkazy

VRIES, Tinie de: *Tím vše začíná*. Amsterdam: Nederlandsche

Zondagsschool Vereeniging, 1989

POKORNÝ, Petr: *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií

AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016

LINDEN, Nico ter: *Povídá se... podle Marka a podle*

Matouše. Benešov: Eman, 2009, kap. 42-43

LINDEN, Nico ter: *Král na oslu*. Eman: Benešov, 2011, str. 174-175.

16.2.1 Předškoláci

Osnova: nejdřív akce – pak příběh – pak „učení“. Postup se hodí i pro věkově smíšenou skupinu. V tom případě nachystejte pomůcky (obrázky) i pro vyšší věkové kategorie.

Co potřebujeme k životu na jeden den?

Nachystejte si obrázky běžně užívaných každodenních potřeb: Jídlo, pití, mobil, dopravní prostředky, střecha nad hlavou, učební pomůcky, hry... (Vzhledem k tomu, že se setkáváme v neděli po Vánocích, můžete zapojit i různé typy vánočních dárků.)

Pak nechejte děti, ať jedno po druhém odebírají věci, bez kterých se dá přežít do dalšího dne. Kolik toho zbyde? To, co zbylo, je naše každodenní živobytí.

Příběh o chudé vdově a jejím daru

(Např. podle převyprávění Nico ter Lindena v Králi na oslu, viz Odkazy.)

Druhý den po příjezdu do Jeruzaléma Ježíš opět přišel na nádvoří jeruzalémského chrámu. Přišlo k němu mnoho lidí. Někteří se chtěli jen vytahovat, jiní byli celí nedočkaví, co se od Ježíše dozví o víře a o Bohu.

„Na víru je vždycky třeba si dávat pozor,“ řekl lidem. „A na věřící taky. Jsou mezi nimi svatí, ale taky pokrytci. Jsou svobodní věřící a věřící, kteří se bojí. Štědří a lakomí. A zvenku není vidět, kdo je co. Jsou lidé, kteří dělají, že jsou hodně věřící. Uvnitř jsou ale pohané, protože v chrámě a synagoze vždy chtějí sedět v první řadě a dlouho se modlí, aby mohl každý vidět, jak jsou zbožní. Myslí si, že jsou ušlechtilí a že je má Bůh hodně rád. Věřte mi, že to tak není. Víte, koho má Bůh hodně rád? Vdovy. Nemají ani moc, ani peníze. Znají jenom starosti a smutek, a když mají smůlu, tak musejí prodat i svůj domek. Kdyby vysoko postavení pánové víry Bohu skutečně sloužili, zajistili by, aby ty vdovy mohly ve svých domcích žít dál. Za tu dobu, co tu sedím u chrámové pokladnice, jsem viděl, kolik tam bohatí lidé hází. Řeknu vám, nic moc. Nebude jim ani sousto chleba. A pak šla

kolem chudá vdova. Vytáhla dvě měděné mince a vhodila je do pokladnice. Obětovala prakticky všechno, co na dnešní den potřebovala! Odevzdala se Bohu se vším, co měla.“

Ježíš si povzdechl. „Ach,“ řekl, „kdyby se to tak dalo říct o všech...“

Co příběh vyučuje?

Až příběh převyprávíte, vraťte se k tomu, co vám spolu s dětmi zbylo z obrázků každodenního živobytí.

Vdova odevzdala právě přesně tohle.

Zbylo jí něco?

Nezbylo jí nic. *(Tady můžete obrázky nejnmutnějšího živobytí odstranit.)*

A co nám ten Ježíšův příběh říká?

Tak velká je její láska k Bohu.

Důvěruje – on mi dal život, on mi dal živobytí. A to všechno není moje, ale patří jemu.

Celý můj život a všechno mé „živobytí“ patří jemu.

Pomůcky: Obrázky, popř. hračky ztvárňující součásti každodenního živobytí

16.2.2 Mladší školní děti

Markův úvod

„Tak, Ježíš přijel na oslátku do Jeruzaléma – a já teď musím chystat pro děti velikonoční příběhy,“ povídá si Marek, když dnes čekal děti. S čímžpak asi dnes přijdou?

Sotva je uslyšel, bylo jasné, že něco není v pořádku.

„S tím, co dáváte, bychom Markovi ani nekoupili papír na psaní jeho příběhu!“ křičel syn bohatého obchodníka Teodor na malou uplakanou Ráchelku.

„Vy se hádáte o peníze?“ uvítal děti překvapený Marek.

„O peníze ne,“ odpověděl nasupeně Teodor. „Chtěli jsme dohodnout, kdo dnes bude sedět nejbliž, až budeš vyprávět. A tahle malá usmrkaná holka furt tvrdila, že nejbliž mají místo nejmenší. Prý to slyšela v nějakém tvém příběhu. Ale kdo platí všechny ty drahé papíry a další věci na tvé psaní? Její máma určitě ne! Vždyť ta je ráda, že má večer co dát dětem, aby jim nekručelo v břiše!“

Marek se zamyslel. „Poslouchejte, budu vám teď povídat dva příběhy. A ty si, Teodore, klidně sedni nejbliž, ať slyšíš.“ Teodor se hrdě usadil, a Marek začal:

Po příjezdu do Jeruzaléma chodil Ježíš na nádvoří chrámu. Před Velikonoce tam bylo plno lidí. Někteří byli zvědaví, co Ježíš řekne. Ale vůdcové farizeů i kněží chtěli Ježíše ukázat buď jako hlupáka nebo nebezpečného fanatika. Dávali mu těžké otázky, a chtěli ho tak před lidmi znemožnit. Ale Ježíš svou odpovědí všechny překvapil: zákoníky a farizeje, kněze i lidi, kteří poslouchali.

Jeho odpovědi se ale moc líbily jednomu zákoníkovi. Jak ten Ježíš dovede vybrat správný příběh z Mojžíšových vyprávění! Nestraší tím, co se nesmí, ale ukazuje cestu. A tak se ozval sám: „Mistře, u Mojžíše máme spoustu různých příkazů a pravidel, podle kterých máme jako věřící žít. Ale které přikázání je to nejdůležitější?“

Všichni napjatě ztichli. Co Ježíš z mnoha Mojžíšových slov vybere? A bude se to týkat spíš vztahu k Hospodinu nebo pravidel pro život s druhými?

Ježíš promluvil: „První je toto: Budeš milovat Hospodina, svého vysvoboditele, celým srdcem, vším, nač myslíš a vším, nač nasazuješ síly – prostě celým svým životem.“ Mnozí lidé si to s ním polohlasně přeříkávali, protože to slovo od dětství slyšali. A líbilo se jim, že to Ježíš říká vážně a přitom s láskou.

Ale Ježíš ještě neskončil: „A pak tu máme ještě jedno slovo na prvním místě: Milovat budeš svého bližního jako sám sebe!“ A dodal: „Lásku k našemu Bohu nejde oddělit od vztahu k lidem, které potkáváme.“

Zákoníkovi se Ježíšova odpověď moc líbila: „Obě začínají ‚budeš milovat‘, to je to nejdůležitější. Vždyť to tak říká Hospodin i podle Proroků – milovat Boha a nezapomínat na lásku k bližním, to je víc, než oběti a další obřady tady v chrámu.“

Celým životem?

„No dobře Marku,“ skočil mu do řeči Teodor. „Ale co to znamená milovat Boha celým životem? A jak to souvisí s těmi penězi, které dávají rodiče našemu sboru a na tvé psaní?“

„Však počkej, Ježíš se svým učením ještě neskončil,“ klidně mu odpovídal Marek.

Pak se Ježíš posadil naproti chrámovým pokladnám, kam se dávaly dary na chrám. Vypadaly jako podlouhlý zvon obrácený vzhůru nohama. Byly

kovové – a když do nich někdo hodil peníze, krásně to zvonilo. Čím víc peněz, tím bylo zvonění delší.

Přicházeli tam bohatí lidé, a jeden po druhém házeli svoje dary. Jejich mince dlouze zvonily. Pak přišla jedna vdova. Víte, že vdovy mívají peněz sotva na jeden den. A ona tam ty dva čtyráky, co měla na den, hodila oba. Sotva to cinklo. Ale Ježíš se právě v té chvíli obrátil na učedníky:

„Slyšeli jste to malé cinknutí, viděli jste dar té vdovy? Ta vdova dala nejvíc ze všech!

Ptáte se, jak to? Všichni ti bohatí dávali z toho, co jim zbylo, když si nakoupili pro sebe, nač si vzpomněli. Kdežto tahle chudá vdova, na kterou bohatí nepamatovali, dala jako dar celé své živobyťi, všechno, zač si mohla ten den koupit něco k jídlu. Kdo tedy ukázal, že je Bohu oddaný celým svým životem?“

Když Marek zvedl hlavu a rozhlédl se po dětech, kouká, že Teodor se vypařil jak myška. Stál vzadu, a ještě předtím stihl posadit na své místo malou Ráchelku.

Pomůcky: Postavička písíciho Marka (kopie flanelografu aj., kterou si děti mohou samy vybarvit), obrázky chudých a bohatých.

16.2.3 Starší školní děti

Čím nejdůležitějším se v životě řídit

Vytiskněte a rozstříhejte následující citáty. Požádejte děti, ať vyberou ten nejdůležitější. Dejte prostor, ať každé ten svůj krátce zdůvodní (je-li dětí hodně, můžete je rozdělit do skupin po 3–4, mluví pak spolu buď ve skupinkách nebo zástupci jednotlivých skupin). Zkuste tak rozvinout rozhovor na téma: Čím je nejdůležitější řídit se v životě? (Pokud vám citáty připadají málo použitelné, najděte si jiné např. na webu citaty.net). Pozor, všechny citáty nejsou vyloženy „špatně“, záleží na tom, v jaké souvislosti jsou řečeny, popř. použity. Na to byste měli s dětmi přijít.

Není-li zdraví, potemní a vyprchají i rozkoš, moudrost, učenost a ctnost. Mám opravdu ráda jen málo lidí, a ještě méně je těch, o nichž smýšlím s úctou.

Bůh je ten první a nejlepší, a proto musí mít to první a nejlepší Prachy světem vládnou a každého jde koupit, jen je potřeba znát cenu. Člověk prostě není Bůh a hra na něj se mu krutě mstí.

Miluj, jako by Tě nikdo nikdy nezranil! Pracuj, jako bys nepotřeboval peníze! Tancuj, jako by se nikdo neřádal! Zpívej, jako by Tě nikdo neposlouchal! Žij, jako bys žil v ráji!

Jestliže se dokážete osvobodit od usilování o vztahy, budou všichni toužit být vám po boku.

Řiďte se třemi Ú: 1. Úcta k sobě 2. Úcta ke druhým 3. Úplná odpovědnost za všechny vaše činy.

Ježíšovy odpovědi

Potom přidejte dvě Ježíšovy odpovědi podle Mk 12, 29-30 a 12,31.

Pokud skupina ukázala, že je schopná samostatné práce, požádejte ji, ať posoudí, jsou-li Ježíšovy odpovědi stejně důležité nebo důležitější než nabízené možnosti. Bude užitečné upozornit, že citát vztahující se k Bohu myslí na Hospodina jako vysvoboditele z Egypta.

Odpovědi můžete rovnou představit v rámci krátkého uvedení: Na nádvoří jeruzalémského chrámu vede Ježíš rozhovory o různých důležitých otázkách. Někteří odpůrci se ho snaží znemožnit, ale on vždycky svou odpověď překvapí a ukáže něco důležitého o víře, politice, životě a smrti. Tu přišel znalec bible – Mojžíše a Proroků – a s upřímným zájmem se Ježíše zeptal: Které z mnoha přikázání a rad je první a nejdůležitější? Podle kterého se vždy řídit, protože ukazuje správný směr?

Ježíš odpovídá tak, že připomene tato dvě (Mk 12, 29-30 a 12,31). První nám říká, že Bohu, kterému jde z lásky k nám o naše vysvobození, záchranu, naději a obnovu (jak to známe z nejdůležitějšího SZ vyprávění a jak to celým příběhem ukázal i Ježíš) můžeme otevřít a svěřit celý svůj život. To druhé, že tuto Boží lásku můžeme předávat lidem, mezi kterými se ocitneme. Sami nejsme ti nejdůležitější, kolem kterých se všechno točí.

Pomůcky: <http://citaty.net>.

16.2.4 Přesah

Dnes je poslední neděle v roce, zítra bude Nový rok. Jaká předsevzetí si lidé dávají na Nový rok? Myslíte, že by se Ježíšovo dvojpřikázání lásky hodilo jako novoroční předsevzetí?

Kdo se dnes stará o vdovy? Jsou jiní lidé, kteří takové zajištění nemají?

Kde je ve vašem okolí azylový dům pro matky s dětmi? Byli jste se tam podívat, znáte někoho z dětí?

Víte, co to je „diakonie“ (služba potřebným)? Víte, že církev takovou službu potřebným organizuje už dlouho? Myslíte, že k tomu přispěl i dnešní příběh?

Viděli jste jeruzalémskou Zeď nářků? Víte, že je to jediný pozůstatek ze zbořeného chrámu? Marek a bratři a sestry z jeho sboru žili právě v té době, kdy Římané chrám zbořili. Která postava z vyprávění nám něco říká o chrámu, obětech? (Můžete s dětmi probírat z tohoto pohledu postupně jednotlivé postavy a zkuste, ať si děti vzpomenu aspoň na zákoníkovu odpověď. Popř. je můžete upozornit, že dary bohatých na chrám jsou z pohledu Markova vyprávění vlastně zbytečné.)

Zazpívejte s dětmi píseň *Srdce čisté*. Co všechno podle ní brání milovat Boha „celým srdcem“? Podobně můžete pracovat s písní *Odpust'* – a ptát se, kdy jsme podle ní zapomněli milovat na své bližní...

•••••

16.3 LITURGIE

16.3.1 Písně

Hlasem veselým (EZ 81,1-7; můžete postupně přidávat Orffovy nástroje, podle toho, jak se o nich v žalmu zpívá); *Pane Bože náš* (BTS 15); *Tvá, Pane láska* (EZ 635); *Přemýšlej, děkuj a služ* (SV 273); *Tvoje Pane Kriste dobrota* (SV 346); *Srdce čisté* (SV 349); *Odpust'* (SV 233, EZ 688)

16.3.2 Biblický text k zapamatování

Milovat Boha z celého srdce a milovat bližního jako sám sebe je víc, než přinášet Bohu oběti a dary. (Mk 12,33; upr.)

16.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *Vám dávám nový příkaz svůj* (sv 364).

Vstup do Jeruzaléma (popř. i pašije) podle Ž 118

UČITEL: „Kámen, jež zavrhli stavitelé,“

DĚTI: „stal se kamenem úhelným.“

UČITEL: „Stalo se tak skrze Hospodina,“

DĚTI: „tento div se udál před našimi zraky.“

VŠICHNI: „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně!“

16.3.4 Okénko do bohoslužeb

Můžete v zestručněné podobě užít motivačního vstupu pro starší školní děti:

Jsou různá slova, která se lidem líbí, zdají se jim moudrá. Jsou i „moudrosti“, rady zlé, a přesto se podle nich lidé řídí.

Marek dnes bude s dětmi řešit, co je ta nejdůležitější moudrost podle příběhů Mojžíše a Proroků.

16.3.5 Modlitba

Děkujeme, Hospodine, za pozvání objevovat tvou lásku a sílu tvého vysvobození. Děkujeme za Ježíše, který této lásce zasvětil a obětoval celý život. A děkujeme, že tato láska má moc proměňovat a napravovat vztahy mezi námi i vztahy k dalším lidem okolo nás. Amen.

pro čtenáře evangelia, kteří by se mohli propůjčit ke zradě Syna člověka, ale jako většina textů tohoto typu je to varování předem. Navzdory titulku v ekumenickém překladu Ježíš podle Mk neoznačí konkrétního člověka, ale mluví ke všem dvanácti učedníkům, k těm nejbližším. Srov. Ž 41,10b.

- *Pomazání v Betanii*: Jde o skutek neopakovatelný a neodkladný, vykonaný v pravou chvíli. Je pravděpodobné, že jej Ježíš vnímal jako prorocký čin (podobně jako pomazání Saule nebo Davida za krále). Zároveň jde o pomazání – balzamování – k pohřbu. Je to předzvěst smrti.
- *Příprava velikonoční večeře*: Učedníci počítají s tím, že velikonoční večeři oslaví se svým mistrem, nikoliv s rodinami. Chystání nese určité znaky konspirace (muž se džbánem na vodu byl méně obvyklý než žena s měchem), zároveň ukazuje, že Ježíš má své příznivce, které může s autoritou o leccos žádat (viz také oslátko u vjezdu do Jeruzaléma).
- *Ustanovení večeře Páně – Stolování* bylo v církvi od úplného počátku významným prvkem (stolování s hříšníky, rozmnožení chleba) a bylo vnímáno jako zvláštní Boží přítomnost s lidmi a připomínáno při každém jídle vzniklého společenství. Markův text vznikl již na základě tradice (ustálené formy večeře Páně), i ekumenický překlad to naznačuje starobylejší formulací „toto jest...“.
- *Večeře Páně jako nová smlouva*: Smlouva ve starozákonním pojetí, to není vztah rovnocenných partnerů. Bůh dává svému lidu dar svobody, zavazuje se ho chránit a dát mu cíl a smysl, člověk se zavazuje, že bude podle Božích příkazů žít. Bůh svoji smlouvu obnovuje (Noe, Abraham, Mojžíš a Izrael), proroci očekávají novou smlouvu vepsanou do srdce. V Markově podání je večeře Páně „podpis“ této nové smlouvy.
- *Lámání chleba, rozdávání* – „toto jest mé tělo“: Slova se vztahují na celý děj a ukazují, zpřítomňují celý Ježíšův život i smrt pro druhé. Právě v tom se projevuje Boží vůle. Zvláště ve zpracování pro mladší školní děti se pokoušíme ukázat, že pokud se Ježíš vydává, vydává se celým životem. Chléb ho symbolizuje, zpřítomňuje. Nejde o žádný kanibalismus.
- *Pítí ze společného kalicha* – „toto jest má krev, která zpečetuje (novou) smlouvu“. Pro Marka je přijímání večeře Páně podpis na smlouvě (srov. předobraz Ex 24,8: „Mojžíš vzal krev, pokropil lid a řekl: ‚Hle, krev smlouvy, kterou s vámi uzavírá Hospodin na základě všech těchto slov.‘“), kterou nám Hospodin v Ježíši Kristu nabízí. Mnozí máme z této smlouvy užitek, z toho, že se Ježíš celým životem vydává v náš prospěch.
- *Ježíš se vydává cele a všem*: Smlouvu uzavírá se všemi svými učedníky, přestože ví, že jeden je zrádce, přestože předpovídá jejich zapření, strach, odpadnutí.

17.1.2 Úskalí

- Problém dnešního příběhu je jeho mnohvrstevnatost – co říká biblický text, co za námi stojí v tradici církve, jak slavíme večeři Páně v našem sboru. Buďte jednoduší, vyberte si jeden důraz.
- Praxe sboru může být rozdílná od zamýšleného vyznění. Smí u vás k Ježíšovu stolu opravdu všichni – i děti?

17.2 PRO DĚTI

17.2.1 Předškoláci

Lano svážeme do kruhu, s dětmi se ho chytíme, všichni, zkusíme ve stoje vytvořit kruh.

Představte si, že ten provaz je stůl; stoly můžou být kulaté, oválné, čtvercové, obdélníkové – jaký bude ten náš? Položíme na zem, sedneme si okolo.

Máme stůl. Můžeme ho ozdobit, co patří na stůl? Doprostřed ubrus, ubrousek, prostírání, kytičku – děti necháme vyjmenovávat, co máme, to na „stůl“ pěkně vyskládáme. Přidáme pak placku / krajíček chleba na talíři pod ubrouskem, skleničku.

Jsmetady spolu, je nám dobře. U stolu se jí, povídá. Jsme tu jako rodina, přátelé, kamarádi...

Ježíš pozval své učedníky ke stolu: Budeme spolu slavit svátek. Stůl byl krásně ozdobený. Nechybělo jídlo a pití. Pro všechny Ježíšovy přátele bylo u stolu místo. Máme tu místo my všichni, vejdemese?

Ježíš měl radost, protože byli všichni spolu. Všechno bylo krásně připravené. Barevné a veselé. Všichni tu byli a měli se rádi.

Byla tu ale taky černá barva, něco ošklivého se tu skrývalo. (*Vložit do obrazu stolu zmuchlaný černý šátek.*) Ježíš byl také smutný, protože věděl, že jeden z jeho přátel chce odejít. Odejít za Ježíšovými nepřáteli, aby prozradil vojákům, kde Ježíš je, zradit ho. Ježíš nevěděl, kdo je zrádce. Mohl to být kdokoliv. Jsi to ty? Nebo ty? Takové věci pokazí celou hostinu. (*Šátek roztáhnout, přikrýt část stolu apod.*)

Co Ježíš udělá? Ježíš se mohl zlobit, křičet, vyptávat se. Mohl chtít být sám, odejít. Ježíš ale udělal něco úplně jiného. Nenechá vládnout černou temnotu. (*Složte černý šátek – je tam, ale ne jako to podstatné. Vezměte talíř*

s chlebem, položte ho na černý šátek tak, aby talíř černý šátek překrýval. Z ubrousku vytáhněte chleba, položte ho viditelně.)

Ježíš vzal placku chleba a rozlámal ji na kousky, pro každého kus.

„Pamatujete, co všechno jsme spolu zažili? Co jsem vám povídal? (Třeba si děti vzpomenou na nějaký příběh, můžete mluvit pomalu a s pomlkami, nechat dětem prostor.) Nezapomeňte na to! Buďte jako já. Mám vás moc rád.“

Pak vzal kalich s vínem a poslal ho dokola.

„Bůh vás má všechny rád. Nezapomeňte na to. Pro každého bude vždycky místo u stolu. I když něco pokazíte, můžete se vrátit.“

Všichni dostali chleba, všichni se napili vína. Byli jako jedna rodina. Pro každého bylo místo, každého má Ježíš rád. Když někdo od stolu odejde, zůstane prázdné místo. Prázdné místo znamená, že někdo odešel. Ale také to znamená, že se může vrátit.

Zakončíme modlitbou nebo písní.

Pokud to situace umožňuje (je klid, děti jsou pozorné), můžeme také rozdělit chlebovou placku, třeba tak, že ji rozlámeme, pošleme talíř s kousky dokola a každý si vezme.

Promyslete, zda je to ve vašem sboru možné – nejde o svátostnou večeři Páně, ale pracujeme se shodnou symbolikou. Ohled na sbor – nepohorší to někoho? Ohled na užitek dětí – nebude z rozdílení bitka? Je třeba učit vnímavosti pro zvláštnost okamžiku.

Činnosti

Můžeme s dětmi vyzkoušet – pokud chtějí, mohou po jednom odejít ze svého místa, kousek od stolu. Podíváme se na prázdné místo, které po dítěti zbylo. Jde o to zažít: Pokud někdo odejde, zůstane prázdné místo. Někdo tu chybí. Ale může se zase vrátit.

Můžeme vytvořit obraz/koláž: Každé dítě dostane vystřížený ovál, podle věku dětí i s naznačenými očima, nosem a pusou, případně vystříhané oči, nosy, pusy, vlasy z barevného papíru – děti dokreslí, vybarví, nalepí tak, aby to byl obrázek jejich obličejů.

Na nástěnku či velký papír lepíme obličejů kolem nakresleného stolu. Společně s dětmi můžeme také vyrobit Ježíšův obličej – Ježíš bude v čele stolu. Na stůl můžeme nakreslit i kalich a chleba, případně dopsat do „komiksových“ bublin slova ustanovení, případně „chléb života“, „kalich spásy“.

Pomůcky: Lano či provaz takové délky, aby se kolem něj vešly všechny děti, prostírání atd. k vyzdobení stolu. Chlebová placka nebo krajíc ukrytý v ubrousku, sklenice nebo pohár. Materiál k tvoření.

17.2.2 Mladší školní děti

Budeme potřebovat obraz velikosti cca A3 – obrys postavy, Ježíše. Může mít nakreslený obličej, ruce rozpjaté k objetí (můžete se inspirovat třeba sochou Ježíše v Rio de Janeiro, případně ilustrací Ježíše v konfirmačních listech Dvakrát měř, jednou věř).

Kdo by to mohl být? *Shodneme se s dětmi, že to je Ježíš.*

O Ježíši toho přeci už hodně víme, vzpomenete si na nějaké příběhy? *Kreslíme do obrysu schematicky, případně lepíme obrázky probraných příběhů, co si děti nevzpomenou, připomeneme.*

To je Ježíš. Jeho celý život – jak měl rád lidi, pomáhal jim, uzdravoval je, zachraňoval, dával jim naději. Byl tu pro druhé. Nemyslel jen na sebe, vydával se druhým, rozdával se.

Blížily se Velikonoce. Ježíš chtěl se svými učedníky slavit hod beránka. Oslavit, že je Bůh vyvedl z Egypta. Každý rok si to vyprávěli, jedli v chvatu upečené maso a nekvašený chleba a hořké byliny. Jako by oni sami byli v Egyptě a Bůh je vysvobodil.

Učedníci hledají místo, kde by mohli slavit. Najdou místo u Ježíšova příznivce, ten je rád, že může pro Ježíše něco udělat. Nabídne učedníkům velkou připravenou místnost v prvním patře. Ne všichni mají Ježíše tak rádi, má i mnoho nepřátel.

Hostina může začít. Jedí a pijí. Tato hostina má svůj řád. Hodně se u ní mluví – vyprávějí se příběhy z Bible, připomíná se, jak Bůh se svými dětmi, s Izraelem, uzavřel smlouvu.

Uprostřed vyprávění Ježíš najednou řekne: „Jeden z vás mě zradí.“ Rozhostí se ticho. Smutek. Nejistota. Kdo to je? Můžu to být já? Ty to víš, Ježíši? Co teď? Co udělá Ježíš?

Ježíš vzal krajíc chleba a rozlámal ho na kousky. Každému podal jeden. „Vezměte si a jezte. Rozdal jsem vám chleba. Stejně tak vám dávám sebe, celý svůj život.“ Pak vzal Ježíš kalich s vínem a řekl: „S vámi všemi teď Bůh uzavírá novou smlouvu.“ Kalich s vínem putuje mezi učedníky a je to jako pečeť na smlouvě, jako podaná ruka, jako podpis. Bůh to s lidmi myslí vážně.

Vrátíme se s dětmi zpět k obrazu.

Vidíte? Ježíš se celý život rozdává, pracuje pro druhé. To teď učedníkům připomíná. Každý, kdo jí ten chleba, i my, má v sobě kus Ježíšova života. Ježíš se nám dává. Ježíš nás může uzdravit. Potěšit, povzbudit. Změnit k lepšímu. Dát nám novou sílu.

Vidíte také, obraz Ježíše má rozpřažené ruce – jako by chtěl někoho obejmout. Je zároveň taky zranitelný, odhalený. Kdo otvírá náruč, vystavuje se nebezpečí, že mu někdo ublíží. Tohle Ježíš udělá. I když ví, že mu může někdo ublížit, že ho někdo zradí, jiný ho zapře, učedníci se rozutečou, že ho nepřátelé odsoudí k smrti, přesto nepřestane mít lidi opravdu rád. Nechce zachránit sebe, chce zachránit druhé. Ježíš se dává lidem.

V našem sboru také slavíme večeri Páně. Když přijímáme chléb a víno tak, jak nám to Ježíš ukázal, vzpomeňte si na tento obraz – Ježíš nám dává svůj život. Je to nová smlouva mezi Bohem a námi, Bůh nás chce zachránit. Myslí to s námi vážně.

Pomůcky: Papíry, fix, předkreslená schematická postava.

17.2.3 Starší školní děti

Pamatujete si z příběhů Izraele na nějakou smlouvu, kterou uzavřel Bůh s jednotlivcem nebo celým lidem? (Pokud děti neví, můžete napovídat, např. znamení smlouvy byla duha; při uzavírání smlouvy mu Bůh změnil jméno; celý lid dostal při uzavírání smlouvy dost podrobný popis toho, co mají a nemají dělat; atd.) Připomeňte si příběhy, při dostatku času si je můžete i přečíst. Např.: Gn 9,8-17 (Smlouva s Noem); Gn 15,1-19 nebo 17,1-10 (Smlouva s Abrahamem); Ex 20,1-17 a 24,3-8 (Smlouva s Izraelem).

Lid izraelský ale dost často smlouvy s Bohem porušoval, nedodržoval je, od Boha se vzdaloval. Přesto jim Bůh slíbil novou smlouvu – o tom mluvili proroci a toužili po tom. Přečtěte např. Jeremjáš 31,31-34.

Když Ježíš večerel naposled se svými učedníky, rozdával jim chleba a podal jim kalich. O kalichu říká: „Toto jest má krev, která zpečetuje novou smlouvu a prolévá se za mnohé.“ Případně můžete přečíst celou perikopu Mk 14,22-25.

Uvažujte s dětmi: Uzavřeli jste někdy nějakou smlouvu? Byla dodržena? Bylo by těžké uzavřít smlouvu, když byste věděli, že ji druhá strana poruší?

K čemu pak je taková smlouva, proč ji vůbec uzavírat? Proč to Bůh dělá, že s lidmi uzavírá smlouvu znovu a znovu? Je to pro něj snadné? Bylo to snadné pro Ježíše?

17.2.4 Přesah

Využijte obrázek poslední večeře od Kees de Korta, Siegera Ködera nebo jiné ztvárnění poslední večeře a nechte děti popisovat, co vidí.

•••••

17.3 LITURGIE

17.3.1 Písně

*Kristus Pán když na smrt šel (sv 167); Podobenství o Hostině (sv 14);
Svou sílu nám dáváš jak vinný kmen (sv 318)*

17.3.2 Biblický text k zapamatování

Vezměte, toto jest mé tělo. Toto jest má krev, která zpečetuje smlouvu a prolévá se za mnohé. (Mk 14,22.24)

17.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *Beránku, který snímáš hříchy*¹ nebo jiného Beránku Boží.

Podle Ž 118

UČITEL: „Kámen, jež zavrhli stavitelé,“

DĚTI: „stal se kamenem úhelným.“

UČITEL: „Stalo se tak skrze Hospodina,“

---

¹ Z připravovaného zpěvníku – dostupné z http://novyzpevnik.evangelnet.cz/sites/novyzpevnik.evangelnet.cz/files/osnova/Beranku_Bozi,_ktery_snimas_....pdf

DĚTI: „tento div se udál před našimi zraky.“
VŠICHNI: „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně!“

17.3.4 Okénko do bohoslužeb

Marku, Marku, podívej – už ti zbývá jen kousek papíru! Mám ti jít koupit nový? A proč jsi dneska tak vážný? – Myslím, že ten kus papíru stačí. Jsem totiž u konce. Nebo spíš u vrcholu. Jsem vážný, protože jsem právě přemýšlel o závěru Ježíšova života. Je to příběh plný násilí a smrti. Ale dnes ti povím o večeři, kterou Ježíš slavil se svými učedníky. Tak schválně, pečlivě poslouvej, jestli objevíš věty, které už taky znáš z bohoslužeb.

Znáte rčení „Ten by se druhým rozdal“? Co to znamená? Dnes si budou děti v nedělní škole vyprávět o jednom, o kterém to platí úplně nejvíc.

17.3.5 Modlitba

Pane Ježíši, u tebe je místo pro všechny. Opuštěj, jestli jsme se od tebe vzdálili. Dej, abychom byli jako ty a následovali tě. Amen.

- Ježíš není odevzdaný osudu, rezignovaný, ale odevzdává se do *Boží vůle*. To znamená: zápasí se sebou, pravděpodobně měl nějaké představy o tom, jak by ho kalich utrpení mohl minout (např. že království Boží přijde před jeho smrti), ještě měl čas odejít. Ježíš hledá, co je Boží vůle a jak ji konkrétně realizovat. Rezonuje tu prosba otčenáše „buď vůle tvá“. Když se Ježíš modlí Buď vůle tvá, prosí o to, aby se nezpronevěřil Boží lásce ke světu, přestože se svět obrátil proti němu, i když svět volí zlo. Považuji za dobré pro předškolní (i starší) děti Boží vůli v modlitbě konkretizovat – přestože biblický text to nečiní – jako Boží lásku ke všem, i k nepřítelům. Stejně tak ukázat konkrétněji Ježíšovu nalezenou cestu, totiž jistotu o Boží přítomnosti ve všem dění – např. inspirací v žalmových textech.
- *Zůstat a bdít*, to je výzva k podpoře Ježíšových modliteb. Ježíš zve učedníky na stejnou cestu, do stejného boje, který bojuje on. Bdít a modlit se znamená udržet si vztah k Bohu, to je podstatné v pokušení, kdy se musíme rozhodovat. Souzní to s prosbou modlitby Páně „neuveď nás v pokušení“, do zkoušky, kterou bychom nezvládli. Protiklad těla a ducha ukazují, že můžeme být rozhodnutí pro věrnost, ale neschopni ji uplatnit v konkrétní situaci – to je vidět názorně na Petrovi, který se zapřísahá, že od Ježíše neodpadne (v.29), vzápětí upadá do spánku (v.37) a následně zapírá (v.66nn).
- *Syn člověka*: Tak o sobě v evangeliu mluví sám Ježíš. Může to znamenat prostě člověk, ale zde je to spíše narážka na postavu z knihy Daniel, která je poslána k soudu a záchraně. Tento rozhodující a podstatný člověk bude vydán do rukou lidí, hříšníků. Soudce se stává odsouzeným.

18.1.2 Úskalí

- Co je Boží vůle? Je Boží vůle, aby Ježíš zemřel? Kladou si takovou otázku děti? Dospělí si ji kladou – avšak často zůstáváme v zajetí představy Boží vůle jako přesného plánu, jízdního řádu pro budoucnost, kdy Bůh všechno plánuje, řídí a vykonává. Domnívám se, že Bůh dává lidstvu i světu daleko větší prostor svobody konání, než aby mohla být každá tragédie Boží vůlí. Není. Boží vůlí je život. Pro Ježíše cesta k životu byla cestou nenásilí a lásky – cestou, ze které neuhnul, ani když mu hrozila smrt. Boží vůle se ukazuje v neděli ráno, ve vzkříšení.
- Pozor na nucenou identifikaci s nějakou postavou příběhu – děti v tak těžké situaci jako Ježíš nebyly. Také role učedníků by mohla svědět k lacinému

moralizování, co všechno učedníci nezvládli a měli. Ježíšovo napomínání není ani tak výčitka, jako výzva k těsnějšímu a intenzivnějšímu vztahu s Bohem.

18.1.3 Odkazy

POKORNÝ, Petr: *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016

Odkazy na starší přípravy a další pracovní materiály najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evanganet.cz/katecheticke-pripravy/jezisuv-zapas-dpns3>.

••••••••••••••••••••

18.2 PRO DĚTI

18.2.1 Předškoláci

Během vyprávění velikonočního příběhu (úlohy 18-20) budeme stavět „velikonoční zahradu“, každý týden ji doplňovat. Můžeme ji a) kreslit, b) udělat jako koláž (lepít vystřížené papíry, látky, přírodniny na karton), c) tvořit ji pomocí šátků a dekoračního materiálu, event. biblických postaviček d) uděláme zahrádku „živou“, s rostlinami, mechem apod.¹

Spolu s dětmi nakreslíme/vytvoříme/postavíme základní verzi zahrady – stromy (rostliny), květiny apod., necháme místo pro další příběhy – Golgota, hrob. Pokud jsme vytvářeli, odpočineme si, uklidíme. Pokud ne, dětem ukážeme obraz zahrady, sadu. Necháme je zahradu popsat, jak vypadá, co v ní roste, jestli by v ní chtěli být... atd.

Příběh nabízí trojnásobné opakování situace – taková opakování mají děti tohoto věku rády, využijte ho např. stejnými slovy na začátku Ježíšovy modlitby apod. Ve vyprávění ale pozor na to, aby se z toho nestala fraška, jak někdo někde pořád poodchází – nespěchejte, nechte chvíli ticho.

---

1 Inspirace fotografiemi např. na adrese http://amysfreeideas.com/English/Step_by_step_instructions_for_how_to_make_an_Easter_Garden.html

V takové zahradě se odehrává dnešní příběh o Pánu Ježíši.

Ježíš se svými učedníky povečeřel. A když bylo po večeři, šli všichni do té zahrady. Byl večer a byla tma.

Ježíš byl velmi vážný. Smutný. A taky měl strach. Jeho nepřátelé mu usilovali o život. Jeden z jeho přátel, z učedníků odešel pryč. Asi chce říct nepřátelům, kde Ježíš je. Byla to těžká a hrozivá chvíle.

Učedníci si chtěli po večeři odpočinout, sedli si nebo lehli na trávník. Ježíš odešel o kousek dál – poprosil Petra, Jakuba a Jana, své nejbližší přátele, aby šli s ním.

Ježíš řekl svým přátelům: „Mám velký strach, bojím se a jsem smutný. Chci se modlit, mluvit s Bohem. Neusínejte, držte stráž. Taky se modlete.“

Ježíš poodešel ještě o kousek dál, posadil se pod stromem a modlil se k Bohu: „Otče, bojím se. Nejradši bych utekl a někde se schoval. Bojím se, že mě zabijí.“

Ježíši bylo opravdu úzko, šel za svými přáteli, ale ti spali. Probudil je a prosil, aby se také modlili a podpořili ho.

Ježíš zas poodešel. Chodil pod stromy v zahradě a modlil se.

„Otče, bojím se. Můžu se někde schovat, aby mě nikdo nenašel, mám se bránit mečem a násilím, anebo chceš, abych i nepřátelům znovu řekl, že je máš rád? Je to hrozně nebezpečné, bojím se, že mě zabijí!“

Ježíš opět šel za svými přáteli a doufal, že ho potěší. Ale oni zas spali, nemohli udržet oči otevřené. Opět je probudil a prosil je, aby zůstali vzhůru s ním, ale jim to nešlo.

A Ježíš se zas vzdálil a v zahradě se modlil: „Otče, bojím se, moc se bojím. Ale vím, že ty máš rád i ty, kdo tě nenávidí, kdo nenávidí mě. Ty chceš, abychom se milovali, to je tvoje vůle. Půjdu a znovu to řeknu všem. I když je to životu nebezpečné. Ty jsi se mnou, tvoje ruka mě doprovodí všude, kam půjdu. Ty jsi moje skrýše, když jsou moji nepřátelé silnější než já. I kdybych se dostal do vězení nebo mě zabili, ty jsi život, ty se mě zastaneš.“

Pak se Ježíš vrátil opět ke svým přátelům. Spali. Chtěli být vzhůru, ale prostě to nedokázali.

Ježíš je probudil a řekl jim: „Probudte se, brzy přijdou nepřátelé. Já neuteču ani se nebudu bránit mečem. Musím ukázat, že Bůh miluje všechny!“ A opravdu brzy přišli vojáci, s meči a holemi. Ježíše zatkli a odvedli ho pryč z té krásné zahrady. Učedníci utekli. Všichni měli strach. Ježíš však věděl, že Bůh ho vede za ruku.

Zazpívejte *Někdo mě vede za ruku* (HA 14, první a čtvrtá sloka).

Můžeme vést ještě rozhovor: Míváte z něčeho strach? – Můžeme své strachy nakreslit na papír. Řekneme o nich Pánu Bohu. Můžeme je roztrhat na kousky nebo zmačkat a položit je do naší zahrady. Bůh o nich ví. A třeba znovu zazpívat Někdo mě vede za ruku.

Pomůcky: Podle vybraného tvoření, papíry, pastelky atd.

18.2.2 Mladší školní děti

Přečtete nebo převyprávějte Mk 14,32-36, Ježíšovu situaci můžete trochu rozvést, dětem přiblížit, že jistě rozvažoval nad různými možnostmi toho, co má dělat, jak se má zachovat. Pak ale musel přemýšlet, zda je to v souladu s tím, co chce Bůh, s tím, co on sám dosud říkal a dělal. Před děti předložte papír, na kterém bude schematicky nakresleno rozcestí, rozvětřující se cesta, s nadpisem – Otče, buď vůle tvá! Co je tvá vůle? S dětmi uvažujte a pište/kreslete do cest, jaké měl Ježíš konkrétní možnosti, jak se mohl zachovat – nechte dětem prostor pro fantazii. Zkuste ke každé najít argumenty pro i proti – vedte děti doplňujícími otázkami (Co by se stalo pak? Nebyl by to pravý opak toho, co Ježíš dělal doted? Apod.).

Shrňte: Ježíš mohl jít různými cestami – i vy jste vymysleli nějaké. Mohl utéct, schovat se, přestat veřejně působit, zkusit sehnat armádu, povstalce se zbraněmi... Něco by bylo velmi snadné, jiné možnosti by něco stály, ale zachoval by si život. Přemýšleli jste o tom, jaké by mělo výhody, kdyby se vydal jinou cestou, ale přišli jste i na to, co by tak dobré nebylo. Ježíš se rozhodl, že bude věrný Bohu a tomu, jak ho znal a co o něm říkal lidem kolem sebe. Nebránil se zbraněmi, neutekl, nevzdal to, ale vytrval v lásce k lidem a rozhodl se, že bude veřejně a otevřeně mluvit o tom, že Bůh chce být lidem blízko a že je má rád. Jiné zachraňoval celý svůj život, ale sám sebe výhodami nebo zbabělostí zachránit nechtěl.

Pomůcky: Papír, tužky, případně Bible.

18.2.3 Starší školní děti

Zazpívejte píseň *Nemůžete ani chvíli* (sv 212). Znáte ten příběh? Kdo je v té písni mluvčí? Hledejte v Markově evangeliu v kapitolách 14 a 15 verše, které souvisí s písní, které byly její předlohou. Na koho se obrací otázka

„Nemůžete ani chvíli se mnou bdít?“ Může se nějak týkat i nás? Jak bychom mohli bdít dnes s Ježíšem? Pokud děti nepřijdou na nic samy, nabídněte tři varianty, děti si mohou vybrat, která je jim nejbližší a říct proč, co si pod tím představují. Správné jsou všechny, ale neprozrazujte jim to předem.

- *Je třeba být nablízku trpícím a těm, kdo jsou plni strachu a podporovat je.*
- *Je třeba modlit se, aby člověk poznával, co je Boží vůle.*
- *Je třeba být bdělý a modlit se, aby člověk obstál ve chvíli, kdy je vystaven nějaké zkoušce.*

Varianta: K příběhu o modlitbě v Getsemanech si přečtete některé žalmy (např. 22, 42, 88, 142), uvažujte, který žalm by Ježíš mohl použít jako slova modlitby. Některé žalmy jsou také ve zhudebnění Oborohu.

Zpívejte píseň z Taizé *Zůstaňte zde a bděte se mnou* (sv 443).

Pomůcky: Text písně a biblický text, okopírované k vytváření poznámek a souvislostí.

18.2.4 Přesah

- Buď vůle tvá není odevzdání se osudu nebo smíření se situací. Velmi často je prosba „Buď vůle tvá“ začátkem vzpoury proti zavedeným (ne)pořádkům, situacím, které odporují životu. Christoph Blumhard ml. to vyjádřil výrokem „křesťané jsou lidé protestující proti smrti“. Se staršími dětmi můžete takto meditovat nad písní *Buď vůle tvá* (sv 21).
- Se staršími dětmi můžete vzít doslova Ježíšovu výzvu – např. na víkendové akci, táboře nebo přespávání v kostele uspořádejte večerní nebo brzké ranní modlitební bdění.
- Impulz pro teologizování s dětmi: Proč a v jakých situacích se lidé modlí? Co je to vlastně modlitba?

18.3 LITURGIE

18.3.1 Písňe

Nemůžete ani chvíli (sv 212); *Byl jsi tam* (sv 25); *Někdo mě vede za ruku* (EZ 176, HA 14); *Zůstaňte zde a bděte se mnou* (sv 443); *Šel přes potok Cedron k hoře* (EZ 310, 1. sloka); *O Lord, Hear My Prayer* (sv 462, anglická píseň, děti mohou překládat); *Bud' vůle tvá* (sv 21)

18.3.2 Biblický text k zapamatování

Bděte a modlete se. (Mk 14,38)

18.3.3 Rituál

- Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“
- Zpěv písně *Beránku, který snímáš hříchy*² nebo jiného Beránku Boží.

Podle Ž 118

UČITEL: „Kámen, jež zavrhli stavitelé,“

DĚTI: „stal se kamenem úhelným.“

UČITEL: „Stalo se tak skrze Hospodina,“

DĚTI: „tento div se udál před našimi zraky.“

VŠICHNI: „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně!“

18.3.4 Okénko do bohoslužeb

NADŠENÉ DÍTĚ: „Marku, Marku budeš vyprávět dál? Já už vím, jak to teď bude, Ježíše ukřižují. Řekl bych, že když si nám vyprávěl, jak se Ježíš nebál rozdělit se o chleba i s těmi, kdo ho zradili, tak že byl fakt hrdina, že šel na smrt děsně odhodlaně!“

---

2 Z připravovaného zpěvníku – dostupné z http://novyzpevnik.evangelnet.cz/sites/novyzpevnik.evangelnet.cz/files/osnova/Beranku_Bozi,_ktery_snimas_....pdf

MAREK: „To vůbec ne! Myslím, že Ježíš měl v hlavě spoustu otázek, možná i strach.“

DÍTĚ: „To by se líbilo babičce, ta má pořád taky nějaký strachy. A otázek, těch má hrozně moc v hlavě táta, často chodí po domě a říká ‚Kdybych já věděl, co mám dělat?!‘ Tak já už jsem zticha, Marku, vyprávěj!“

Co je Boží vůle? Těžká otázka! Myslíte si, že byla taková otázka pro Ježíše lehčí než pro nás? Také o tom bude dnešní příběh v nedělní škole.

18.3.5 Modlitba

Pane Ježíši, měl jsi v sobě strach a na smrt jsi nešel odhodlaně. Buď se všemi, kdo se bojí, kdo se rozhodují, s těmi, kdo hledají, co je tvoje vůle. Dej, ať jsme s těmi, kdo nás potřebují. Amen.

TÉMA

Ten, který zemřel na kříži, je Boží syn

CÍL

- Děti putují s Ježíšem na jeho poslední cestě.
- Děti čtou oddíl o Ježíšově smrti, vytvářejí živé obrazy a diskutují o nich a tím vykládají text.
- Děti čtou text o utrpení Páně a zkoumají evangelistovu práci se starozákonními obrazy.

.....

19.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 14,53nn a 15. kapitola

19.1.1 Výkladové poznámky

- Centrem výkladu je Ježíšova smrt, posměch, který říká pravdu a vyznání přihlížejícího setníka, oddíl Mk 15,33-41. Ale protože pašijový příběh je propracovaný, souvislý útvar, uvádíme několik poznámek k textu již od kap. 14,53.
- Po modlitbě v Getsemane, kde Ježíš aktivně bojuje svůj zápas, je nyní jeho osud určován ostatními postavami.
- *Ježíš před radou:* Rozsudek je připraven, je třeba najít jeho zdůvodnění. Rada jedná relativně podle zákona v tom, že neshodující se svědectví nelze brát jako dostačující důkaz. Na křivá obvinění Ježíš nereaguje. Evangelista Marek využívá obraz mlčícího, neprávem trpícího spravedlivého (viz Iz 53,7 nebo Ž 38,13-15). Na veleknězovu otázku „Jsi Mesiáš, Syn Požehnaného?“ (Požehnaný je opis Božího jména) u Mk odpovídá Ježíš otevřeně a přímo

„Já jsem“. Marek počítá s tím, že tady již nelze vyznání Mesiáše brát jako vyznání politické, mocenské.

- *Ježíš před Pilátem*: Vydání politické moci, která drží možnost odsoudit k smrti. Žaloba velebnější zřejmě staví na politické mesianitě („král Židů“), ale Ježíš na to již neodpovídá. Římská moc se tímto nechala přesvědčit, přestože evangelista Pontia Piláta líčí jako toho, kdo ví o jeho nevině. (Ve skutečnosti byl velmi krutým místodržícím.) Vína tak podle Marka padá na představitele židovské víry.
- *Výsměch vojáků* – fraška hry na krále. Evangelista v tom vidí nechtěné vyjádření pravdy – Ježíš je skutečně král, utrpení je cestou na trůn. Následuje cesta na kříž, která je jakýmsi opakem vjezdu do Jeruzaléma. K této frašce může patřit i podání vína s myrhou, které bylo luxusním pitím, Ježíš nepřijímá, nechce mít otupělé smysly. Zároveň také řekl, že víno bude pít až v Božím království.
- *Šimon z Kyrény* je přinucen nést kříž. Vojáci se zbraní přinutí každého; zde jde možná také o paradoxní vyjádření – králi na cestě slouží jeho poddaní.
- *Ukřižování*: Vyprávění je hodně formulováno citacemi proroků a žalmů – známé texty evangelistovi propůjčují slova. Ukazuje tím také, že Ježíšova smrt není jen omyl nebo ztroskotání, ale že přes všechnu hrůzu je taková cesta cestou Božích služebníků. *Posmívající se lid* vyslovuje paradoxně pravdu, formuluje význam Ježíšovy smrti – „jiné zachránil, sám sebe zachránit nemůže“ – Ježíš skutečně sebe zachránit nechce, kdyby se smrti vyhnul, měl by jiné podmínky než my všichni. Ježíš je věrný Bohu, ale také věrný člověku – každý nyní ví, že s ním Ježíš prošel i smrtí.
- *Tma po poledni*: Místo zkoumání, zda skutečně o nějakých Velikonocích došlo k zatmění slunce, je lépe vnímat toto vyjádření jako básnický obraz smutku celého stvoření.
- *Bože můj, proč jsi mě opustil*: Začátek Žalmu 22, který se Ježíš modlil a který vystihuje jeho situaci (a pravděpodobně také formoval Markovo zpracování). Opuštění (v2-3), posměch (v8-9), los o oděv (v19). Ježíš skutečně trpěl, prožíval opuštěnost, strach, krizi. „...jeho naděje byla skryta jen nepřímo v tom, že se se svým zoufalstvím svěřil Bohu. Měl se na koho obrátit... „božství“ pravého člověka se projevuje právě v jeho důsledné důvěře v Boha, v tom, že mu ponechává náskok v řešení konkrétní situace, že v tomto smyslu je s ním „zajedno“.“ (P. Pokorný)
- *Roztržení chrámové opony*: Chrámová opona chránila před nepovolanými zraky svatyni svatých (velesvatyni) v jeruzalémském chrámu (podrobnosti

viz wikipedické heslo „Jeruzalémský chrám“). Vstoupit tam mohl jen kněz jednou do roka, na den smíření. Přístup k Bohu byl omezen i pro věřící, do svatyně směli kněží, muži na vnitřní nádvoří, ženy měly svůj prostor, a pohané směli jen na vnější nádvoří. Bůh byl chráněn jako největší poklad – Ježíšovou smrtí i jeho životem se přístup k Bohu zásadně změnil – přístup k Bohu je přímý a cesta smíření je otevřená pro celý svět.

- *Tento člověk byl opravdu Syn Boží*: Pohanský setník (velitel vojáků) vysloví to, co dosud říkal jen hlas Boží (křest Mk 1,11; proměnění na hoře Mk 9,7), nebo zlý duch (Mk 3,11) nebo obvinění velekněze (Mk 14,61). Pohanský setník je osoba, která je původnímu čtenáři, křesťanu z pohanů, blízká. Zároveň je zajímavé, že toto vyznání řekne člověk, který velel popravě. Na začátku evangelia se při Ježíšově křtu protrhlo nebe a zazněl Boží hlas, zde se roztrhne chrámová opona a zazní vyznání člověka. Čtenář poté, co vyslechl celý příběh, je zván, aby se k vyznání připojil.
- *Pohřeb*: Ježíš zemřel skutečně, nikoliv zdánlivě. „Ve světle vzkříšení bude totiž zřejmé, že žádný umírající není opuštěn od Boha a že k tomu, který odpouštěl ve jménu Božím hříchy, se přiznal Bůh sám.“ (P. Pokorný)

19.1.2 Úskalí

- Pašijový příběh má svou logiku jako strhující vyprávění. Zároveň je nabit biblickými odkazy a významy. Proto na začátku zvažte, jestli chcete s dětmi pašijový příběh stručně projít, případně uvažovat, co si asi říkali svědci poslední Ježíšovy cesty (ad zpracování pro předškoláky), nebo se věnovat jen části (mladší školní), případně zařazení do souvislostí celého Písma (starší školní – s drobnými úpravami je práce s Žalmem 22 vhodná pro všechny kategorie, protože děti hovoří o vlastních představách a zkušenostech).
- Nepouštějte se do podrobného popisu mučení.

19.1.3 Odkazy

POKORNÝ, Petr: *Evangelium podle Marka*. Praha: Centrum biblických studií
AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2016

Odkazy na starší přípravky a další pracovní materiály najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangnet.cz/katecheticke-pripravy/krizova-cesta-dpns3>.

19.2 PRO DĚTI

19.2.1 Předškoláci

S předškoláky využijeme „velikonoční zahradu“ z minulé hodiny a pohyb po místnosti, případně dalších prostorech ke „křížové cestě“. Příběh je samozřejmě velmi zestručněn, nezabíhá do detailů. Cílem je projít cestu na kříž a ke hrobu, ne děti unavit nebo zahltit. Pro starší děti můžete podle jejich pozornosti zařadit další detaily. Pokud máte hodně malé děti, které potřebují příběh zkrátit, využijte první, šesté a sedmé zastavení, pokud se nechcete pouštět do podrobností kolem ukřížování, zdůrazněte motiv tmy (slunce i celý svět drží smutek).

Ukažte dětem zahrádku nebo její obraz a připomeňte, o čem jsme si povídali posledně – Pán Ježíš se modlil v krásné zahradě, ale on sám byl smutný a zoufalý. Bohu však řekl o všem, čeho se bojí. Dostal od Boha sílu. A také měl naději, že Bůh s ním bude, ať se stane cokoliv. Z krásné zahrady ale Ježíše odvedli pryč. – I my půjdeme o kousek dál a tam si budeme zase povídat. (Pokud nemáte vhodné prostory, můžete třeba udělat jen kolečko kolem místnosti nebo pouze změnit obrázek, kulisy, případně mít pro každé zastavení nějaký předmět.)

Zastavení první – Ježíš před radou.

(Např. klobouk jako znamení velekněze, zavřená Bible.)

Ježíše dovedli do domu velekněze. To byl ten nejdůležitější člověk v chrámě. Měl mnoho dalších pomocníků, kněží. Ti se také shromáždili v jeho domě. Přišli i muži, kteří často studovali Bibli. Také ti, kteří byli moudří a lidé si jich vážili. Teď se ale shodli na zlé, hodně zlé věci. Totiž že Ježíše musí zničit, zabít. Pak ho spoutali a vedli dál.

Zastavení druhé – Ježíš před Pilátem.

(Např. červená látka jako Pilátův plášť.)

Ježíše předvedli před Piláta. Pilát byl něco jako velitel policie, soudce a starosta v jednom. Měl velkou moc. Mohl Ježíše pustit. Ježíšovi nepřátelé mu řekli: „Ježíš se chce stát králem, je pro tebe nebezpečný!“ Pilát se na Ježíše díval, ale nepřišlo mu, že by byl nebezpečný. Ježíš nic neříkal. Ale pak, když

Pilát uslyšel, že venku křičí dav lidí, řekl si, že na jednom člověku nezáleží, a vydal rozsudek: „Popravte ho, přibijte na kříž.“

Zastavení třetí – Ježíš a vojáci

(Např. trnová koruna nebo hůl – klacek.)

Vojáci vedli Ježíše na dvůr. Tam udělali takové divadlo: Půjčili Ježíšovi slavnostní plášť. Na hlavu mu dali korunu, ta ale byla z trnů, tak to hodně bolelo. A pak se mu posmívali: „Ty jsi teda král! Haha, já se ti klaním!“ a každý, kdo chtěl, tak spoutaného Ježíše uhodil holí. Bylo to hodně zbabělé.

Zastavení čtvrté – Ježíš a Šimon

(Např. malý dřevěný kříž – můžeme se pak v nesení na příští zastavení střídát.)

Pak vojáci Ježíše vedli za město. Ježíš musel nést kříž. Bylo to velmi těžké dřevo. Asi jako byste museli nést velký kmen stromu. Ježíš byl slabý, neunesl ho. Vojáci mu nepomohli. Cestou potkali člověka, který se jmenoval Šimon, přikázali Šimonovi: „Hej ty, pomoz tomu odsouzenici!“

Šimon se bál vojáků, tak vzal kříž a donesl ho až na místo, které se jmenovalo Golgota.

Zastavení páté – Ježíš na kříži

(Např. do velikonoční zahrádky na stranu, bokem umístíme tři kříže z větviček nebo vložíme kříž, který jsme nesli; nakreslíme kříž do obrazu apod.)

Golgota bylo popraviště. Zločince odsouzené k smrti přibili na kříž. Tak to udělali i s Ježíšem. A také se dvěma dalšími odsouzenici. Zvědaví lidé, kteří stáli kolem, se Ježíšovi posmívali: „Ty jsi všechny zachraňoval, tak se zachraň taky!“ „Hele, když uděláš zázrak, uvěřím ti!“ a tak pořád dokola. To se stalo dopoledne.

Zastavení šesté – Ježíš a římský velitel

(Např. černý šátek, kterým přikryjeme obraz, zahradu atd.)

Když bylo poledne, zašlo slunce, udělala se najednou tma. Jako by si slunce řeklo, že se na tak kruté mučení nemůže dívat. Zmlkli ptáci, přestali zpívat jako oněmělí smutkem. Ježíš se na kříži modlil, ale lidé mu nerozuměli a dál se mu posmívali. Pak vykřikl a zemřel. Velitel vojáků se na to díval a řekl: „Ten člověk neudělal nic špatného. Zabili jsme nevinného. Byl to skutečně Boží syn!“ A to byl velitel vojáků cizinec a vůbec neznal Bibli. Z dálky se na to dívaly ženy, které byly Ježíšovými učednicemi, viděly úplně všechno.

Zastavení sedmé – Ježíšův pohřeb

(Např. do obrazu dokreslíme obraz hrobu, případně doděláme v zahrádce z kamenů jeskyni apod.)

K večeru si jeden vážený člověk, jmenoval se Josef, dodal odvahy a šel Ježíšovo tělo pohřbít. Josef měl ve skále vytesanou jeskyni, která sloužila jako hrob. Tam tělo obalené do pláten položil. A přivalil kámen. Pohřeb sledovaly Ježíšovy učednice a moc plakaly: „Co bude dál?“ říkaly si. „Je to konec, nebo se ještě něco stane?“ (Zkuste skončit otevřenými otázkami, které děti povzbudí k samostatnému rozvažování. Můžete se ptát: Říkám si, na co asi ty ženy myslely, když šly domů? Přemýšlím, co si asi povídaly? Mohly se nějak navzájem utěšit? Jak byste utěšili svou přítelkyni, co byste jí řekli?)

Můžete zazpívat či se s dětmi naučit píseň *Ostří jarních stébel*, stačí druhá sloka¹ – je to nový text k písni *Do země se skrývá zrno pohřbené*.

19.2.2 Mladší školní děti

S mladšími školními dětmi přečtete oddíl Mk 15, 33-41. Vytvořte živý obraz nebo po sobě jdoucí obrazy. Zkuste tím, jak se tváříte, gesty, postoji vyjádřit to, co postavy dělají a prožívají. Můžete se fotografovat. Diskutujte o tom. Například: Kdo a jak zahraje tmou? Je Ježíš zoufalý, nebo důvěřuje Bohu? Je houba namočená v octě pomoc nebo schválnost? Co znamená, že se roztrhla chrámová opona? (Zde si můžete pomoci obrázkem chrámu a vysvětlit, kam kdo mohl).

Zkuste ztvárnit „před roztržením“ a „potom“. Jak může vypadat voják, který vyznává, že Ježíš je Boží syn – jak se bude tvářit, v jakém bude postoji? Je možné, že u něj také bylo nějaké „předtím“ a „potom“? Kam se dívají ženy a jak se tváří? Nechte děti, aby svoje představy ztvárnily i popsaly; vždy je možno se ptát – proč myslíš, jak tě to napadlo, pověz mi o tom víc apod.

Pomůcky: Bible, cokoliv z vybavení místnosti, případně látky, kostýmy atd.

---

1 Přímý odkaz najdete v online verzi úlohy (viz 19.1.3).

19.2.3 Starší školní děti

Přirázování biblických citací k Ježíšově příběhu.

S dětmi, které rády pátrají v biblických textech, zkuste hledat starozákonní biblické obrazy a citace v pašijovém příběhu. Můžete uvést uvažováním evangelisty Marka: Když jsem slyšel vyprávění o Ježíšově odsouzení a smrti, vybavovaly se mi různé obrazy a texty z proroků a žalmů. Jako by se plnilo to, co už jednou někdo řekl. Někde jinde jsem zas nevěděl jak to napsat, pročítal jsem Bibli a nacházel jsem vhodná přirovnání. Prostě když jsem studoval Písmo, začaly mi i ty strašné události dávat smysl. – My teď zkusíme vypátrat, kde Marek citoval Starý zákon či se jím nechal inspirovat.

Praktické provedení – starozákonní citace vytiskněte nebo napište na malé papírky a nechte přiřazovat, můžete poradit např. oddíl.

Texty (v závorce místo, ke kterému se vztahuje u Mk): Zach 13, 7 (Mk 14,27); Am 2,16 (Mk 14,51); Dt 17,6 (Mk 14, 56); Iz 53, 7 + Ž38,13-15 (Mk 14,61); Ž 110,1 (Mk 14,62); Da 7,13 (Mk14,62); Iz 50,6 (Mk 14,65); Ž 22,8 (Mk 15,20); Mi 4,14 (Mk 15,19); Př 31,6-7a (Mk 15,23); Ž 22,19 (Mk 15,24); Am 8,9 (Mk 15, 33); Ž 22, 2 (Mk 15,34); Jl 4,15-16 (Mk 15,37); Ž 22,28 (Mk 15,38).

Práce se žalmem 22

Vyberte ze žalmu 22 některé výpovědi, pod kterými by si děti mohly něco představit, např. v 3, 7, 8, 12, 15, 16. Napište nebo natiskněte na jednotlivé papíry. Nechte děti přemýšlet, psát nebo kreslit, co se asi stalo člověku, který toto říká, v jaké situaci se ocitl, jaký je jeho příběh. Stalo se něco podobného jim? Po dostatečném čase rozdejte napsanou větu: A tys mi odpověděl (Ž 22,22c). Děti si ji nalepí do svého listu – a opět přemýšlí, jak se změnila situace, co se asi stalo, jak příběh pokračuje.

Věty, nad kterými jste přemýšleli, jsou vybrány ze Žalmu 22. Tento žalm se modlil Ježíš na kříži. Zažíval jistě velkou úzkost, strach a beznaděj. Ale obracel se k Bohu. Doufal v jeho pomoc. Všichni, kdo trpí a o kterých jste uvažovali a psali, se modlí společně s Ježíšem. Díky němu také víme, že Bůh je přítomen i ve smrti a člověku odpovídá. Přečtěte žalm 22 nebo jeho části.

Pomůcky: Texty, bible, papíry, tužky.

19.2.4 Přesah

- Se staršími dětmi můžete přečíst izajášovskou píseň o trpícím služebníku.²
- Kreativní zpracování textu k zapamatování – do textu „Ten člověk byl opravdu Syn Boží“. Vkládáme věty, popisující pašijové dění, děti se utvrzují ve vědomí, že ten, který trpěl, byl Bohu blízko a Bůh byl blízko jemu:
- Ten člověk, – který byl zrazen – byl opravdu Syn Boží. Který měl pochybnosti, měl strach, byl zatčen, byl bičován, byl posmíván... až po který byl ukřižován, byl pohřben. Nechte děti vzpomínat na jednotlivé situace z pašijového příběhu.
- Pro vyprávění můžete také použít křížovou cestu od Siegera Ködera z kostela v Bensbergu.

•••••

19.3 LITURGIE

19.3.1 Písně

Nemůžete ani chvíli (sv 212, zvl. čtvrtá sloka); *Proč jen mlčíš, Pane* (sv 267); *Balada velkopáteční* (sv 297); dvě zpracování Žalmu 22 v novém zpěvníku²

19.3.2 Biblický text k zapamatování

Ten člověk byl opravdu Syn Boží. (Mk 15,39)

19.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *Beránku, který snímáš hříchy*² nebo jiného *Beránku Boží*.

---

² Přímé odkazy na všechny uvedené písně z připravovaného zpěvníku najdete v online verzi úlohy (viz 19.1.3).

Podle Ž 118

UČITEL: „Kámen, jež zavrhli stavitelé,“

DĚTI: „stal se kamenem úhelným.“

UČITEL: „Stalo se tak skrze Hospodina,“

DĚTI: „tento div se udál před našimi zraky.“

VŠICHNI: „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně!“

19.3.4 Okénko do bohoslužeb

MARKOVA ŽENA: „Už jsem doma! Marku, dnes vypadáš strašně, vždyť ty jsi snad dneska vůbec nevyšel z pracovny, jedl jsi vůbec?! A prosím tě, co tu máš za všechny ty svitky a papíry? To je hrozný nepořádek, počkej, trochu ti to urovnám a poklidím!“

MAREK: „Ne! Nesahej na to! To je pracovní nepořádek! Dneska jsem neměl na jídlo ani pomyslení. Chtěl jsem napsat celý příběh utrpení našeho Pána. Ale ráno jsem vůbec nevěděl jak na to, z jaké strany mám začít. Tak jsem si vzal žalmy, že se budu modlit. A víš co, narazil jsem na skvělé texty! Najednou jsem našel ta správná slova, vidíš, tady, Žalm 22. Pak jsem si ještě musel otevřít Izajáše, to mám tady. A pak taky Micheáše, Daniele, Příslloví, Amose, Joele... Chápeš?“

MARKOVA ŽENA: „Chápu. A teď se pojd' najíst. Večer si sedneme a všechno mi to popořádku přečteš.“

Byla jedna prastará písnička v Izraeli. Zpívala o trpícím prorokovi, kterého trápili a nikdo ho nechtěl poslouchat. Vy ale poslouchejte, jak ta píseň zněla:

„Byl trápen a pokořil se, ústa neotevřel. Jak beránek vedený na porážku. Jako ovce před střihači zůstal němý, ústa neotevřel.“ A v první církvi věděli hned: ta píseň zpívá také o trpícím Ježíši.

19.3.5 Modlitba

Pane Ježíši, muselo to být strašné, kolik jsi toho vytrpěl. Bolelo to, když tě trápili. Bolelo to, když se ti posmívali. Děkujeme ti, že teď už víme, že Bůh je s námi vždy a všude, i když se zdá, že temnota přikrývá zemi. Amen.

TÉMA

Radostná zpráva o tom, že Bůh Ježíše vzkřísil, žádá reakci

CÍL

- Děti slyší příběh o ženách u prázdného hrobu a uvažují, jak to bylo dál – promítají do příběhu i sebe a své zkušenosti.
- Děti slyší o tom, že živý Ježíš se chce setkat se svými učedníky tam, kde jsou doma.
- Děti přemýšlí o tom, proč Marek skončil svůj příběh tak náhle a formulují svůj závěr evangelia.

.....

20.1 PRO UČITELE

Biblický text: Mk 16,1-8

20.1.1 Výkladové poznámky

- Jádrem perikopy je *evangelium* (tzn. zvěst o vzkříšení). Je napsáno jako příběh (v narativní podobě). V podobě krátkého vyznání např. v 1K 15,3b-5 se předávalo ještě před vznikem evangelií, tak ho znal Marek a cílem celé jeho práce je, aby popsal počátek tohoto evangelia, tzn. „jak to všechno začalo“.
- *Vzkříšení* není předmětná událost, není „fotografovatelné“ (J. B. Souček), nikdo ho neviděl na vlastní oči. První svědkové se s Ježíšem po jeho ukřižování setkali jako s nově působícím. O zásadních věcech, které přesahují náš horizont, lze mluvit pouze obrazně. Vzkříšení Ježíše bylo vnímáno jako zvláštní případ toho, co židé očekávali jako obecnou naději na konci věků pro všechny lidi. Tuto novou zkušenost je možno také popsat např. jako vyvýšení (např. Fp 2,6-11).

- „*Byl vzkříšen*“: Trpný rod opisuje Boží nevyslovitelné jméno, vzkříšení je dílem Boha, nikoliv vzepětím zvláštních Ježíšových sil.
- *Prázdný hrob* je výrazem vyznání o Kristově vzkříšení, nikoliv jeho důkazem. Např. apoštol Pavel ještě tradici o prázdném hrobě nezná – pro něj je podstatné, že se Ježíš zjevil Petrovi a potom Dvanácti. Prázdný hrob má ovšem také naznačit, že Ježíš žije jako osoba (nikoliv jen jako duše nebo idea), jejíž jedinečnost reprezentuje právě tělo, jeho tvar a podoba. „Tělesnost tu znamená vztahovost.“ (P. Pokorný).
- *Mládenc v bílém rouchu* má funkci interpreta, popisuje to, co se děje – z jiných evangelií víme, že prázdný hrob může také znamenat, že byl vykraden. To, co mládenec říká, je vlastně do vyprávění zasazená „formule víry“ (1K 15,3b-5).
- „*Do Galileje*“: Ježíš se chce s učedníky setkat tam, kde bydlí, tam, ve všedním životě, ho mají následovat. Je to vlastně také apel na čtenáře – nehledejte Ježíše na svatých místech, ve specializovaných prodejnách, hledejte ho ve všedním životě, a především ho následujte, jděte za ním.
- *Ženy se zděsily* hned při vstupu do hrobu. Hrůza a úžas přetrvávají i po rozhovoru s mláďencem, reakcí je útěk. Reakce na novou skutečnost je pochopitelná, i když smutná.
- *Nikomu nic neřekly, bály se totiž*. To je původní konec Markova spisu. Zde končí vyprávění o počátku evangelia – tedy o tom, že se učedníci setkali s živým Ježíšem. To se stalo i přes to, že to ženy nikomu neřekly, Ježíš se v Galileji s učedníky setkal. Nejstarší tradice zná právě zjevení v Galileji, ostatní příběhy přicházely do tradice až později. Ženy v evangeliu mlčí i proto, že se zatím se vzkříšeným Ježíšem nesetkaly – jen setkáním s Ježíšem (např. při stolování) se rodí víra.
- Zvláštní, náhlý konec má ještě jeden účel: Nutí totiž posluchače, aby k tomu *zaujal své stanovisko*, třeba poté s větším pochopením recitoval „*evangelium*“, formuli víry (1Kor 13,3-5), aby přitakal „Pán byl opravdu vzkříšen“. Také proto, aby se čtenář „vrátil do Galileje“, tedy znovu na počátek spisu a četl ho ještě jednou, teď už jako ten, kdo ví o vzkříšení.
- Závěr Markova evangelia je *sumář z ostatních evangelií*, existuje v několika verzích a je pozdější. Pro ostatní evangelisty již nebylo tak samozřejmé, že by jejich adresáti znali svědectví o setkání se Vzkříšeným, proto to popisují v příběhu.

20.1.2 Úskalí

Bude pro děti otevřený konec stejnou výzvou, jakou je pro dospělé? Nevadí, že v Markově verzi není popsáno setkání se vzkříšeným Ježíšem? Otevřený konec je možno využít k tomu, aby děti o zvěsti vzkříšení dále uvažovaly – děti už o vzkříšení nějak slyšely, tím, že o něm uvažují, vypráví či domýšlejí příběh, se k té zvěsti osobně staví. Není třeba doplňovat z dalších evangelií, využijte Markovo specifikum.

20.1.3 Odkazy

Odkazy na starší přípravky a další pracovní materiály najdete v online verzi úlohy na adrese <http://katecheze.evangnet.cz/katechetické-přípravy/evangelium-u-nas-doma-dpns3>.

•••••

20.2 PRO DĚTI

20.2.1 Předškoláci

Využijte opět „velikonoční zahradu“ nebo obraz, ve kterém jsou kříže a hrob. Část obrazu může být překryta černou látkou nebo papírem. Rozsvítíme několik svící, které budeme během opakování minulé hodiny zhasínat – se sfouknutím nám mohou pomoci i děti, avšak pozor na chaos a spálení – domluvte se s dětmi, že je budete vyvolávat (je dobré mít svíček aspoň kolik je dětí), nebo to dělejte sami. Využijte motiv tmy a světla.

Minulé neděle jsme si povídali smutný příběh o konci Ježíšova života. Ježíš se modlil v zahradě a měl strach a jeho přátelé usnuli (*sfouknout jednu svíci, za každou další větou, heslem další, dělejte pauzy*). Pak ho zradil jeho učedník Jidáš – vážení a vzdělání kněží se ho chtěli zbavit – Pilát ho odsoudil k smrti – vojáci se mu posmívali – nemohl unést těžký kříž – ukřižovali ho a všichni se mu posmívali – a pak... (*sfoukněte další svíčku*) na kříži zemřel. Všude jako by byla tma, všechno bylo smutné a černé. Ježíše pohřbili do skalního hrobu, do jeskyně. Všichni plakali. Učedníci šli domů. (*Jestli nějaké svíčky zbyly, teď je sfoukněte.*)

Můžete zazpívat píseň *Ostří jarních stébel* z připravovaného zpěvníku, druhou sloku (přímý odkaz najdete v online verzi úlohy – viz 20.1.3).

Co bylo dál? Třetí den šly ke hrobu tři velmi smutné ženy, Marie, druhá Marie a Salome. Všude byla ještě tma, ale na východě už svítalo. Když přišly k hrobu, uviděly mládence v bílém oblečení a hrozně se vylekaly: „Co se to stalo?“

Mládenec jim řekl: „Nebojte se, ničeho se už nemusíte bát. Vidíte, hrob je prázdný, nikdo tu není. Pán Bůh totiž Ježíše vzkřísil. Vidíte, všechna ta smutná tma je pryč!“

(Můžete rozsvítit svíčku, např. větší než ostatní, odstranit černý šátek apod.) Marie, Marie a Salome nic neřekly, jen se divily.

Mládenec jim řekl: „Jděte za ostatními Ježíšovými učedníky a vyřídte jim, že se s nimi chce setkat. Potkají se s ním v Galileji, tam kde jsou učedníci doma.“

Ženy vyšly z hrobu – venku byl den, všude bylo světlo a slunce zářilo vysoko na obloze. (Můžete od velké svíčky znovu rozsvítit ostatní.) A obě Marie i Salome se rozběhly pryč od hrobu.

Můžete pokračovat otevřenými otázkami, uvažováním – vyberte si:

Přemýšlím o tom, proč tomu mládenci nic neodpověděly? Kam zmizela tma? Zmizela i tma v jejich srdci, zmizel jejich smutek? Říkám si, kam asi běžely? Co byste dělali vy, kdybyste byli na jejich místě? A co bylo dál...?

(Formulace „přemýšlím, říkám si...“ apod. jsou důležité proto, aby děti viděly, že nejde o jednu správnou odpověď, ale jde o to, aby samy uvažovaly nad příběhem a nějak se k němu postavily. Vy také přemýšlíte, nedisponujete tou jedinou správnou odpovědí.)

Můžete zazpívat píseň *Ostří jarních stébel* z připravovaného zpěvníku, druhou a třetí sloku (přímý odkaz najdete v online verzi úlohy – viz 20.1.3).

Pomůcky: Velikonoční zahrada, obraz, svíčky, sirky.

20.2.2 Mladší školní děti

Kde všude jste doma, kde to znáte? (Místa a prostředí, kde jsou děti „doma“.) Nebo v čem jste „jako doma“? (Činnosti, které ovládají, které jim jdou, ve kterých se vyznají.)

Kde a v čem byli doma Ježíšovi učedníci?

(S dětmi, které rády kreslí, můžete nakreslit jejich „doma“ a obraz použít také na závěr vyprávění.)

Před nějakou dobou jsme si povídali o povolání učedníků. Jak Ježíš zavolal na různé lidi, kteří seděli u svého domu, nebo se zaobírali svou prací, dělali to, co uměli a co bylo jejich povolání.

A pak přišel Ježíš a řekl: Všechno nech za sebou, a pojď za mnou. A oni šli, opustili svůj domov a následovali Ježíše. U Ježíše však našli domov nový, bylo jim s ním dobře, byli jako jedna velká rodina – učedníci, učednice, přátelé.

A teď to skončilo. Ježíše ukřižovali a on zemřel a byl pohřben. Ten krásný domov se rozpadl. Učedníci se rozhodli, že se vrátí tam, kde dřív bydleli, do Galileje, k rybaření a dalším řemeslům.

Ale několik žen se rozhodlo, že je třeba mrtvého pohřbít s úctou, a tak se vydaly k Ježíšovu hrobu. Bylo nedělní ráno, ještě tma, ale na východě už svítalo. Ženy učednice, Marie, druhá Marie a Salome kráčely k hrobu. Najednou jim to došlo. Nevědí, kdo odvalí těžký kámen, který zakrýval hrob. Možná jdou zbytečně. Ani tu poslední službu nebudou moci Ježíši prokázat.

Ale pak to uviděly! Hrob byl otevřený a vevnitř seděl mládenec v bílém rouchu. Jako by se rozednilo, jako by jasné nebe vstoupilo do hrobu, jako by už nebylo místo pro tmu a smrt. Ale ženy se stejně leknou. Neví, co to má všechno znamenat.

Mládenec sedící ve skalním hrobě ale nebyl němý, byl tu, aby vyřídil ženám důležitou zprávu.

„Nebojte se! Ježíš byl vzkříšen. V hrobě, kam se ukládají mrtví, ho už nehledejte. Tady se s ním setkat nemůžete. Ježíš je živý. A teď běžte do Galileje, kde jste byly dřív doma. Ježíš jde před vámi napřed. Běžte za ním. Zase ho následujte! A řekněte to učedníkům. Ježíš se s vámi chce setkat tam, kde jste doma. Teď ho budete následovat ve svém domově.“

Ženy vyběhly z hrobu, utíkaly pryč a... *(skončete vyprávění, chvíli děti napínejte tichem).*

A dál? Dál to Marek nenapsal. Marek totiž chtěl, abychom přemýšleli, jestli a jak se můžeme setkat s Ježíšem tam, kde jsme doma. A jestli ho můžeme následovat na místech, kde to známe, tehdy, když děláme běžné věci.

Zkuste vymyslet scénku / nakreslit obraz, jak se potkají učedníci s Ježíšem tam, kde jsou jako doma. Pokud jste malovali své „doma“, nakreslete do obrazu Ježíše – kde je?

Víte, že ostatní evangelisté využili motiv „setkání u učedníků doma“ také? Viz Lukáš – Zjevení v Emauzích, Jan – zjevení u rybaření v Galileji.

Pomůcky: Papíry, pastelky.

20.2.3 Starší školní děti

Se staršími dětmi přečtěte oddíl Mk 16,1-8. Řekněte jim, že Markovo evangelium takto končilo. Přemýšlím o tom, jaký to má asi význam, proč to Marek takhle skončil... co myslíte vy? Má příběh nějak pokračovat, nebo má zůstat takto otevřený?

Teprve poté, co vymyslí nějaké varianty, se můžete ptát: Jak by to mělo pokračovat? Co by ženy řekly o tom, co zažily, učedníkům? Nebo jak by zněl dopis, který by jim do Galileje poslaly?

Můžete dětem nabídnout obrazové karty a nechat je pokračování příběhu poskládat z obrazových karet. Obrazové karty mají tu výhodu, že dětem nabízí nové obrazy a symboly, pomocí kterých mohou vyjádřit význam vzkříšení, mohou je napadat nové a zajímavé věci a asociace.

Nebo jim můžete prozradit, že takový strohý závěr evangelia se čtenářům nelíbil, tak Markovi žáci ještě dopsali krátký závěr. Děti mohou dopsat své pokračování evangelia (jednotlivě, ve dvojicích).

Nakonec můžete závěr (Mk 16,9-20) přečíst.

Pomůcky: Obrazové karty *Obrazy života – život v obrazech*, tužky, papíry.

20.2.4 Přesah

- Kde všude se setkáváme s Ježíšem? Písmo, bohoslužba, večere Páně, bližní, trpící... Můžete nad tím uvažovat i nad písní *Jděte dál* (sv 114).
- Víte, že se ve vrcholném středověku zobrazoval Ježíš na kříži jako vítěz? Kříže jsou pak často zobrazovány jako stromy s listy a plody, Ježíš již jako vzkříšený. Fotografie takových křížů najdete na internetu např. pod heslem „Triumphkreuz“. Dětem můžete takový kříž života ukázat, případně ho srovnat s obrazy trpícího Krista. Ptejte se dětí: Co vidíte? Jaké jsou mezi obrázky rozdíly? Který obraz vypráví o smrti a který o zmrtvýchvstání? Který byste chtěli mít v kostele? Můžete zazpívat první sloku písně *Z přetěžkého kříže* (EZ 695) – kreslete kříž jako strom života. Co jsou plody, o kterých

jsme zpívali? Pokud jste v minulém setkání využili kříž, ozdobte ho nyní tak, aby symbolizoval kříž života, vítězství nad smrtí (květiny, větvičky, svíčky...). Modernější ztvárnění najdete pod heslem „Auferstehungskreuz“ – kříž, který místo těla má prázdný prostor.

- Zazpívejte píseň *Nový den svítá* z připravovaného nového zpěvníku¹. Je to ranní písnička, může zpívat o každém ránu, které vděčně přijímáme. Ale možná je to také píseň o velikonočním ránu, mohly by si ji zpívat ženy, které viděly prázdný hrob? Umíte-li anglicky a děti aspoň trochu také, text je původně v angličtině (*Morning has broken*). Je možno na internetu najít nahrávku, pustit dětem, pak rozdat anglický text. Našli byste něco, co se vztahuje k Velikonocům, k nedělnímu ránu?
- Naučte se zpívat nějaké *Aleluja*.¹

•••••

20.3 LITURGIE

20.3.1 Písně

Jděte dál (sv 114); *Z přetěžkého kříže* (Ez 695); *Nový den svítá* (z připravovaného nového zpěvníku)¹

20.3.2 Biblický text k zapamatování

Byl vzkříšen, není zde. (Mk 16,6)

20.3.3 Rituál

Recitace upraveného textu z 1K 15,1nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy – vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *Beránku, který snímáš hříchy*¹ nebo jiného Beránku Boží.

---

¹ Přímé odkazy na uvedené písně z připravovaného nového zpěvníku najdete v online verzi úlohy (viz 20.1.3).

Podle Žalmy 118

UČITEL: „Kámen, jež zavrhli stavitelé,“

DĚTI: „stal se kamenem úhelným.“

UČITEL: „Stalo se tak skrze Hospodina,“

DĚTI: „tento div se udál před našimi zraky.“

VŠICHNI: „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně!“

Naučte se velikonoční pozdrav: Kristus byl vzkříšen – Odpověď: Opravdu byl vzkříšen. Můžete děti rozdělit na dva chóry, které si odpovídají a společně pak zpívají *Aleluja*.

20.3.4 Okénko do bohoslužeb

MAREK: „Tak, dnes jsem dopsal to, co jsem dopsat chtěl. Totiž začátek evangelia Ježíše Krista.“

ZVĚDAVÉ DÍTĚ: „Ukaž, ukaž!ale to končí nějak divně, něco ti tam chybí! Jak jsi mohl skončit: ...bály se totiž?“

MAREK: „To je schválně. Můžete o tom v nedělní škole přemýšlet.“

Pokud se domluvíte s učiteli nš, můžete se v bohoslužbách ptát dětí, kde a v čem jsou doma (viz úvodní rozvor s mladšími školními dětmi). Jestli s naším „doma“ má něco společného také Ježíš, to můžete jít zjistit do nedělní školy.

20.3.5 Modlitba

Pane Ježíši, ty jsi byl vzkříšen a chceš se s námi potkat. Děkujeme ti, že se s námi chceš potkat tam, kde jsme doma. Děkujeme ti, že můžeme být doma také v kostele. Dej, ať tě vždycky následujeme. Amen.

.....
REJSTŘÍK PROBÍRANÝCH BIBLICKÝCH TEXTŮ

Mk 1,1-11	22	Mk 5,21-24	90	Mk 12,28-34	152
Mk 1,12-20	32	Mk 5,35-43	90	Mk 12,38-44	152
Mk 1,21-45	43	Mk 7,24-30	97	Mk 13,1-27	141
Mk 2,1-12	56	Mk 8,27-38	105	Mk 14,22-25	163
Mk 2,23-28	66	Mk 9,1-9	114	Mk 14,32-42	171
Mk 3,1-6	66	Mk 9,10-29	114	Mk 14,53	179
Mk 3,17	56	Mk 9,30-41	123	Mk 15	179
Mk 4,35-41	76	Mk 10,35-45	123	Mk 16,1-8	188
Mk 5,1-20	82	Mk 11,1-11	132		

.....

ZPĚVNÍKY (POUŽITÉ ZKRATKY)

- EZ Evangelický zpěvník (a dodatek)
- SV Svítá
- HA Haleluja Amen
- BTS Buď tobě sláva

.....

**DÁL PŘECE NEJDEME SAMI
S MARKEM**

Katechetická příručka 2017–2018

Uspořádala Marta Sedláčková

Vydala synodní rada Českobratrské církve evangelické
Jungmannova 9, 111 21 Praha 1
První vydání, 2017
vychova@e-cirkev.cz
www.e-cirkev.cz

Úlohy obsažené v knize jsou postupně zveřejňovány na webu Katecheze – <http://katecheze.evangnet.cz>. Na stejné adrese naleznete další materiály pro práci s dětmi. Zaregistrovaní uživatelé mohou na týchž stránkách zveřejňovat i své vlastní katechetické materiály.